

Veiking

MÄRTS 1939

NOORSOO-AJAKIRI ** HIND 35 SENTI

50 SENDINE ROMMAAN

- pakub lugejaile mitmekülgseid
ilukirjanduslikke väärtteoseid •

Ilmus müügile Thea von Harbou kuulub romaan

„India hauasammas“

Umbes 200 lk.

Varem ilmunud W. von Hollanderi paljuloetud romaan

„Õnn vaikeses majas“

Märtsis ilmub Leo Tolstoi maailmakuulus teos

„Kreutzeri sonaat“

- Müügil kõigis ajalehe-müügikohtades ja raamatukauplustes •

Hind ainult 50 senti.

Eelteade „VIIKINGI“ lugejaile

Järgmises „Viikingi“ numbris ilmub huvitav ja põnev mäng, mida Eestis müügil ei ole. Mäng on trükitud värviliselt „Viikingi“ tagumisele kaanele, mida võib ära lõigates ja papile kleepides kohe kasutada. Samas numbris ilmub ka mängu õpetus.

• • •

Numbri ostmisega saate ühtlasi toreда ajaviitemängu omanikuks.

Järgmine „VIIKING“ ilmub aprilli algul.

Viiking

Märts 1939

Kolmas number

● „Viiking“ ilmub kord kuus ●

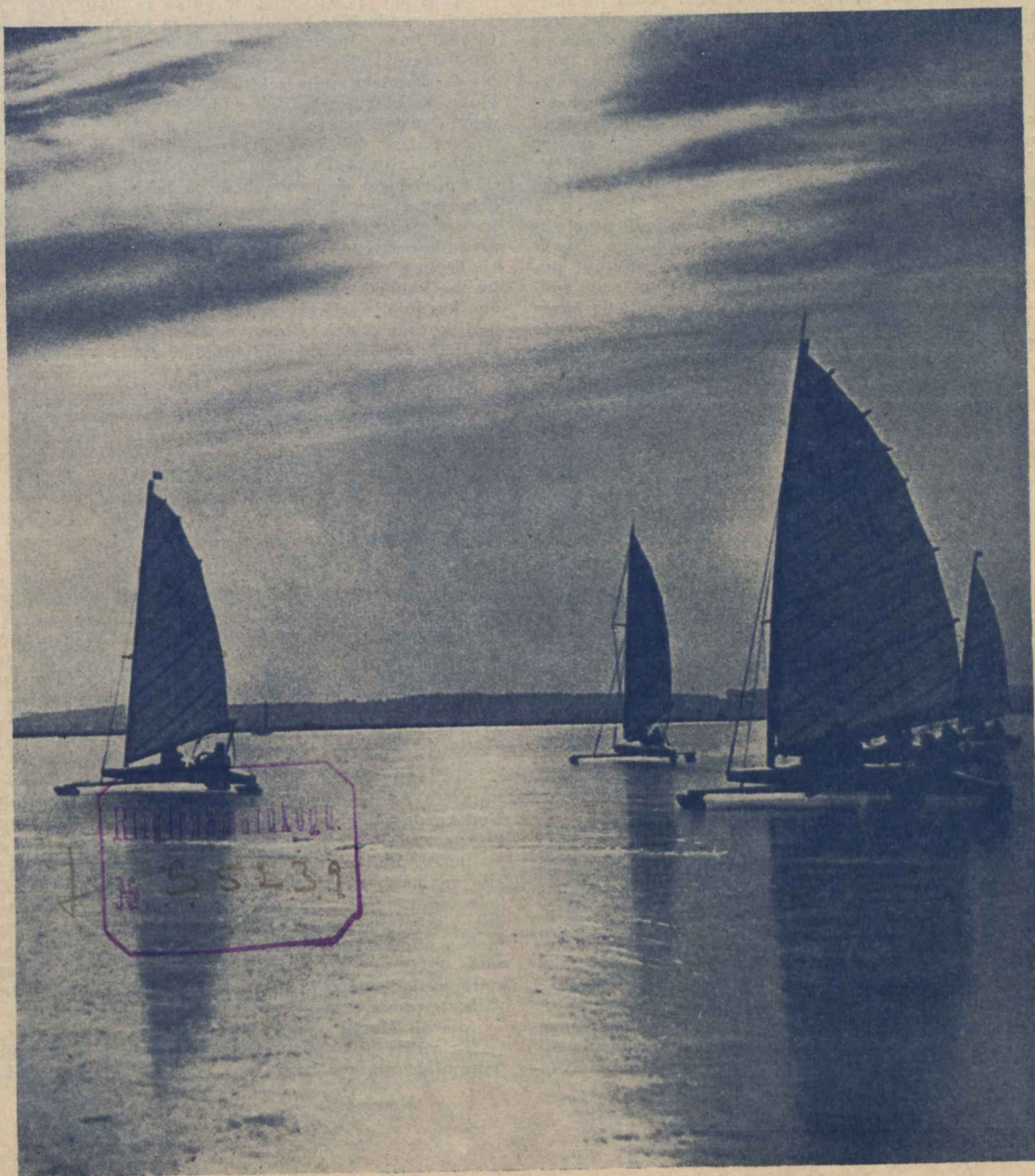
Tellimishinnad: Sisemaale aastas kr. 3.50, 6 kuud kr. 1.80, 3 kuud kr. 0.90. Välismaale, välja arvatud Läti ja Leedu, 50% kallim. Sissemaks ja tellimisi võetakse vastu igas postiasutises.

● Väljaandja: Kirjastus „Maret“ ●

Vastutav- ja tegevtoimetaja: R. Puusepp
Toimetus ja talitus: Tartus, Ülikooli 25.
Telefonid: 15-20 ja 19-75. Postk. 22.
Posti jooksev arve nr. 2201.

IGA KUU ILMUV NOORSOO-AJAKIRI

JAAPURJEKATE SÖIT

Tuul on lõunast

Ta on teel ja ta on tulekul ning veres on aimus, et ta saabub peatselt. Tuleb ja vallutab talve, teeb kõik heledaks ja rõõmsaks ning heidab sulle pruuni kinda näkku.

Ja kõik märgid vihjavad, et see aeg on juba aia taga, ning vahel ta kergitab pead ja siis kuulen öösel väljas tuult, mille häälitsemises on salapärasust, mis kõneleb minuga läbi seina hoopis pehmemalt ja siiramalt kui südatalve karm ja vali tuul.

Ja ma olen õnnelik, kui kuulen kuuski okstega krabistavat vastu seina, ja ma kuulen, kuidas aegamisi hakkab katuseräästas nutma, ning see on nagu ilusaim ja pehmeimahääleisim laul, mida ma armastan. Ta on loomupärasem, ta on mu verega kooskõlas ja teda võib kuulata, aga temast võib ka joo-buda, ilma et meie sellest tüdineksime või ta meie rahulolu rikuks. Ei laseks meil töötada, vaid vastu-okska, ta on nagu muusika, mis kisub meid kaasa, teeb meist elurõõmsad, tunneteküllased inimesed, paiskab toad täis heledat rõõmu nagu sooja päikese-paistet. Ja see soojus võib paitada, võib olla nagu ema käsi, mis mõjub valuvaigistavalt, kukkumishoobe siludes. Ning neid muhke, hoobe ja siniseid lai-ke on alati palju. Vanad ei saa veel kadudagi, kui te-kivad juba uued. Aga see oli ilus aeg. Sellepärast me seda ka armastame ja mälestame, ning üksikud koerustükid, iga pisimigi episood on nagu meisse raiutud; see võib ainult sammalduda, aga kui see maha kratsida, saab kõik taas endiselt loetavaks ning igas tähes on tema iseloom.

Kuid millise suurepärase igatsusega ootasime siis kevadet, kui see hakkas juba paistma hange tagant ja silus meie talvekalbeid põski ja kui sulatuul pu-hus, väikesed veenirekesed tekkisid väljamägede nõl-vadel, orgudesse kogunes väikesi järvi, millede ääres kahlasid ja pesid endid varesed, tiibadega enestele velt pitsides!

AADI VIRGES

RUSIKAD

Alati, kui Martin koolist koju sammus, valis ta tee mööda jõekallast. See oli küll pisut pikem, kevadel porine ja täis loike, ent tore oli astuda üle lompide, seisatada jõe ääres ja vaadata mõnd hiiglapurjes puu-olija või vastuvoolu puksiiri taga pukitsevat palgi-parve.

Mõnikord sammus ta mööda jõekallast kuni puu-aedadeni. Seal oli alati trobikond poisse koos, kes mängisid vanade vaskrahadega konni, karglesid üle lii-vasse tõmmatud kriipsude või katsusid visata kive üle laia jõe vastaskalda bulvarile.

Mõningaid aastaid tagasi oli Martin ise lipanud siia palja jalu, juuksetutt otsmikul ripnemas, pluusivarru-ka katki. Ja missugune poiss ta oli olnud! Temast ei suutnud keegi visata kaugemale kivi. See lendas alati üle laia jõe vastu vastaskalda bulvarit. Ning kui-das oli ta mänginud konni! Mõnikord kogunesid kogu tänava poiste vaskrahad tema taskusse.

Need mälestused tõid alati nagu sooja laine Martini südamesse. Kuid nüüd oli ta palju vanemaks muutunud. Ta kandis keskkooliõpilase vormimütsi, ripnev juuksetutt oli soetud hoolikalt üle pea ning kaenla all asetsetes uhke raamatuportfell. Niisugusena häbenes ta

Ent kui nad lendasid veski taha kaasikusse, hak-kas nende kraaksumine kõrva, sest hääli oli nüüd rõõ-mus, oli nagu kutsuv, vallatlev ja hõikav. Aga meie teadsime, et varsti hakkavad nad endile pesi ehitama ning nad on sellepärast rõõmsad.

Kuid õhtuti häälitsevad nurmeli püüed ja meie, lap-sed, kuulasime nende hüüdu segaste tunnetega, kuna neis häälitseis oli midagi niisugust, nagu kättesaama-tut ilu, igatsust tekitavat kauguste järele.

Kõige rohkem ihkasime kevadisi külmetuspäevi. See on nii, et öösel tuleb pakane tagasi salaja ja siis saab kõik uuesti kõvaks, lumi muutub krabisevaks ja tera-liseks ning kannab. Katuseräästaisse kasvavad pikad heledad jääpurikad katuste lumevest ja nad vahivad seal odadena ning meelitavad endid murdma ja sõda mängima.

Lombid ja tiigid kattuvad õhukese jääkorruga, mis vaevalt kannab, aga just see ongi tore, kui pead ris-ki-ma ohuga sisse kukkuda ja märjaks saada.

Kuid päeval paistab jälle päike ja lumi sulab üha. Ainult orgude äärtel, metsade all ja vastu aeda on veel valgeid hangejäänuseid nagu magavaid lambaid. Siis ühel päeval jääd kuulutama. Tuttav hääli laotuses, otsid silmadega selle tekitajat. Jah, muidugi on see lõoke, kelle triller heliseb nüüd varahommikust õhtuni ning sisustab päeva.

Aga siis tuleb kõik järsku. Tuleb nagu orkaan ja peseb maa puhtaks. Tuleb tormi-illide, vihma ja hal-lide pilvedega. Vesi suliseb ja voolab — õuedes, põllul, heinamaal ning hüpleb ja laulab. Kohiseb jõgedes, teeb enesele teed ning sa vaikid ja vaatled seda jõudu ning tunned ennast üpris väikesena.

Tegime siis ojakestele tikutoosist laevad ja purje-tasime kauged võõrad maad läbi. Jalad said märjaks, aga kes hoolis sellest. Saime ka nohu, kuid teisiti pol-nud kevade tulek üldse mõeldavgi. Ja saime ka vitsu... aga — need olid toredad ajad.

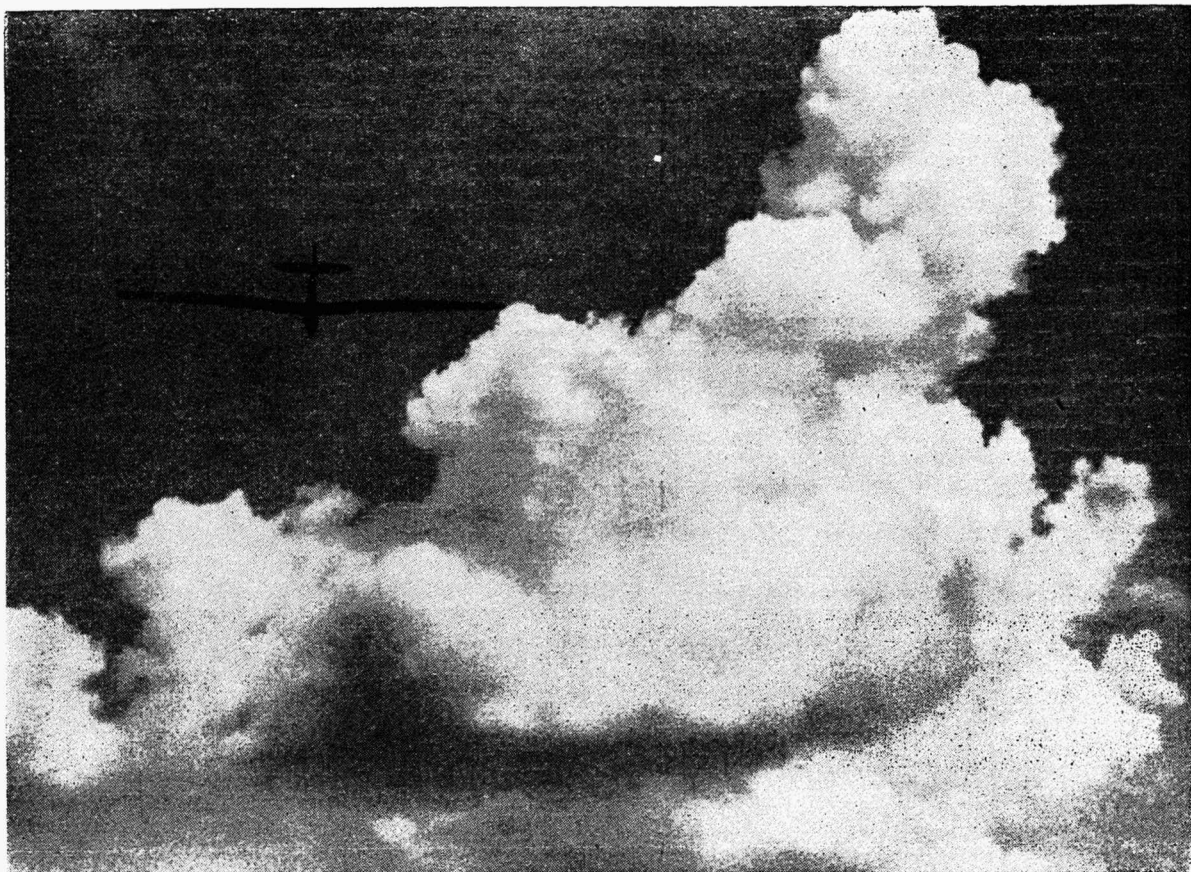
pilduda nende väikeste jõnglaste seltsis kive, hüpata üle triipude või mängida konni.

Kuid oma südames oli ta jäänud ikka Lodjapuu tänava poisiks. Ta seisatas sageli siin puuaedade juu-res ja vaatas teiste mängu. Mõnikord otsis ta taskust välja mõne neist oma endiste aegade konnikulpereist ning kinkis selle mõnele poisile. Sellepärast tundsid need väikesed poisid teda kõik ja hüüdsid juba eemalt: — Oo, Martin tuleb!

See väikeste poiste rõõm, nende tules lehvivad juuksetukad ja säravad silmad meeldisid Martinile. Neil kordadel juhtus siis sedagi, et ta pani koolimütsi taskusse, andis raamatumapi mõne poisi kätte ning ot-sis maast paraja kivi. Ta keerutas seda hetke pihus ja siis vaatasid kõik avasui, kuidas kivi vihises kõr-gele õhku. Nagu lingust lastud lendas kivi üle tuu-lest virvendava vee, tõusis ikka kõrgemale ja kõrge-male, kadudes peaaegu vaataja silmist. Ning siis pot-satas ta teisele poole jõe, kaugele kaldast, peaaegu sinna aegade äärde, kuhu ei küündinud ühegi nende väikeste poiste parimgi vise.

Siis oli Martin uhke.

Ta võttis jälle portfelli kaenlasse, pani koolimütsi pähe ning sammus koju. Aga ta teadis, et need väike-

PEALPOOL PILVI

sed poisid jutustavad nüüd kogu päev, kuidas ta kivi vihisenud otse päikese alla, üle jõe, üle kalda, üle aedade ja majakatuste ääretusse kaugusse nagu muinasjutus. Ning nad kõik kandsid südame salajasemas sopes ihaldust — saada sama osavaiks kiviviskajaiks nagu Martin.

Kuid täna oli puuaedade-äärne plats poistest tühi. See oli nõnda imelik, et Martin hetkeks seisatas ja mõtles:

— Kuhu nad on kadunud, need naakmanid?

— Uh-huu! huikas keegi suure punase kivimaja õueväravalt.

Martin nägi viipavat kätt ning tundis ära temaga ühes majas eluneva väikese kingsepa-poja Liivi. See oli tubli poiss, valgete lehvivate juuste ning suurte siniste silmadega. Ta oli kärmas, osav ja väle nagu ahv. Võib-olla sellepärast kutsusidki teised teda — Liivike.

Martin sammus kodu poole, leides õuevärava tagant terve karja väikesi poisse.

— Miks te puuaia juures ei ole? päris ta.

— Kas sa ei teagi, et Paavli poisid ei lase ihuhin-gegi tänaval liikuda? küsiti temalt vastu. — Välgu Ruudil löid nad silma siniseks ja voorimehe Oskari oleksid peaaegu ära tapnud. Aga vanamees sai õigel ajal piitsaga jaole, mine tea, mis muidu oleks juhtunud.

See oli Martinile uudis.

— Missugused Paavli poisid? küsis ta.

— Sealt ülejõelt. Nüüd kolisid nad siia ega lase ühelgi elada. Nagu eile kraamikoormaga tulid, nõnda virutasid poodimehel akna puruks. Ja Liivikesele viskasid kiviga sihukese muhu pähe nagu kartuli.

Kõik rääkisid läbiseigi, kuna Liivike katsus oma valutavat muhku.

— Seda ma neile ei jäta, töötas ta.

Üks poiss pistis pea ettevaatlikult õuevärava vahelt välja, kuid tõmbas kohe tagasi.

— Üks neist tulebki sealt! hüüdis ta.

Martin astus õuevärava juurde, et vaadata seda Lodjapuu tänava poiste hirmu. Ja korraga seisis ta peaaegu vastamisi pika rämpse poisiga, kelle sonimütsi alt vahtis välja salk sasiseid juukseid.

— Mis sa seisad siin teel ees, tindinina? urises Paavli poiss tigidalt.

— Miks ma ei või seista? vastas kohe Martin.

Poisi silmad läksid imelikult kitsaks. Juuksetutt justkui oleks värisenud mütsisirmi all ja parem suunurk, kus oli pikk arm, naeratas põlgavalt. Ent Martin vaatas julgelt vastase otsa. Ta mõtles, ei tea, kas on selle Paavli poisi silmad pruunid või koguni rohelised, nõnda värvisegaselt peegeldus sealt päikesehelk.

Nad põrnitsesid teineteist paar silmapilku. Kõik teised poisid pidasid hinge kinni, sest kiskumine näis möödapääsmatu. Juba tegi Paavli poiss oma rämpse rusikaga liigutuse, et seda panna istuma Martini näkku. Kuid samal hetkel liigatas miski ta pluusipõues. See muutis kiskuja mõtet. Ta pani käe põues rabelevale asjale, lähendas oma haavaarmiga suu üsna Martini lähedale ning sisistas:

— Sa saad... sa saad... usu mind... toreda kere-täie... Sada korda parema kui see punn-silm su selja taga. Ausõnal!

Ja lirtsti sülgas ta läbi hammaste Martini poole ning pöördus siis piki tühja päikesepaistelise tänavat edasi.

— Nagu hunt, ütles keegi Martini selja taga. — Aga teine loikam on veel hullem. Nad varastavad tuvisid ja viivad pluusipõues koju.

Martin ei lausunud sõnagi, aga ta aimas oma südamesopes, et siin tuleb suur võitlus Lodjapuu tänava poiste pärisõiguse ja vabaduse eest.

— — —

Kivimaja tagaõuel asus tühi kuur.

See oli suur ruum, õhuaukudega lae all, kust pääses ka valgus sisse. Kunagi olid seisnud siin heina-kaupmehe heinad, ent nüüd oli kuur juba aastaid tühi. Ainult kojamees Mihkel hoidis siin oma turukäru, tühje tünne ning labidaid-luudi.

Kuid nüüd nägi see tühi kuur iseäralist elu.

Igal õhtupoolikul kogunesid siia kokku neli poissi, võtsid kuued seljast, tõmbasid kätte paksud villased kindad, mis seest vooderdatud pehmeks puuvillade ning räbalatega, ja hakkasid jagama üksteisele hoope. Need olid väike Liivike, Martin ja kaks ta koolivelje — Paul ning Osakar. Paul oli teistest peajagu pikem, laiade õlgade, pikkade käte ning võimsa rinnaga poiss. Kolme kuuga jäi talle iga kuub kitsaks ning püksisääred kämbla võrra lühikeseks. Sellepärast paistis ta alati teiste poiste seas nagu harakas varblaste hulgas.

Oskar oli Martinist ja Paavlist tublisti lühem. Ta ihkas näha merd, luges kõiki jutte ja luuletusi, kus olid tegevuses laevad ja maadid. Sellepärast tahtiski ta õppida poksima — sest iga meremees pidi oskama kasutada rusikaid.

Nad rähmlesid alati Liivikesega. Liivike oli Oskari veel lühem ja kõhetum, kuid ta oli vilgas nagu varblane. Imekiirelt sukeldus ta vastase lähedale, andis hoobi, taandus ja korraga oli ta jälle otse Oskari rinnalest all ning virutas uuesti.

— Kas said, äh-äh! naeris ta, kui mõni hoop tabas pihta. — No oota, ma näitan sulle veel, kuidas tuult tehakse. Säh!

Martin seisis nende lähedal, hoides pihus suurt taskukella. Ta vaatas, kuidas sekundiosuti tiksus kiirelt edasi. Siis sirutas käe ning lõi hobuserauaga vastu tünniserva.

— Gong! Esimene round on läbi.

Mõlemad poisid istusid tünnidele, lõõtsutasid ja lehvitasid tuult. Siis asusid nad jälle ringi ja võitlus kestis edasi. Korraga aga kiskus Liivike näo virilaks, tõmbus kõssi ning taganes ringist välja. Ta oli saanud Oskarilt toreda sirge vastu peanuppu.

— Hell ole! pilkas teda Oss.

— Ei ole hell, vaidles Liivike vastu. — Löö mul nina kasvõi veriseks, ma ei pilguta silmaga, aga vaat, lööki pähe ei kannata. See võtab kohe tule silmist välja. See on pärit sestsaadik, kui Paavli poiss kopsas mulle kiviga pähe.

See tuletas kõigile meelde neid kahte hunti, kes võimutsesid nüüd Lodjapuu tänava üle. Õieti sellepärast hakkasidki Martin ja Liivike õppima poksi. Mitu korda olid nad pidanud häbige lippama nende huntide eest. Kaks korda oli Martin saanud tuuseldada nende käest. Aga kord jõuab ta neist üle, nii tõesti, kui ta on Lodjapuu poiss.

Siis asusid ringi Paul ja Martin. Üks pikk ja tugev, laia rinna ja võimsa kaelaga. Teine veidi lühem, kuid sale, liikuvate jalgade ning nõtkete kehaga nagu väärt. Ta otsmikul rippus salk käharaid juukseid nagu võitlusvalmis lipp.

Nende juurde kargas Liivike. Ta katsus vormipäraselt nende poksikindaid, patsutas mõlemale naerdes õlale ja taganes ringist välja. Nüüd hoidis tema pihus suurt taskukella, tõstes käe märguandeks üles.

— Alata! Laskis siis korraga käe alla ning jäi vaatama võitlust.

Seda just olidki oodanud mõlemad poisid. Paul astus sammu edasi, sirutas vasema kaitseks ette ning andis paremaga hoobi. See oli võimsa hoop, kogu õla ja keha jõud koondatud ainsasse punkti — rusikasse, mis paisanuks vastase poksiringist välja kaugesse nurka. Ent Martin polnud jäänud ootama seda hoopi. Väledalt, peaaegu vaistuliselt põikles ta kõrvale, kumardudes veidi alla ning sealt jälle sirgu ajades tabas terava lõõgiga Pauli lõuga.

— Äh-äh! ähhis Paul nagu raske koorma all.

— Anna, Matt... anna, Matt! hüüdsid Liivike ja Oss. — Viruta maksa alla!

Aga juba oli Paul end kogunud ning taganes nagu raske tank. Siis tundis ta jälle oma jalgealust kind-

lana, jagades paremaga pettelööke, et varitseda silmapilku oma vasemale. See oli sama tugev nagu ta paremgi. Ent vasakuga oli hea üllatada, sest nagu vaistuliselt oodatakse atakki ikka paremalt.

Kuid seekord jäi Pauli raske vasaku üllatus tulemata, mis varem nii mitugi korda oli paisanud Martini põrandale. Sest korraga tabasid ühtejärke Martini kolm lööki ta lõuga nagu sepavasara. Paul vaarus, mitte küll palju, sest oma võimsa rinna ja tugeva koguuga näis ta nagu võitmatu kindlus. Kuid sellest jätkus siiski, et Martin sai mahti anda uue rea lööke ta vasaku rinna alla, kaelale ning siis tuli see kõige ägedam jälle otseti lõua pihta. See löigi Pauli nagu raske kaljurahnu tasakaalust välja ning ta prantsatas pikali kuuripõrandale. See oli juba teine või kolmas kord, kui Martin oli teda võitnud.

— Ma ei saa enam su vastu, ütles ta kindaid käest raputades. — Aga usu, jõudu on mul küll palju rohkem kui sinul. Kui mu hoop tabab, siis on purujutt järel.

Ta vaatas Oskari ja väikese Liivikese poole, kellede silmis sädeles võidurõõm. See nagu sundis Pauli tõendama oma sõnu.

— Tõ ei usu mind! hüüdis ta ja haaras siis maast vana hobuseraua, mida poisid olid tarvitanud gongiks. — Vaadake, tehke mõni seda tükki järele.

Ta haaras hobuseraua otsad pihku, hakates seda kogu jõuga väänama. Ta nägu muutus punaseks, käed värisesid pingutusest ja hobuseraud hakkas koolduma kõveraks. Siis viskas selle võidukalt tünnile ning hüüdis:

— Tehke järele, kui olete poisid!

Kõik vaatasid üksteise otsa. Nad olid tummad imestusest, sest seda ei suutnud järele teha neist keegi. Võib-olla ei suutnud seda teha paljud täismehedki, sest Paulil oli härjajõud. See tõstis kõikide poiste lugupidamist tema vastu.

Korraga kostsid väljas sammud.

— Psst, Mihkel! pani Liivike sõrme suule ja poisid kadusid tünnide taha peitu.

Kohe seejärel lükkati kuuriuks lahti ning lävele ilmus kojamees Mihkli kogu. Ta vurrud olid sorakil, ning vaadates kuuris ringi, urises:

— Jälle on need poisid siin kõik segi paisanud. Näe, kärul on ais puruks murtud. No seda ma neile ei jäta. Mõõdan luuvarrega vastu kümnu, vaat siis.

Üks lükkati kinni ning kojamees läks minema. Poisid tulid redust välja ja hakkasid pidama nõu. Eile oli Paul komistanud üle käru aisa ja murdnud selle puruks. See tegi poiste muret, sest kui kojamees lukustab kuuri, siis oli ka lõpp poksimisel.

— Teeme uue aisa! hüüdis Liivike. — Kui Mihkel homme tuleb käru vaatama ja näeb, et ais on terve, siis pole midagi häda. Muheleb ainult omaette ja pilgutab silmi, ma tunnen teda, ta on hea vana.

Ja ruttu hakkasid kõik neli meisterdama kärule uut aisa, et kojamees Mihkel neid nende uhkest poksihal- list välja ei viskaks.

— — —
Ühel päeval, kui poisid jälle kuuri poole sammusid, kuulsid nad sealt häält.

Kõik neli jäid korraga seisma nagu rabatult.

— Kes need on? küsis Oskar.

Aga keegi ei osanud sellele midagi vastata. Võib-olla olid need kõrvalmaja poisid, kes tulid siia läbi aia. Ent võib-olla istus seal ainult kojamees Mihkel ning ajas mõne sõbraga juttu.

— Peame järele vaatama, lausus viimaks Liivike. — Kui on Mihkel, siis pole häda midagi, sest meie parandasime ta käru ilusasti ära. Kui on aga kõrvalmaja poisid, siis ajame nad lendu. Aga...

Liivike ei lõpetanud lauset, sest talle torkas pähe halb aimus. Alles eile oli ta näinud aias, mis ühendas paljusid krunte, lonkimas Paavli poisse ja Pikka Antsu. Kui nüüd need olid teinud siia kuuri endale pesa, siis oli asi halb. Aga ta ei lausunud sellest teis- tele sõnagi.

— Läheme vaatame, mis meie siin arutame, ajas korra Paul rinna ette ning hakkas sammuma kuuri poole.

Kuid Liivike oli kärmem. Ta lippas kõige ette ja avas ukse. Esimesel hetkel ei näinud poisid midagi, sest hele päikesevalgus pimestas silmi. Alles siis, kui nad seisis juba kuuris, silmasid tunnidel istumas kolme kogu.

— Ih-hii, tindininad! hüüdis tuttav hääl. — Kas tulite ka otškood lööma?

Nüüd nägid nad endi ees Paavli poisse ja üht kolmandat pikka, kitsa ja musta näoga peaaegu täiskasvanud poissi. See oli kuulul Pikk Ants, pussitaja ja vargapoiss. Temast paremal istus noorem Paavli poiss irvitava näoga, suits suunurgas. Vanem Paavli poiss hoidis pihus kaardipakki ja segas neid sõrmede vahel.

— Mis sa arvad, Jakk, kas ma lähen ja riputan need pärdikud konksu otsa kuivama? küsis noorem Paavli poiss naeratava näoga vennalt.

See vastas ükskõikselt:

— Pepime, pepesist pepibele.

See oli vargapoiste keel, nagu nimetas seda Martini ema. See tähendas vist vanema venna nõusolekut ja noorem tõsis tunnilt püsti ning astus lähemale. Vist alles nüüd silmitses ta poisse lähemalt, sest korraga välgatasid ta silmad ja paremas suunurgas olev arm naeratas imelikult, kui ta Martini ära tundis.

— Nüüd ma sulle ehitän, väntjalgl! irvitab ta ning tõstis rusika.

Ent äkki raksatas vägev hoop ootamatult ta koonu pihta. Paavli poiss kukkus hääletult maha nagu puunott. See oli Pauli rusikas, mis nüüd äkki lahti läinud nagu kahuripauk. Seda nähes kargasid vanem Paavli poiss ja Pikk Ants püsti.

Ainsa hüppega oli Paavli poiss Pauli juures, kuna Pikk Ants lõi Oskari maha ning haaras Martinist kinni. Kõik poisid keerlesid tühja kuuri tolmus ägedas kaklushoos. Paul oli kaks korda kukkunud Paavli poisi löögist maha, ent enda jälle üles upitanud. Ta nina jooksis verd, aga rusikad seisis ikka võitlusvalmilt nagu löögipommid. Kuid nüüd ei tabanud nad märki. Ikka vuhisesid ta kämblad karvavõrra mööda. Ent ta surus hambad kokku, laskis end tagada ja peksta, ikka oodates ja varitsedes parajat silmapilku.

Ja siis korraga lajatas ta võimas rusikas teist korda vastu Pika Antsu lõuapära. See jäi nagu imestudes vahtima Pauli otsa, kuid samal hetkel tabas teda paremalt Pauli uus löök. Nüüd nõtkus pikk poiss jalgadest ja langes põlvile. Kuid järgmisel silmapilgul oli ta jälle püsti, ajades salakavala ilmega käe püksivärvli vahele.

Ja järgmisel silmapilgul välkus ta pihus puss. Ta sööstis raevunult Martini poole. Veel hetk ja metsik Pikk Ants oleks võib-olla korda saatnud mõrva, kuid samal hetkel haaras väike Liivike mõlemate kätega ta jalgade ümbert kinni ning surus hambad kintsu.

— Ai-ai, ära hammusta! mõirgas pikk poiss kogu kõrist.

Ta langes maha, puss kukkus käest ja Martin lõi selle jalaga kuuriturka. Siis seisis ta jälle silm silmaga vastamisi noorema Paavli poisiga. Nad unustasid nüüd õpitud poksilöögid ja tormasid käsitsi teineteise kallale. Kuid peagi tundis Martin, et vastane on temast kõvem, surudes teda alla.

Samal silmapilgul avati kuuriuks ja lävel seisis kojamees Mihkel.

— Mis kaklus siin on? käratas ta, ja nähes, et asi tõsine, haaras nurgast luuavarre ning mõõtis sellega nooremale Paavli poisile vastu turja.

Nüüd nägid Paavli poisid ja Pikk Ants, et nende lahing on kaotatud. Nad putkasid üksteise järel uksest välja. Kuid kojamees Mihkel sai neile igale enne väljalipsamist mõõta luuavarrega hea tükaka.

Nõnda lõppeski see esimene suurem lahing nelja sõbra ja Paavli poiste vahel. Kõige enam oli saanud kannatada Paul. Ta nina paistetust üles nagu kurk. Ka silmakulm oli lõhki ja suunurgast tilkus verd. Ent

ta ei hädaldanud sõnagagi, sest kaks korda oli tema võimas rusikas tabanud vastaseid karvapealt.

Ka teised olid saanud muhke ja kriimusid. Ainult väike Liivike oli jäänud neist ilma. Ta naeratas rõõmsalt, sest temagi osa polnud just väike selles löömingus.

— No küll mõrgas, see jõhkam, jutustas ta. — Aga mina muudkui surusin hambad tugevamini kintsu. Ptüi, küll oli aga halb maitse ta pükstel. Teinekord ei tahaks ma miski hinna eest neid hammaste vahele võtta.

Kõik naersid. Martin aga surus tõsiselt oma väikeses sõbra kätt.

— — —

Möödus kaks talve ja suve.

Martin oli kasvanud tugevaks poisiks. Ta oli nüüd kuuesteistkümne-aastane, 168 sm pikk ja 66 kg raske. Ta rusikas oli kiire, tabav ja võimas nagu raudpomm. Kaks aastat oli ta juba omas kaalus kooli poksimeister.

Nüüd seisis ees ülemaalsed juunioride poksimõistlused. Avar saal oli inimesi täis, kes kõik tulnud jälgima noorte poksimajate võimeid.

Martin nägi teiste vahelt Pauli, Liivikest, Oskarit ja palju teisi tuttavaid. Olid tulnud ka ta mõned Lodjapuu tänava vanad tuttavad. Paljud väikesed naakmanid, kes kaks aastat lagasi jooksid palja jalu ja põlvpükstes jõe ääres, kandsid nüüd uhkelt juba kesk-kooliõpilaste märke. Nad mäletasid kõik Martinit, kes oli kinkinud neile vanu vasakrahasid konnimänguks või virutanud kivi vurduu otse pilvedesse. Nad hoidsid kõik tema poole, need vanad head semud.

Esimene võistlus oli läbi. Kahe ringiga oli teinud Martin oma vastase pehmeks. Treener, väike, kõhetu, kuid noorusest säravate hallide silmadega mees, patutas talle sõbralikult turjale.

— Martin, sa võid tulla veel meistriks. Sul ei tarvitse kedagi karta peale Neegripalge.

— Neegripalge? küsis Martin.

— Jah, ainult temaga tuleb sul tõsine katsumine, teised on teie ees õhk. Aga võib-olla teda ei tulegi võistlusele, sest pole siiani kohale ilmunud.

Juba mitu korda oli kuulnud Martin räägivat Neegripalgest. Teda õeldi olevat osav nagu ahv, painduv nagu viits ja kaval nagu rebane. Ning tema sitkus äratas isegi vanades poksimajades imestust. Kord oli ta lasknud end kolm ringi kloppida palju tugevamast kergekeskkaalu vanameistriks. Ent alla ei andnud, ikka rünnates, ikka jälle võitlusvalmilt jagades ja vastu võttes metsikuid hoopse.

— Neegripale on kassihingega poiss, õeldi temast. — Teda võib võita ainult nokauti lüües, muidu mitte kuidagi.

See tuli nüüd Martinile meelde. Kuid ta polnud kordagi näinud oma haruldast vastast. Nad ei juhtunud kunagi koos treeningule. Ning sagedasti kadus Neegripale mitmeks kuuks kõikide silmist. Siis ei teadnud ükski hing, kus ta elas või liikus.

— Valmis olla! hõikas korraga treener Martinile. — Neegripale tuli.

Martin nägi rõivastumistoas pikka saledat poissi, kelle selg oli tema poole. Selle pea, õlgade veidi kühmus hoid ning vetruv selg olid talle nagu tuttavad. Kuid tal polnud aega rohkem silmitseda, vaid ruttas kohale. Ja hetk hiljem tuli Neegripale, samm vetruv, nägu terav, üleni kehast pruun nagu neeger. Martin vaatas suuril silmil oma vastase otsa — see oli Paavli poiss.

Nad andsid teineteisele käe ning Paavli poiss naeratas. Ta sosistas tasakesi:

— Oo... nüüd tuleb voodikoti tolmutamine!

Neegripale algas ringi üleolevalt. Ta armiga suunurk irvitab varjamatult Martinile vastu. Ja mustad silmad sädelesid vihkamisest ning tasumisihast. See manitses Martinit ettevaatusele. Kuid juba esimese ringi algul õnnestusid Neegripalgel paar head lööki. Üks

(Lõpp lk. 74.)

Gunnar Gunnarssoni romaan

3. järg.

Ingolf ärkab oma mõtteist, kui hobune äkki seisma jääb. Ta vaatab ümber ja märkab kohe, et ta kodus on. Hobune on seisma jäänud otse oma talli ette. Külmast kangete liikmetega ronib Ingolf hobuse seljast ja avab talliukse. Tema ainus mõte on, kas Leifi hobune juba kohal peaks olema? Ta kõnnib hobuse juurest hobuse juurde, katsub igaüht ning otsib tundemärki. Ei, Leifi hobune ei ole kohal...

Ta ei olnud ju ka muud oodanud. Kuid ometi muutub ta äkki pettumusest nõrgaks. Nii siis, Leif ei ole koju tulnud.

Ingolf ei tunne enam ei külma ega nälga. Ta suleb talliukse ja läheb kiiresti õue teise otsa. Midagi palavikulist ja otsustavat on kõiges tema tegevuses. Ta avab kuuri, kus suuski hoitakse ja võtab sealt enese ja oma sõbra suusad. Siis avab ta õuevärava praakile ja vilistab koera. Koer on jälleenägemisrõõmust metsik, kargleb ta ümber ja lakub oma sooja

keelega tema külmi käsi, kuna Ingolf samal ajal endale külmast kangete kätega suusarihmude jalgade külge kinnitab. Tal ei ole aega koera tähele panna. Niipea kui tal suusad all on, jookseb ta sama teed tagasi, mida mööda alles tuli. Nüüd jälgib ta hoolasasti kuupaistet ja tormisuunda. Ta peab Leifi leidma — teisiti see ei lähe! Ilma Leifita ta elusalt koju tagasi ei tule.

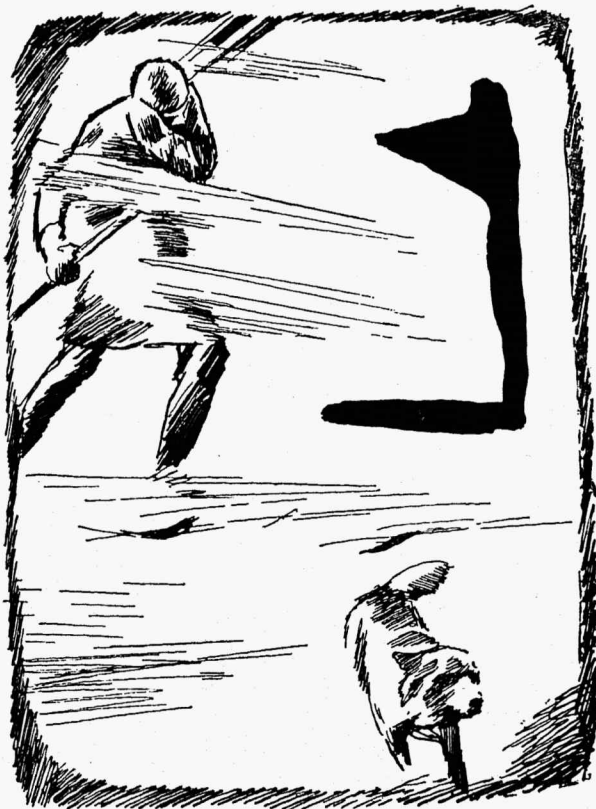
Neljas peatükk.

Leif ratsutab minema ja suunab oma hobuse metsa poole. Ta on vihane ja täis jonnit. Ühtki mõistlikku mõtet ei suuda ta mõelda. Ainult ratsutada! Edasi vaid! Kiire sõit jahutab teda. Kui tore on sel kombel eemalduda metsikusse ja meeleusse! Millise vabanimisena tundub kartliku mõistlikkuse iket endast visata, teada, et viskud millessegi, mis võib tähendada elu, kuid ka surma! Küllap ta tõestab Ingolfile, et tal julgust on ka teed tundmata läbi metsa ratsutada! Ta tõestab seda: kui ta otseimat teed mööda koju tahab, siis läheb ta ja jõuab koju — metsade ja igasugu teiste takistuste kiuste. Ta tõestab, et mees olla on midagi muud kui olla pükstes naine!

Lumetorm piitsutab teda küljelt; ta kääneb pead, et mitte lasta endale otse kõrva sadada, ja peab ikka veel silmi pilukil hoidma. Kuid ilma ei pane ta tähelegi. Mees, kes suurte tegudel väljas on, ei muretse pisiasjade pärast. Täidetuna õnnelikust ülemeelikusest, jõuab ta metsani ja rajab endale teed läbi puude kohina ja raksumise. Siin ei saa kiiresti ratsutada ja äkki saab talle selgeks, et ta kindlasti metsas eksib ja kunagi enam teed välja ei leia. Kuid milline võim võiks Leifi takistada, kui ta on kord mingi rumaluse alustanud!

Juba see teadmine kihutab teda edasi, et ta Ingolfile midagi halvemat teha ei saa kui läbi metsa ratsutada. Kui ta sellest läbi suudab minna, haavab see Ingolfi; eksib ta, vaevab see teda. Ja Ingolf, see torisev pukk, ei väärigi midagi muud. Oo, kuidas ta teda mõnitab, kui ta esimesena päralt jõuaks! Ja kui see ka ei õnnestu, siis teab ta vähemalt, et Ingolfil enne tema päraltjõudmist ühtki rahulikku tundi ei ole. See just oleks talle paras!

Siin metsaveeres jõuab Leif veel nii hästi edasi, et ta lootab võib enne Ingolfi koju jõuda. Seetõttu kerkitab tema südamesse veidi hirmu oma sõbra pärast. Võib-olla ratsutab Ingolf valeteed, sest nõmmel pole ju midagi, mille järgi ta end suunata võiks? Nüüd, milal Leifi arvatav kindlustunne on aset andnud kartusele Ingolfi pärast, on kogu tema viha äkki lahtunud. Vahel ehk peaks ta siiski Ingolfile järele ratsutama, et teda kätte saada ja veenda, kuipalju mõistlikum on ometi läbi metsa ratsutada? Kuid siis arvaks Ingolf kindlasti, et ta ümber pöördus ainult hirmust, kuna ta

ei julge üksinda läbi metsa sõita! Ja et ta seda julgeb, seda peab ta temale ometi tõestama.

Uuesti võppuvad ta käsivarred ja jalad. Mida sügavamale metsa aga Leif jõuab, seda aeglasemalt jõuab ta edasi. Hobune vajub igal järgmisel sammul sisse. Leif peab teed otsima madalalrippivate okste ja ümberkukkunud puutüvede vahel. Ikka aeglasemaks ja aeglasemaks muutub sõit. Lõppude-lõpuks pääseb ta edasi ainult samm-sammult. Ka pisut õudne on selles metsatihnikus. Leifil ei ole enam niipalju julgust, et hobust valjude hüüetega kiiremale käigule sundida. Ometi ei ole ta arglik. Kuid igasugused imelikud metsahääled kangestavad ta keele. Ikka peab ta kuulama. Lakkamatult kohiseb ja naksab ja raksab siin ja seal ja taamal. Sahinal kukub lund okstelt. Kiired tiivalöögid kajavad äkki läbi kõigist nendest häälest ja jätavad temasse nukra jubedustunde. Ka on liiga pime. Ainult kõige lähemaid puutüvesid eraldab ta hädavaevalt. Kui ta ometi jälle väljas nõmmel oleks ja täis julgustunnet külg külje kõrval oma sõbraga ratsutaks! Mida otsis ta metsast?...

Ei kesta kaua ja Leif on nii põhjalikult eksinud, et ta võib lakata sõidusuuna üle järele mõtlemast. Ainult hea õnne peale ratsutab ta edasi. Kuid sellest saabub kergendust, sest nüüd ei tarvitse ta end enam vaevata. Nüüd tuleb ainult katsuda hobusel püsida ja hoolitseda soojuse eest. Kuid just see viimane tekitab talle aegamööda raskusi.

Leif aga tunneb ennast täiesti omas vees olevat. Ta on oma meeled sulgenud mure eest, on enese peitnud oma saatuse eest. Igasuguse vastutuse on ta endast heitnud! Kandku seda, kes soovib! Ta ratsutab! „Katsu, kuidas sa edasi pääsed, setukas!“ Tulgu, mis tuleb! Mitte silmapilkugi ei kahtle ta, et kõik läheb hästi. Kuidas, seda ta ei aima, ja see teda praegu ei huvitagi. Ta on sel mõistlikul või meeletul veendumusel, et on täiesti ükskõik, kas püüab tema hobust juhtida või laseb sel ise minna. Sest võib-olla satub ta hobust pahemale juhtides just õigest teest kõrvale... Ei, ratsutid lödvaks lasta! Rahulikult oma õnne usaldada!

Nii ratsutab ta kaua, kuid mitte nii kaua, nagu talle näib. Endine kiire sõit on lakanud ja seetõttu tundub talle aeg mitmekordselt pikemana. Lõpuks istub ta tukkudes oma hobusel. Ikka aeglasemalt ja aeglasemalt jõuab ta edasi. Hobune on jätnud kiirustamise. Meelsamini jääks ta seisma, keeraks laudja tuule poole ja laseks pea rippu, et aega ja saatust endast üle veereda lasta. Kuid Leif ei ole oma hobusega ühel arvamusel. Ta ise laseb minna, kuid läheb, kuid miski peab ometi liikvele jääma. Sest muidu jääks kõik seisma. Seepärast peab hobune edasi minema. Sellele aga on see nii vastumeelt, et Leif peab püüdma oma umisusest võitu saada, et hobust käima sundida. Sellegipärast jõutakse vaid samm-sammult edasi. Leif töötab jällegi kogu kehaga. Kuid tunneb ometi, kuidas külm ikka karmimalt ja karmimalt tema liikmeid haarab ja juba koguni tema kõhtu ja rinda ähvardab. Rumal ta ei ole. Talle on selge, et on käimas võitlus tema elu pärast. Teadlikult võtab ta vastu selle karmi võitluse külmaga ja väsimusega, mis teda uimastades surmaunne meelitada tahavad. Leif sunnib end trotslikule kokkuvõtmisele. Ta ei mõtlegi järeleandmisele! Kaksteist aastat — mida maksavad need temale, nii elunäljasele! Tal on veel palju ees selles maailmas — viikingisõidule minna. Helga enesele naiseks võita. Kas siis mets üldse lõppeda ei taha?

Ei, mets ei lõpe. Leif ratsutab, ratsutab. Kuid mis see on...? Hobuse kabjajalg lumes. Nähtavasti on ta sõidul ringi teinud. Ja kus viibib ta praegu? Seda teab ainuüksi mets! Kuid nüüd valib ta sõiduks uue suuna ja loodab õnne korral metsast välja pääseda. Vaid üks soov on tal veel: metsast välja, ükskõik siis kuhu. Sellest eesmärgist piisab talle esialgu. Jälgi ta enam ei näe. Hobune muutub ikka tõrksamaks. Edasi jõutakse ainult sellepärast, et seda peab! „Nõõ, vana setukas!“

Äkki ja ootamatult märkab ta, et ta enam metsas ei viibi. Ta ei näe ainuski puutüve enam. Ainult lumepilved tuisklevad ta ümber. Algul ta ei julge seda uskuda, ta ratsutab edasi ja püüab hoolsasti jälgida, kas vahest ehk uusi puid ette ei satu. Ei, ühtki puud ei näi enam olevat... Mis nüüd? Millisesse metsaserva on ta välja jõudnud? Ta mõtleb järele, võtab kogu oma mõistuse kokku ja mõtleb järele. Ja tõenäoselt on ta samasse serva jõudnud, kust ta metsa sisse ratsutas. Tuul oli puhunud otse põhjast — seal, kust ta tuli, pidi põhi asuma. Niipalju on ta nüüd targem. Oleks ta ometi oma ümbrust paremini jälginud, kui ta metsast välja jõudis, siis oleks tal kerge olnud metsaserva silmas pidades kodu poole ratsutada. Peab ta ümber pöörama, et jällegi metsa äärde jõuda? Ei, siis satuks ta võib-olla uuesti metsa sisse! Ja tal on puude vahel ratsutamise lõbu täielikult kadunud.

Hobune on tema järelemõtlikkuse vahepeal ära kasutanud. Ilma et Leif seda märkas, on ta oma laudja vastu tuult keeranud. Ta on seisma jäänud ja pea rippu lasknud. Leif püüab teda edasiminekuks sundida, sest siin peatuda ei ole mingit mõtet. Kuid hobune on endale kujundanud oma seisukoha kogu selle sõidu suhtes. Ta seisab ja ei liiguta end. Leif rebib ratsuteist, lööb piitsaga, kuid miski ei aita. Hobusel on kogu loost villand, enam kui villand. Ta seisab ja näib olevat otsustanud seisma jäädagi. Leif hüppab maha ja vaatab imestunud hobusele silmadesse. Ta rebib päitseid, püüab teda edasi kiskuda, laseb piitsal tema selga vuhiseda. Hobune ohkab küll pisut selle karmi ja meeletu käitlemise pärast, kuid on kord otsustanud seisma jääda. Miski ei mõju, et teda tollivõrdki paigalt nihutada.

Leif vaatab abitult ümber. Ta ei saa aru, miks hobune just seda kohta maakeral nii eelistama on hakanud. On siis selleks mingi eriline põhjus, miks nad seal peatuma peavad? Täiesti kurnatud ei või hobune ometi olla, kuna temas veel nii palju isekust leidub! Nüüd katsetab ta heaga: ta püüab teda kõneldes veenda, silkitab teda, sügab ta kõrvatagust. Ta külvab teda meelitustega üle, laulab talle kiidulaulu tema noorusest. Siis ronib ta mõningate raskustega talle jälle selga ja loodab, et loom on oma seisukohast taganenud. Kuid see ei mõtlegi sellele. Leif tunneb, et ta sisemus keema hakkab. Kuid ta patsutab hobust kaelale ja püsib veel sõbraliku tooni man. Kui see midagi ei aita, karjub ta kõigest jõust ja töötab jälle käte ja jalgadega, kogu kehaga. Lõpuks on ta valmis vihast nutma. — Siis aga katsetab ta veel kord sõbralikkusega ja heade sõnadega. Kuid kõik jääb tagajärjetuks.

Lõpuks lakkab ta. Hobune ei taha; ja kuna ta teda ei sundida ega meelitada ei suuda, pole enam midagi parata. Ta hüppab jälle maha ja püüab oma seisukorra üle selgusele jõuda. See näib lähemal vaatlusel sama ähvardavana ja läbinähtamatuna nagu lumepilved tema ümber. Torm piitsutab ta nagu ja tungib järjest läbi ta rõivaste. Ta teeb endale täiesti selgeks oma lootusetu seisukorra. Ei kesta enam kaua, siis haaravad teda külm ja väsimus lõplikult ja siis on lõpp.

Küllap on seegi mõtetus, kui hobune siia seisma jätta ja omil jalul edasi minna. Säärase ilmaga ei jätkuks temal teekonnaks enam jõudu. Ta surub käed rusikasse, nagu püüaks ta puhtkehaliselt oma mõistust end kokku võtma sundida. Talle on täiesti selge: samal silmapilgul, millal ta järele annab, on ta kaotanud. Vaid niikaua, kuni ta end seesmiselt kangena suudab hoida ja hambaid kokku pigistada, on veel pisut lootust pääsemiseks. Ta mõtled kipuvad aga segi minema. Nad hüpevad rahutult siia-sinna ja püüavad leida viimast võimalust... Üks nägemus kerib tema sisemusest esile. Ta peab mõtlema kunagisele pööripäeva-ohvripühale Orni juures, teravale vere ja kõrbenud liha lõhnale, haigutavale õõnsusele härja kehas, millest sisikond oli välja rebitud.

Ilma pikemalt mõtlemata tõmbab ta noa esile. Ühe tõmbega löikab ta valjad läbi. Palavikuliselt otsivad ta käed teatud kohta looma kuklal. Ta kõhkleb hetke, kuni ta värinast endas võitu on saanud, siis lööb ta. Korisedes kukub hobune kokku. Leif pöörab ta küljele ja loom jääbki lamama kangel väljasirutatud jalgadega, mida aeg-ajalt kerge värin läbib. Leif löikab läbi ta kaela, et hiljem söögi- ja hingekõri välja kiskuda. Soe verejuga pritsib talle näkku ja pimestab teda, kuni ta oma silmad puhtaks pühib. Tundes verelõhna oma sõormeis ja veremaitset oma suus, teeb see teda otsekuu metsikuks. Ainsa pika löikega lõhestab ta looma pika kõhu. Soojusest aurates tungib sisikond esile mustendavast haavast. Leif kisub selle kätega välja ja peab siis hinge tõmbama, sest soojus kipub teda lämmatama; ta raputab käsi nagu kass käppi ja hakkab siis uuesti tööle. Silmapilguga on kogu looma kõht tühi, siis löikab ta vaheliha lahti, tõmbab kopsu koos hingekõriga välja ja viskab eemale. Lõpuks pistab ta vabisevi sõrmi noa tagasi tuppe ja hingab täie rinnaga. Siis poeb ta, pea ees, hobuse tühja kõhukoopasse. Ta tõmbub loomana kerra mõnuja rahutunde ootuses. Aga kuidas ta end ka ei keeraks ega pööraks, tema jalgadele ei leidu kohta. Siis ronib ta vastumeelselt uuesti välja, tõmbab mantli seljast ja mässib sellesse mitmekordselt oma jalad kuni põlvini, nii et need külma eest kaitstud on. Siis poeb ta uuesti tagasi!... Kui heana tundub see jumalik soojus seal sees! Milline õndsus on ennast korralikult välja puhata ja magada! Kerge südamega kohendab ta oma asendi mugavaks. Magada, ainult magada!... Kui ta ärkab, on lumetorm kindlasti mõõdas. Naer vuhiseb ta rinnus, ta asub siia seniks lihtsalt elama, kuni torm möödub. Kestab see veel kaua, võib ta külmunud hobuselihaga oma elu alal hoida... Nüüd selgus talle pikkamööda ka see, et ta täna veel surema ei pea! Jah, siin lamas ta siis nüüd ja ta käsi käis õige hästi. Tulevik paistis talle taas heledana ja sõbralikuna.

Ei tea, kas Ingolf juba kodus peaks olema? Varjatuna ja kaitstuna, nagu ta end praegu tundis, arvas ta seda lootatavalt!... Ja peagi magas ta segamatut, tervet und nende inimeste kombel, kelle südamed on muretud.

V peatükk.

Ingolf suundub läände. Torm on talle poolviltu paremalt vastu. Tee läheb märke, kuigi mitte väga äkiliselt. Seetõttu jõuab ta vaid pikkamööda edasi. Kuid ta tunneb endas jõudu, tunneb oma keha pingutusest tugevatuna. Ja see jõutunne eneses otsekuu tekitab aina uut jõudu juurde. Ta on kindlasti otsustanud seni otsida, kuni ta Leifi leiab või ise surnult kokku variseb. Hetkel on tema ainsaks eesmärgiks ümber metsa suusatada ja Leifi jälgi otsida, mis talle osutada võiksid paika, kust Leif metsa ratsutas. Sest kui ta jäljed leiab, juhiks koer teda neid mööda edasi. Niisugune on Ingolfi kava. Vahetevahel vaatab ta taha: saba vastumeelsuse täheks sorgus, sörgib koer talle järele. Hõikab Ingolf teda, tõuseb saba püsti ja heledalt haukudes ning kõrval kareldes näib koeral Ingolfile midagi jutustada olevat. Pidevalt, kuigi aeglaselt, jõuavad nad edasi.

Ingolfi õnnestab see, et torm näib aegamööda raugevat. Ka ei saja enam nii tihedasti. Pikapeale lagunevad lumepilved koguni. Kuukaar eraldub kahvatuna siniselt taevalt. Ingolfi ümber laiuvad valged kaugused, mida äkki katkestab paremalt esilekerkiva metsa mustendav serv. Nüüd ei tõuse ta ka enam märke. Kiiresti libisevad suusad edasi. Siis tasandab ta kiirust ja vaatab ümber. Kaugenevad lumepilved avardavad suuresti ta pilku kaugusisse. Ta suudab oma asukoha kindlaks teha ja kogu ta ümbrus on talle selge. Õige, ta on nõmmel, ja kui ta nüüd paremale käändub, jõuab ta metsa äärde.

Suusad libisevad kergelt üle kõva sileda lumevalja. Iga sammuga lisandab Ingolf kiirust. Sest nüüd on teda palavikuline pinevus haaranud. Ta hõikab koera, nappide sõnadega annab ta talle mõista, et ta kedagi otsib ja tema abi vajab. Ja äkki on koer iga oma närviga valvel. Ta saab aru oma ülesandest ja on valmis aitama. Innukalt tormab ta Ingolfi ees. Siia-sinna jookseb ta, tehes väiksemaid ja suuremaid ringe. Näib, nagu oleks Ingolfi pinge kandunud üle koerasse. Kiiremini, ikka kiiremini jookseb ta. Ingolf suudab talle vaevu järele jõuda, kuigi temagi jookseb oma elu hinna eest, jookseb nii, et higi ojadena üle ta näo voolab, kulmudelt ja lõualt alla tilgub. Ta ei tohi nüüd oma jõudu säästa. Nüüd ei tohi järele anda, nüüd peab suutma koera kannul püsida. Ta ei sõanda teda tagasi hoida.

Äkki jääb koer seisma. Ingolf on veel tükk maad temast eemal. Ta jookseb veel kiiremini ja jälgib koera hoolega. See seisab paigal ja näib midagi haistavat. Siis jookseb ta mõne sammuga metsa poole. Aha! Siin peab midagi leiduma! — Kuid mida? Nüüd jääb koer jälle seisma ja haistab. Jookseb siis veidi tagasi. Seisatab jälle. Mis tal peaks küll olema? Ja näe, nüüd tõstab ta pead ja haistab esmalt metsa suunas, siis vastassuunas — väikesed äkilised tõmbed läbivad kogu ta keha. Saba kerkib ja seisab siis värisedes otse taha väljasirutatuna. Nüüd on Ingolfile selge: siit peab ta metsa sisse pöörduma. Kui ta ainult ei tarvitseks suuski jalgadelt võtta ja jalgsi edasi minna!

Kuid enne kui ta oma koerani jõuab, on see juba metsa äärest eemale joosnud! Ingolf hõikab teda. Nüüd eksib koer kindlasti. Kui ta kutset kuuleb, jääb ta seisma; kuid tagasi ei tule. Ta seisab ja ootab uut korraldust. Ingolf kutsub veel kord. Koer seisab nagu ennegi, ja nüüd kuuleb Ingolf, et ta tasa niutsab. Mis tal ometi on? Ingolf hüüab talle midagi julgustavat. Jalamaid jookseb koer edasi. Ingolf järgneb talle, kuid ei eemaldu metsaservast. Ta arvab, et koer valesuunas jälgi ajab. Küllap ta sellest isegi varsti aru saab ja peagi tagasi pöördub.

See aga ei mõtlegi tagasi tulla. Selleasemel peatub ta seal eemal väikese lumevalli juures, mis kujutab endast mügerikku laiailagendikul. Kuid see paelub koera. Ta jookseb ümber selle ja vahetevahel tuhnib seda ägedasti oma ninaga. On selgesti näha, et ta midagi tähtsat leidnud on. Ingolf jääb seisma. Ta peab kogu oma jõu kokku võtma, et mitte ümber kukkuda. Kui nüüd Leif seal lamama peaks?... Siis ometi on ta kartused tõeks saanud! Nähtavasti on pahandatud jumalad Leifile kätte maksnud tema üleemeelikuse ja pilke eest. Ingolf on üdini vapustatud. Kuidas elab ta selle õnnetuse üle!

Kui ta nii seal seisab, meenub talle äkki, et nende sugu välja sureb. Leif on ju surnud! Ainult tema ja Helga elavad veel. Ja tema enda au on igaveseks rüvetatud: oma vihas laskis ta Leifi selgesse surma ratsutada — see on plekk, mida ainult nii saab puhata pesta, et ta enda ise Odinile annab! Ja Helga?... Helga ei elaks seda üle. Ja kogu sugu oleks välja surnud. Kõik tema unistused, kõik tulevikulubadused — laiaila puhutud nagu kõlkad tuules!

(Järgneb.)

*Iga poiss ja
tüdruk loeb
„Viikingit“*

Shirley Temple

laulmas kirikukooris

Rusikad

(Algus lk. 66)

hästisihitud sirge tabas teda kaelale. See sattus küll veidi madalale, kuid Martin lõi tuikuma. Sellele järgnesid kohe kaks-kolm kiiret lööki rindade alla. Martin tundis mõruda maitset suus ning virutas Neegripalge kaitsest läbi esimese hoobi vastu kulmu.

Neegripalge ilmes peegeldus imestus. Ta oli arvanud neist kolmest löögist jätkuvat, et oma vastast groggiks lüüa. Ent nüüd virutas see koguni talle võimsa sirge kulmu pihta. See sundis Neegripalet muutma taktikat. Nüüd vahetas ta ägeda rünnaku varitsemisega, kuigi see polnud talle loomukohane. Nõnda möödus pool ringi. Siis vahetas ta jälle järsku taktikat ning ründas Martinit kiirete tabavate läbilöökidega. Ta sai ka ise ühe alahuule pihta, ent ring oli tema.

Vahepeal silmas Martin saalis Liivikese, Pauli ja teiste väljasirutatud käsi. Nad hoidsid temale põialt, need vanad head sõbrad. Uus ring algas hoogsalt. Martin tundis südames, et ta pidi tasuma oma vanade Lodjapuu tänava sõprade eest. Seal oli Liivikese muhk otsmikul, Pauli tursunud ja verine nina, Välgu Ruudi sinisekslöödud silm ja tema enese mitmed muhud ja kriimud. Kaks korda lõi ta Neegripalge kaitsest läbi ja vanad sõbrad tervitasid teda all saalis hüüetega:

— Anna, Matt... viruta talle sirge... viruta!

Ja Martin virutaski. See tabas vastast otse lõuga ja lõi ta tuikuma. Ent Paavli poisi haruldane sitkus, see, mida tema kassihingeks nimetati, päästis ta nõõridest. Ja mõni hetk hiljem oli ta sama rahulik, vetruv ning pilkava läikega silmis, nagu algaks ta alles esimest ringi.

Veel enam, ta üritas vasturünnakut. Kiirelt nagu läbi vee sukelduv haug seisis ta otse Martini ees ja jagas hoope, täpselt, kiirelt ning võimsalt. Martin taganes. Ühe silmapilgu tundis ta peaaegu hirmu Neegripalge ees. Ja see silmapilk oleks saanud talle saatustlikuks. Neegripalge sirge tabas teda jälle kaelale, ent nüüd mõni millimeeter kõrgemale kui esimeses ringis. Martin vaarus, silmade ees lõi kõik punaseks, prahvatades siis nagu heledaks valgusjoaks. Nagu läbi ääretu kauguse kuulis ta oma nime. Need olid vist Liivike, Paul ja teised, kes teda nõnda hüüdsid. Siis ei kuulnud ta ühe hetke jooksul midagi, kõik jäi haudvaikseks. Ent korraga äratas teda rahulik hää:

— ... viis... kuus... seitse...

Ja siis kostis nagu otse ta kõrva ääres hele metalli-tilin.

See oli gong, mis sai Martinile päästjaks. Ta toibus aga imekiirelt, ning kui algas kolmas ring, polnud peaaegu märgatagi, et ta oli olnud nokaudi äärel. See oli maruline algus. Kõigile ootamatult algas Martin jälle rünnakut. Nüüd võis ta vastast võita ainult nokaudiga, sest mõlemad eelmised ringid kuulusid täiesti Neegripalgele. See näis seda teadvat ning püüdis põigelda eest.

Kuid iga ta taganemist ja põiklemist saatis hetkeline tugev ja ootamatu vasturünnak, mille marulistest hoopidesajast ainult üks võis otsustada Martini saatuse. Ent seda otsustavat juhuseõnne ei tulnud.

Martin püsis tihedalt vastase lähedal. Ta lõi jälle kaks või kolm korda ta kaitsest läbi. Üks võimsa sirge pani kogu saali mõrgama. Kuid sellest ei piisanud veel võiduks, seda teadis Martin väga hästi.

Ning siis tuli talle meelde üks vana trikk. Ta tuikus ühest Neegripalge hästisihitud hoobist, laskis käed veidi lõdvale ning avas vastasele oma kaitse. See tormaski ettevaatamatult lähemale, et anda lõplikku hoop. Kuid just samal hetkel vihises Martini tahatõmmatud rusikas kogu õla ja keha raskusega vastu Neegripalge koonu. See oli üks niisuguseid hoope, mida viimistles ja oskas anda ainult Paul, see härjajõuga poiss.

Nagu murtult langes Neegripale kokku. Kohtunik luges kümneni ja tõstis Martini käe üles. Nagu maru pääses lahti saalis. Kümned poisid jooksid ringi, tõstsid Martini õlgadele ja kandsid garderoobi. Martin aga kallistas oma vanu sõpru, Liivikest, Pauli ja Oskarit ning sosistas:

— Vana võlg on makstud kõigi Lodjapuu tänava poiste eest.

— — —
Sellest on möödunud palju aega.

Ühel päeval tulid töölised kivimaja tagaõuele ja hakkasid lammutama vana kuuri. Aeg on muutunud, heinakaupmehe kuur peab aset andma moodsale autogaraazile.

Vana Mihkel seisab seal juures ja vaatab, kuidas töölised lõhuvad katust. Üks tükk teise järel lendab pragisedes õuele hunnikusse. Mihkel on nagu veidi nukker, sest selle kuuriga nagu kaob ka tükike vanu mälestusi ta elust.

— Siin algas oma teed kuulus Martin, sõnab ta nagu endamisi.

— Missugune Martin? küsib keegi töölistest.

— Poksija... olete kuulnud vahest küll... See, kelle rusikad rändavad nüüd võidukalt mööda maailma... jutustab Mihkel. — Nad olid kõik toredad poisid. Sellest suurest jõmmist, kes paistis teiste hulgas nagu harakas varblaste seas, on saanud nüüd insener. Väike Liivike kirjutab luuletusi... Oskar aga läks merele...

— Nagu ma mäletan, elas siinpool kandis ka veel keegi teine hea poksimeister, tuleb ühele töölisele nagu midagi meelde. — Ma ei mäleta enam hästi ta nime. Kas see polnud mitte Paavel?

— Ja-jaa, noogutab vana Mihkel pead, — kuid see poiss ei valinud oma jalgealuseks õiget eluteed. Ta ihkas kerget ja lõbusat elu: kaardimängu, joomist ning kaklemist. See viis ta vanglasse nagu ta vanema vennagi.

Vana kojamees vaikib. Üks tükk teise järel langeb kuurist rusuhunnikusse. Ainult püstseinad on veel üleväl. Kuid peagi langevad ka need ning uus aeg ehitab asemele uue hoone. Vanast jääb järele ainult mälestus mõne inimese südames.

Vabandus

„Mis see tähendab, Ants, sa rehkendad laulutunnis?“
„Jah, — aga — rehkendustunnis ma jälle laulan.“

Ettevalmistused kauboiks

Karikaturist ja följetonist Romulus Tiitus jutustab sõnades ja piltides ühe seiklusloo oma kooliajast.

Jüri oli matemaatika-ülesande juures kibedasti ametis: ta oli juba kõik mõeldavad võimalused läbi kaalunud, kuidas sellest raskest olukorrast välja pääseda, millesse — nii näis talle — oli tema asetanud vandeselts, kuhu kuulusid õpetajad ühes emaga.

Ta rehkendas ja rehkendas, kusjuures sügav korts ta siledal laubal oli emale, kes parajasti pesu triikis, tõenduseks, et ta pojake täna eriti usin oli oma õppimise juures. Oleks ta võinud ainult aimata, millise küsimuse kallal ta pojake pead murrab, ta oleks kindlasti vitsad appi võtnud, et aidata küsimust lahendada.

„Kui usin ta täna on!“ mõttes ema ja imestus.

Ja Jüri töötas tõesti usinasti. Kell hakkas varsti neli saama ja see oli aeg, millal kohaliku kahurväegrupi sõdurid läksid heinamaale Varsa-aru allikale hobuseid jootma. Ja siis sai alati ratsa sõita. See tähendas seda, mida — nii näis Jürile — ta juba tuhat aastat oli igatsenud. Ning see oli nii tore, et seejuures võis unustada isegi söömise. Mis siis veel õppimisest rääkida!

Tõsi, ta oleks võinud ju välja arvata, mida ülesanne nõudis, palju see kilogramm sealiha maksab, kui teada on, et kilogramm sealiha ja lambaliha maksab kokku 2 krooni, kusjuures sealiha on lambaliha poole kallim, — kuid see võtab oma veerand tundi aega ja siis jumalaga kallid ratsasõit! —

Ja ülesannet võis ta ka hiljem teha, aga hobused tema pärast ootama ei hakka. Luba küsida selleks ettevõtteks ei võinud, sest seda poleks antud: ta võiks ju hobuse seljast maha kukkuda ja surma saada, — nii ütles ema ja ei lubaks teda sinna milgi tingimisel hoopiski mitte.

Tema, Jüri, peaks hobuse seljast maha kukkuma! Ta on kaksteist aastat vana, see on ju terve tosin. Eks käinud Rootsi kuningas Raudpea juba 16-aastaselt ammu karujahil. Mis karujahil, — 16-aastaselt läks ta juba sõttaagi, — jahil pidi ta siis käima juba 13—14-aastaselt. Ning tema, Jüri, kes ennast sugugi nõrgemaks ei pidanud, ei võinud 12-aastaselt hobusele selga istuda. Tema, kes kauboiks tahtis hakata! Ei, täna pidi ta välja saama, maksku mis maksab. Kui ema nüüd ta vihku oleks vaadanud, oleks ta leidnud sealt matemaatika-ülesande lahenduse alt järgmise küsimuse: „Kuidas saada välja?“

Ja just sel silmapilgul, kui Jüri nägi juba kõiki lootusi luhtuvat, tuli pääsemine hoopis isekandist.

„Jüri,“ ütles ema, „ole hea poiss, mine too mulle valget niiti number 40.“

„Kohe,“ oli Jüri nõus, aga ta taltsutas ennast, et mitte väljendada oma rõõmu. Ent kõik sündis siiski nii kiiresti, et ema talle järele pidi hõikama: „Oota, võta ikka raha ka.“

See aeg, millal ema raha otsis, näis Jürile kestvat terve igaviku või vähemalt niikaua, et selle aja jooksul oleks võinud terve kilomeetri maad maha ratsutada.

„Vaata, et sa kauaks ei jää,“ ütles ema.

„Ei jää,“ vastas Jüri ja oligi juba väljas. Ah, kuidas ta jalad põlesid all.

Ta leidis imestusega, et jalad palju kiiremini edasi kippusid kui ta ise.

Pood, kus müüdi niiti, asus sealsamas ligidal. Oli ilus maikuu-ilm ja väikelinna agulis eksib niisugusel päeval mõni üksik inimene sellisesse poodi. Seepärast oli vana poekaupmees Prööm oma pea asetanud vitriini servale ja magas nüüd seal maikuu-päikese soojuses igasuguste viiside saatel.

Jüri pärast oleks ta võinud seal veel kaua rahulikult puhata, sest Jüri oli niidiostmise juba ammu unustanud. Ta jooksis kiiresti mööda kitsast põik-tänavat üles lossimäe poole, kus asusid vanad mõisatallid, kus praegu kahurväe hobused ootasid jootmist.

Kui Jüri päralt jõudis, oli seal veel kaks hobust. Noor allohvitser, Jüri hea sõber, sõlmis neid parajasti lahti ja näis olevat halvast tujus, kuna ta pidi meeste puudusel täna ise hobuste jootmisest osa võtma.

„Ahaa,“ rõõmustus allohvitser, „Aleksander tuleb.“

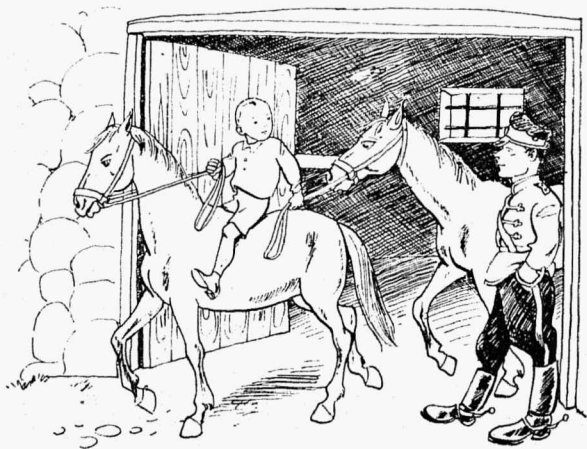
Aleksandriks hüüti siin Jürit seepärast, et ta alati armastas rääkida sellest, kuidas Makedoonia Aleksander Suur 13-aastaselt oli taltsutanud metsiku hobuse.

„Aga Bukäfalost ei ole?“ küsis Jüri.

„Läks juba,“ vastas allohvitser. Bukäfalos oli tore must hobune, Jüri lemmikloom.

„Anna siis mõlemad,“ nõudis Jüri ja juba oligi ta ühel hobusel seljas, kuna ta teist hoidis päitseidpidi.

Ei olnud hariliku kodaniku vaatevinklist mingi mugavust istuda kaksiratsa mitte väga priskel hobusel, ent Jüri oleks istunud kasvõi kirveteral, kui aga saaks olla ratsanik.

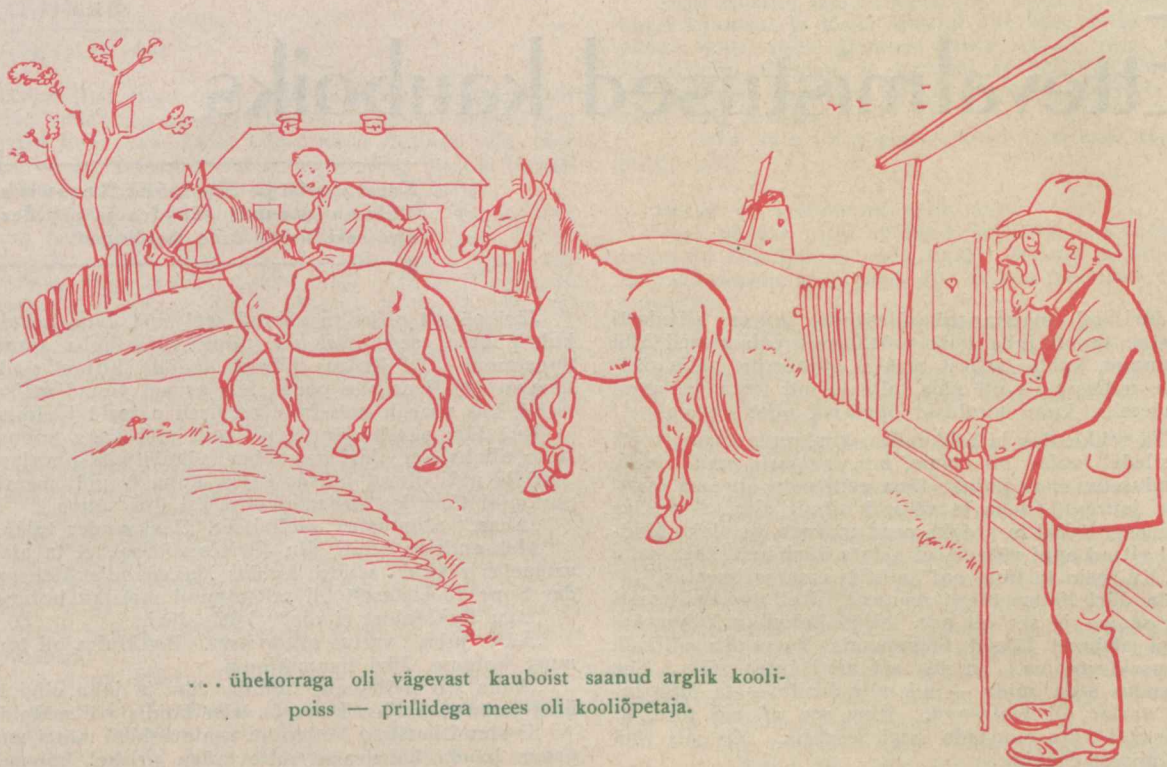
„Ära aga hobuseid surnuks aja,“ ütles allohvitser naerdes.

„Võta,“ oli allohvitser naerdes nõus, „aga vaata, et sa neid surnuks ei kihuta.“

Jüri kannustas hobust, s. o. lõi hobusele saapakannaga vastu kõhtu, laksutas keelt ning varsti kihutas metsik ratsanik mööda tolmust teed sõrkival hobusel, teine päitseidpidi kõrval, alla heinamaa poole.

Ja kui ta nii sõitis läbi agulitänava, laksutades keelt ja nõõttades valjusti, siis oli ta vaimus kauboi Ameerika rohtlaantes, kus ta metsiku täku seljas istudes kihutas piisonikarja hulka. Seal laskis ta paar sõnni maha ja tuiskas siis lassoga edasi metshobuste sekka. Seal oli ta ühe niisuguse juba kinni püüdnud ja ruttas nüüd seda viima kingiks ümbruskonna rikkamale farmerile, kelle tütre ta kord päästnud bandiitide käest.

See oli Jürile üks pühalikemaid silmapilke, kui mõned möödaruttavad inimesed jäid seisatama ja veel ümber pöördudes vaatasid sõitvale poisile järele. Mis

... ühekorraga oli vägevast kauboist saanud arglik koolipoiss — prillidega mees oli kooliõpetaja.

on selle kõrval üks matemaatika-ülesanne ja rull niiti!

Ja saatuse tahtel juhtus nüüd just keset sellist ülevat silmapilku õnnetus. Jüri pidi just tänavalt pöörduma heinamaale, kui ta silmas kõnniteel seismas kedagi vanaldast härrat, kelle kuju paistis talle äärmiselt tuttavana. Kauboi hävines ühe silmapilguga — seal oli jälle kaks keskmist hobusekonti ja ühel nendest arglik koolipoiss, sest prillidega vanahärra oli kooliõpetaja.

Tagasi pöörduda oli hilja, teretada Jüri aga ei julgenud. Ta pööras pilgu kõrvale, katsus teha endale võimalikult võõrast nägu ja sõitis edasi. „Vahest ei tundnud ta mind ära,“ lootis ta endamisi.

Kuid ta tuju oli rikutud. Kui nüüd õpetaja ta tõesti ära tundis, siis on peale kõige muu niisugustel sõitudel lõpp, seda ta teadis.

Jõe ääres kohtas Jüri oma pinginaabrit Askot, kelle vanematel oli südalinnas koloniaalkauplus. Asko asus parajasti oma hobuse selga ronima, kui Jüri teda silmas.

„Tead,“ hõikas Jüri talle juba eemalt, „nüüd tuleb sõitulede lõpp. ‚Nant‘ (nii hüüti kooliõpetajat) nägi mind.“

„Tundis ära?“ küsis Asko vastu.

„Seda ei tea kindlasti,“ arvas Jüri, „aga seisid ja vahtis mind nagu kull.“

„Siis salgame,“ otsustas Asko, kes oli Jürist paar aastat vanem ja kandis juba pikki pükse, „muidu on tõesti lõpp. Ma aitan sind, ütleme, et olime hoopis kinos lasteetendusel.“

Ja nii leppisid kaks sõpra kokku, et nad salgavad viimse veretilgani. Ning kaks paljastatud ratsanikku sõitsid kõrvalisi teid otsides tagasi.

Lahkunud teineteisest, astus Jüri esimesse ettejuhtuvasse poodi ja ostis rulli niiti. Ja nii jõudis meie kangeline pärast poolteisetunnist äraolekut õnnelikult ühes niidiga koju tagasi.

Ema, kes parajasti õhtusööki valmistas, oli oma pojakese kadumise pärast õige mures olnud. Ta oli käinud teda otsimas kõrvalt kaupmehe juurest, ja kui ta teda sealt ei leidnud, oli ta jäänud õige kurvaks. Ta oli talle südames juba kõik patud andeks andnud, kui poeg peaks ainult tervelt tagasi tulema. Aga nüüd,

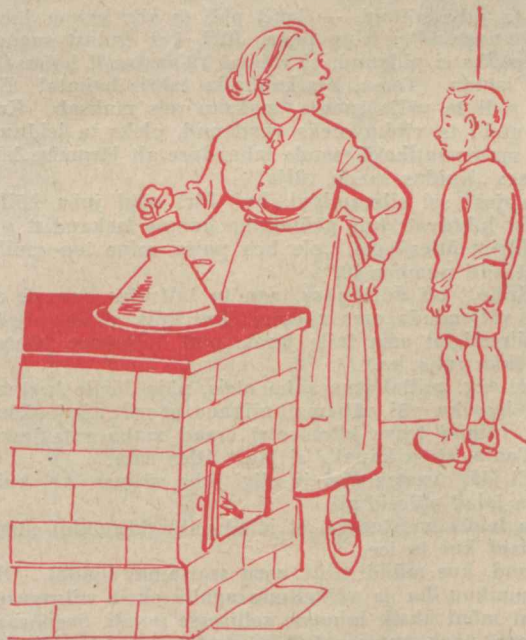
kus see ärakadunud „vemmal“ nii tervelt ja võidurõõmsalt ta ees seisis, otsustas ta teda karistada.

„Oh, jumal,“ ohkas ema, „mis peab küll sinust saama! Mine seisa nurgas! Ja õhtusöögist jääd ka ilma.“

Jüri läks nurka õnnelikult, nagu oleks ta seitsmendas taevas. Nii kergesti lõppes terve see lugu. Et ta õhtusöögist ilma ei jää, seda teadis ta niisama hästi kui kindlasti.

*

Järgmisel päeval oli Jüri õige varakult koolis. Oli ju tänane päev õige erakorraline. Kannatamatult

„... lähed nurka ja jääd õhtusöögist ilma,“ käsutas ema.

ootas ta Askot, ent see tuli alles viimasel silmapilgul klassi, pool minutit enne õpetajat.

Kui õpetaja klassi tuli, võis märgata kohe ta käitumisest, et on tulemas midagi väga tähtsat.

Ta istus aeglaselt kantslisse, pani esiteks käed risti, võttis siis ninalt prillid, pani need õrnalt kõrvale, siis võttis nad uuesti, puhastas neid ninarätiga, vaatas klaase vastu valgust ja puhastas neid siis uuesti. Kogu selle tegevuse kestel valitses klassis hauavaikus. Paljud teadsid enesel mõne vembu südamel seisvat ja keegi ei teadnud, keda pidi tabama lähemal minutil midagi... midagi... jah, sedagi ei teatud, mis just.

Ainult Jürit ei näinud need ettevalmistused põrmugi häirivat. Ta oli sellise innuga ametis oma aja-loomõpiku kallal, et ainult barbar oleks julgenud segada sellist janulist teadusejüngrit.

„Nüüd tuleb,“ sosistas talle Asko kõrva.

Vahepeal oli õpetaja prillid ninale tagasi pannud ja kõhatanud. Ning siis, silmitsedes klassisistujaid teraval pilgul, ta küsis:

„Kes teist sõitis eile hobusega?“

Terve sekund valitses klassis peaaegu pühalik vaikus.

S siis tõusis esimesest reast üles väike, veidi edev poiss ning lausus märgatavalt hoopleva häälega:

„Mina.“

„Sina?“ õpetaja nägu avaldas äärmist üllatust. „Või sina ka? Kae mul asjameest! Ja kes veel, nimeta mulle?“

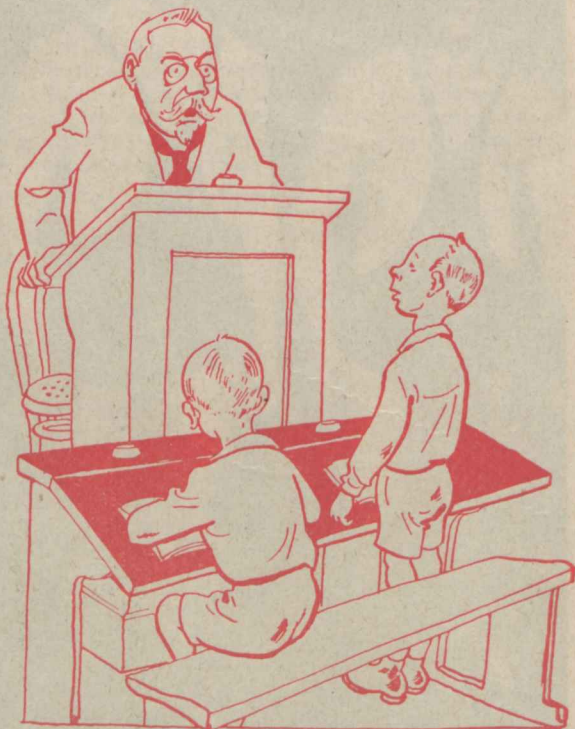
„Papa ja mamma,“ vastas poiss, „sõitsime voorimehega sauna.“

„Või sauna!“ tuli õpetaja poolt.

„Jah,“ rääkis poiss edasi, „mammal oli jalg haige, paise oli reie peal, ei saanud hästi käia, seepärast sõitsime.“

See ülestunnistus tuli niivõrd ilmsüütult, et keegi poleks võinud seda pilkena võtta. Klass tundis vaistlikult, et mitte niisugusest sõidust ei võinud õpetaja huvitatud olla. Kui aga paar naeruturtsatust lendas klassis, ei saanud õpetaja hoiduda vihastumast.

„Käi nurka,“ pörutas ta vaesele mehikesele, kes, moka kõverdi, hakkas aeglaselt venima nurga poole.

„Just mina sõitsin hobusega,“ ütles poiss, „sõitsime eile voorimehega sauna.“

Tema, kes oma voorimehe-sõiduga tahtis hiilata, oli saanud hoopest päris pörutatud.

„Ma küsin,“ rääkis õpetaja edasi, „kes teist sõitis eile sõdurite hobustega heinamaale, see tõusku kohe üles.“

Vaikus.

„Noh! Salgamise eest tuleb karistus suurem.“

Nüüd otsustas Jüri salaja piiluda õpetaja poole, et leida sealt mingit märki, kas lebab kahtlustus temal või mitte. Ta pilk kohtus õpetaja omaga. Sekundit paar kannatas ta selle pilgu vapralt välja. Siis aga, enne kui ta isegi märkas, mida ta tegi, oli ta üles tõusnud ja lausunud:

„Mina ei sõitnud.“

Õpetaja toetas enese mugavalt toolikorjule. Ta surus põidlad vestitaskutesse, asetask ühe jala teisele ning kiindus pilkudega sellesse, kes alles nüüd sai aru oma rumalusest.

„Nii siis,“ küsis ta aeglaselt, rõhutades iga sõna, „sa ei sõitnud siis eile?“

„Ei sõitnud,“ tuli vastus, „olin kinos.“

„Nii, nii, sa olid siis kinos ja vaatasid pilti. Eks?“

„Jah, just.“

„Aga ütle, kallis mees, mispärast sa oma õpetajat ei tereta?“

See tuli Jürile äkki, liiga äkki. Ta polnud sugugi ette valmistunud sellisele sõjakavalusele. Alles siis taipas ta, et oli lõplikult lõksu langenud, kui oli vastanud.

„Ma ei pannud tähele.“

„Ah nii, või sa ei pannud tähele! Muidugi, muidugi, ühel ratsanikul pole ju aega jalakäijat tähele panna.“

Jüri oli segaduses. Ta vaikus ja vaatas maha. Ent nüüd tuli talle abi viimasel silmapilgul.

„Hobusega sõitmine pole naljaasi,“ ütles Asko, tõustes püsti. „Seda ütles mulle ka ohvitser. Nende metsikute hobustega sõites peab olema väga tähelepanelik, muidu võib kergesti lennata.“

Õpetaja silmitses üllatunult seda uut ilmutist.

„Sa vastad ainult siis, kui sinult küsitakse,“ ütles ta, kortsutades kulme.

„Tahtsin öelda,“ vastas Asko, „et ka mina sõitsin.“

See julge ülestunnistamine häiris veidi õpetajat. Ta istus kantslis, vaadates kaht vaest patust õige segaste tunnetega.

„Ja kuidas tulite sellele, minna hobustega sõitma?“ küsis ta siis.

„Ohvitser käskis,“ vastas Asko. „Läksime Jüriga tallide juurde kodulugu õppima, kui ohvitser hõikas: „Hei, poisid, kas tahate hobustega sõita?““

Sõna „ohvitser“ lõi õpetaja kaardid segi. Paar momenti kogus ta end, siis ta sõnas:

„Mis käskimine see siis on: hei, poisid, kas tahate hobustega sõita?“

„Me ei julgenud ohvitserile vastu hakata,“ kaitsetas end Asko, „pealegi ütles ta, et oleme suured mehed ja väikeses riigis peab iga mees kuidagi viisi isamaad teenima.“

Õpetaja oli nõutu. Mis lugu see siis nüüd oli! Ta oli poisid tabanud süüteolt ja nüüd tuleb nii välja, et süüdlast polegi!

„Tahan minna küsima,“ ütles ta, „mis kord see on, et koolilapsi hakatakse sundima hobustega sõitma. Hobused võivad perutama hakata ja kes siis vastutab, kui te surma saate. Kuidas oli selle ohvitseri nimi?“

„Ei tea,“ vastas Asko.

„Sellest peab direktorile teatama,“ arvas õpetaja lõpuks juba õige leebelt, ent siis meenus talle Jüri, kes oli salanud, ning see oli ikkagi patt juba Moosesest saadik.

„Aga miks sa valetasid?“ küsis ta, pöördudes Jüri poole, ja tundis, et oli siiski võitnud.

„Ma ei tea,“ vastas Jüri, sest midagi paremat oleks ta sel momendil vaevalt osanud vastata.

„Ah nii, sa ei tea,“ ütles õpetaja, „noh, siis kutsu homme isa kooli.“

JOHANNES KOTKAS

Kristjan Palusalu jälgedes

● Maadleja karjäär Emajõe luhalt Euroopa meistri tiitlini.

Juba käesoleva sajandi algusest on eesti rammumehed pannud enesest rääkima kogu maailma. Georg Lurich, Aleksander Aberg ja Georg Hackenschmidt keerasid seljale kõik teised „jõukangelased“ — nii nimetati noil aegadel maadlejaid. Neile järgnes tosin ümber teisi eesti rammumehi, kes küll vahest ei omanud sellist kuulsust nagu eespoolnimetatud kolm, ent kes siiski kuulusid maailma tugevaimate rammumeeste hulka. Vahepeal paistis kümnekond aastat, nagu oleks Eesti kaotanud esikoha maailmas oma tugevate meeste poolt. Ent Berliini olümpiamängudel tõendas Kristjan Palusalu, tulles kahekordseks maailmameistriks, et eestlaste keskel leidub nüüdki veel mehi, kes suudavad selja „tolmuseks“ teha kogu maailma tugevaimail rammumeestel. Varsti aga tuli hiiobisõnumeid — Palusalu on vigastanud käe. See paranes küll, kuid vigastus juba esimestel matsidel uuesti. Kerkis üles küsimus — kas eestlaste keskel leidub meest, kes suudaks Palusalu asendada?

Asendaja leitigi. See on Johannes Kotkas, kel juba Euroopa meistri tiitel taskus ja kes võitnud seni järjekindlalt ka neid mehi, keda loeti omal ajal Palusalu kardetavaimaiks vastaseiks. Tundub, et Kotkas on väarikas järglane Palusalu järel tühjaksjäänud maailmameistri troonile tuleval aastal Helsingi olümpiamängudel.

Kes on siis uus maailmameistri kindlaim kandidaat? Johannes Kotkas on veel maadleja kohta üsna noor mees. Nagu „Viikingi“ lugejad teavad, pühitsetes ta möödunud kuul alles 24. sünnipäeva. Tema sünnikoht on Tartumaal Kodijärve vallas, kus ta isa oli puutööliseks. Noormehe-ea lävel liigub tulevane Euroopa meister juba Tartu tänavail. Pikk tugev noormees teenib nüüd enesele ülalpidamist ühes Tartu metallitööstuses. Ta töötab töökojas ja käib väljas kanalisatsioonitöödel.

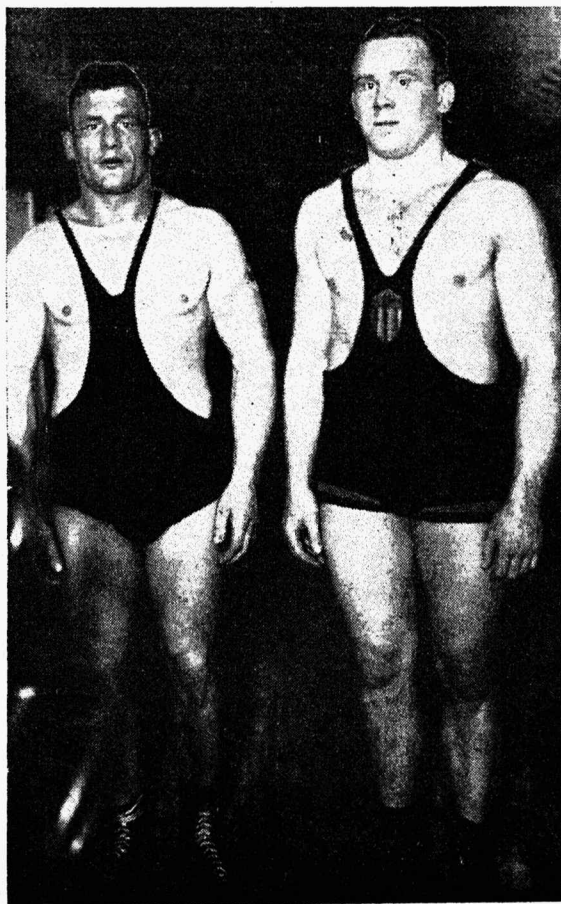
Suvisel ajal pikkadel päevadel jääb noormehel üle ka vaba aega. Ta ruttab Emajõe luhale, kus teiste omavanustega kokku saades tehakse sporti — õpitakse saltot viskama, hüpatakse, joostakse ja panakse ka rinnad vastamisi. Noorel Kotkal on igal alal edu. Eriliselt aga kroonib tema edu maadlus. Johannesele ei leidu vastast. Tema vastu peab minema mitu teist poissi ja siiski ei saada tugevat kaastlast õlgadele.

Talvel, kui jõekaldal valitseb vaikus ja sportlik tegevus on siirdunud saalidesse, leiame Johannes Kotkagi sealt. Sõprade kaudu on ta leidnud tee Kaitsemaleva Spordiklubisse, kus ta kaastastega koos rassib tõstekangi kallal. Vähesse treeningu järel ta saavutab juba keskpäraseid tulemusi. Ent see pole siiski mehe õige ala — maadlusmatt kisub märksa rohkem.

Johannes Kotkas on saanud vaevalt 18-aastaseks, kui juba võtab osa Tartus korraldatud Eesti esivõistlustest maadluses. Vanameister O. Viikberg ja noor, kuid Kotkast hulga rohkemate kogemustega N. Karklin on Kotkale esimestel avalikkudel võistlustel komistuskivideks. Kuid kaotustele vaatamata tõmbab mees enesele üldise tähelepanu kasvõi sellega, et püüab Karklini vastu sillast ligi 3 minutit. Kui Tartu kalevlastel varsti pärast seda seisis ees võistlusreis Riiga, siis kutsuti noor Kotkas sinna kaasa. Sealt tuli ta tagasi juba võitjana.

Nüüd olid tihedamad suhted „Kalevi“ matimeestega loodud ja viimaste kutsel hakkas Kotkas külastama ülikooli võimlas „Kalevi“ treeningutunde maadluses. Vanemad maadlejad ei olnud kitsid andekale noorele näpunäidete-andmises ja edu oli varsti silmanähtav. Kui siis hiljem Tartu Kaitsemalev palus oma ridadesse registreerida tõste-vanameistri Leonhard Kuke, siis ei olnud „Kalevi“ selle vastu, vaid nõudis ainult, et andku Kaitsemalev Johannes Kotkas vastu. Kaitsemaleva sportlased ei saanud maadlust kuigi suurel määral harrastada ja seetõttu ei leidnud Kotka vabaksandmine vastuseismist. Nii vahetati L. Kukki Joh. Kotka vastu ja mõlemad pooled olid rahuldatud.

Siis tuli Kotkal minna isamaad teenima. Ta määrati Tartu Peipsi laevastiku koosseisu ja seetõttu sai ta „Kalevi“ maadlustunde külastada vahetevahel ka madrusena. Sel viisil sai noor maadleja kogu aeg end arendada. Varsti tuli tal kokku minna juba selliste rahvusvaheliste meestega, nagu Läti endise Euroopa meistri Bietagsiga, siis maailmameistri Kristjani enesega korduvalt ja ka teistega. Kotkas ei koh-

JOHANNES KOTKAS (paremal).

kunud kellegi vastu minemast. Rahulikult, nagu temale omane, seletas ta, et tal pole midagi kaotada nende vastu minnes. Küll aga ainult võita. Mehe sitkusest annab tõendust see, et Palusalu ei suuda Kotkast seljale keerata. Ta võidab napi paremusega ja mõnel korral on seegi vaieldav. Kui siis kahekordne maailmameister Palusalu oma käe pärast on sunnitud pikemaks ajaks ja võib-olla ka jäädavalt loobuma matilkäimisest, siis on päris loomulik, et Kotkas asub tema asemele, sest Eesti kolmas nimekam maadleja Nikolai Karklin osutub Kotkast siiski nõrgemaks. Nüüd tulevad Kotskale Eesti ja Euroopa meistri tiitlid ja ta võidab selliseid mehi, nagu rootslast Nyströmi, sakslast Hornfischerit, tšehhi Clapuchi ja teisi, kel seljataga väga kuulsusriikas minevik, mida seni oli suutnud tumestada ainult Palusalu.

Ja nagu tulemused näidanud, on Kotkas nendega kiiremini toime tulnud, kui seda omal ajal tegi Palusalu. Sellega ei taha me öelda, et Kotkas on parem, kuid see näitab, et nende kahe mehe maadlustaktika on erinev. Füüsiliselt näivad mõlemad olevat võrd-

sed. Kuid Kotkas näib riskivat rohkem. Palusalu oli teatavasti varitsev maadleja, kes teise hetkelist eneseunustust kasutas punkti võitmiseks või koguni seljavõidu-saavutamiseks. Kotkas on aga noorem ja võib seetõttu olla ka tulihingelisem. Peale selle on ta kärmas ja paindub. Ta võis viimase ajani vabalt saltot visata, mis raskekaalu-maadleja kohta on üsna haruldane. Tema kärmuse, painduvuse ja atakeerimistahtega ongi seletatavad kiired seljavõidud mitmekordse Euroopa meistri Hornfischeri ja Clapuchi üle.

Kui veel lõpuks lisandada, et Kotkas esineb nüüd juba teist aastat Tallinna „Kalevi“ värvides, siis on see ka peagu kõik olulisem selle rammumehe kohta, kellest tulevikus loodetakse veel enamgi. Praegu teenib ta Tallinnas Eesti Pangas. Suured rahasummad, mis selle tugeva mehe kui käskjala kätte usaldatud, on alati kindlates kätes ja vaevalt keegi sõandakski minna neid sellise mehe käest ära võtma. Samas asutises leidis hiljuti teenistuse ka teine kange eesti sportlane — Euroopa meister Aleksander Kreek.

Abi tuleb õhust

Üle tasase, lumega kaetud maapinna hõljus sõjavälennuk. See oli luurelend, kusjuures vaatleja võis avaral, ühetoonilisel ja väheasustatud lumetasandikul leida oma sihtpunkte.

Korraga kõitis vaatleja tähelepanu liikuv punkt, mis lähenedes osutus metsikult kihutavaks reeks, millel sõitja sundis piitsahoopidega oma hobuseid veel kiiremale sõidule.

„Arvatavasti keegi, kes ruttab arsti järele, kuna on kaalul elu ja surm,“ mõtles vaatleja ja tahtis juba juhile märku anda edasilennuks, kui ta nägi, et ree järel kihutas terve kari koeri.

Reesõitja pidi küll olema imelik veidrik, et ta oma koertekarja kaasa võttis, kihutades arsti juurde. Naljakas, et ta seejuures korduvalt taha koerte poole vaatas ja siis iga kord oma hobuseid veel tugevamate piitsahoopidega edasi kihutas. Noor mees, kes paneb oma setukad koertega võidu jooksma!

Siiski — pea! Koerad?

Need polnud ju sugugi koerad, vaid hundid, kelle eest reesõitja tahtis põgeneda!

Avastades selle, nägi vaatleja ka, et hobuste jõud hakkas märgatavalt raugema.

Kiireim abi oli hädavajaline.

Kiiresti selgitas vaatleja kirjaplokipaberil juhile olukorra. Lennuk liugles otsekohe alla ja nihkus ree ning kohkuvate huntide vahele. Elajad taandusid aralt. Nad jõllitasid imestunult vägevat lindu, kes nii järsku oli õhust alla tulnud. Siis aga haistsid nad lennukisistuvaid inimesi ning sellest jätkus nende nälgitud kõhtudele. Põõrase ahne pealetungiga söötsid nad masina kallale.

Nad hüppasid mööda lennukiseinu kõrgele üles ja hammustasid vihaselt tiibade ääri. Ent nad ei pääsenud juhi ning vaatlejani.

Mõlemad lendurid tulistasid püstoleist hunte, neid väikese kaliibriga vähe vigastades, kuna laengud libisesid alla mööda huntide tugevat talvkasukat. Ainult üks hunt sai surmavalt haavata ning otsekohe kiskusid kaaslased ta tükkideks ja neelasid alla.

Ent hulk oli liiga suur, et nalga kustutada sellest ootamatust söömaaast. Ahnelt nõudsid nad enamat,

ning jõudes vahepeal otsusele, et lendurid on tabamatud, söötsid nad kaares lennukist mööda ning kihutasid järele reele, mis oli peatumatult edasi sõitnud.

Hundid jõudsid väsinud hobustele peagi järele. Sõitja ja hobused oleksid olnud kadunud, kui vaatleja poleks mitte otsekohe avanud kiirtule. Olles hundid kõrvaldanud reest tõkettulega, surmas ta enam kui poole sellest karjast. Siis jätkus teistele, ning need jooksid minema.

Lennuk tõusis jälle õhku ning saatis päästetud reesõitjat, kuni see jõudis järgmise asunduseni ning oli pääsenud hädahust.

Matk läbi Süüria

Kes on ületanud aurikul Vahemere smaragdset veteväljad ja ta lumivalged laineharjad ja peatunud ühel Süüria reididest, see ei suuda kunagi unustada võluvast maastikupilti, mida pakub ta pilgule selle võõrapärane ilu.

Niikaugel kui pilk ulatub, hiilgab talle vastu värvirikas rõõmus rannamaastik. Õrnade künkaahelikude keskelt tõuseb vabalt ja järsult vastu merekallast üles kõrge Liibanoni mäestik. Selle purpurpruune kaugeid veerusid lõhestavad sügavsinised orukuristikud. Selle väljaulatuvad tipud ja harjad, mida peagu kogu aasta läbi katab pimestavalt helkiv lumi, on oivalisteks sammasteks Vahemere türkiisikarva taevavõlvile.

Niikaugel kui silm ulatub nägema, on kõik mäenõlvad üle külvatud sõbralikkude Liibanoni külade valgete ja kollaste majatäringutega, mis paistavad oma pääsukesepesataoliste terrassaadade ja põldude keskel olevat peagu kättesaadamatud ja näitavad kujukalt, et maa rahvastiku tihedus sunnib süürlasi ära kasutama ka raskesti ligipäästavaid viljakandva maa lapikesi. Kõik lõunapoolsed mäeveerud on kaetud viinamarja-aedadega; need ei sarnane läänepoolsete maade viinamarja-aedadega, sest nende tüved ei seisa mitte püstloodis, vaid asetuvad vastu maad, et säilitada kauemini maa niiskust ja õist kastet. Nende marjad annavad rasket ja väga kanget veini. Keskaja nautimishimulised mungad pookisid Burgundia viinamarja-põõsaste oksid Liibanoni viinapuu-tüvede külge ja muutsid nende vilja väärtuslikuks.

Mööda mererannikut nähtamatusse kaugusse ulatuva mäestiku jalg upub lopsakasse aedade rohelusse, ojakestest läbibatud aasadest ja helkivatest põldudesse. Hõbedaselt hiilgavad oliivipuu-istandused ja ümmarguste kerasarname madalate muulimarja-puude aiad siidiussikeste kasvatamiseks laiuvad nende keskel ruutmiilide ulatuses. Igal pool ulatuvad kõrgele välja sünged küpressisalud, purpurikarva õitega oleandri-hekid ja hiigelsuurte päkkliipuude alleed.

Siin asus kunagi fõniiklaste meremeeste-riik, ja kuigi selle õitseage on ammu möödunud, siiski pole arvukad sadamalinnad, mis asutati vanal hallil ajal kuulsale rannikule,

aastatuhandete jooksul lakanud edasi arenemast. Seal on Beirut, fõniiklaste kaubalinn, kus juba roomlaste ajal asus kuulus õigusteadlaste kool, mis võistles Egiptuses asuva Aleksandria kooliga. Seal on Iskenderun, asutatud Aleksander Suure poolt Aleksandria nime all oma suure võidu mälestuseks pärslaste üle. Seal on Sur, kunagine Tüürus, ja Saida, endine Siidon, samasugused sadamalinnad nagu vanastigi, kuigi nende praegused piirid ületavad kaugelt nende vanade Fõniikia linnade varem, mille nad asuvad. Praegune Tarabulus oli kunagi Triipolis, mille ristisõitjad süütasid põlema ühes ta kuulsa araabia raamatukoguga.

Kõigile neile, kes tulevad läänest, pakuvad need kirjud sadamalinnad unustamatult vaatepilti oma kristalselt hiilgava päevavalgusega ja maheda, väirstuslikult ebaloomulikuna näiva õhtuvalgustusega. Need terrassidel asuvad linnad näivad lavapildidena mingist muinasjutu-lavastusest. Nende ilu peegeldub Vahemere rohelistes lainetemängus, mis õõtsutab oma pinnal ürgaegse ehitusviisiga pisilaevu läänemaade moodsate aurikute kõrval. Ebareeglipärane ja justkui tahtlikult segamini paisatud eredavärviliste majade grupp oma veripunaste lamendate katustega upub esmalt vaadates poole-nisti troopikalisel rikkaliku taimekasvuga aedadesse. Paljud nendest majadest piiravad saledaile sammastele ehitatud katusealused, mis pakuvad varju kõrvetava päikese eest, ja fassaade ilustavad lilledega ülekuhjatud rõdud.

Ent kõik see Süüria kauge ilu ja ta rikkuse hiilgus kahtub sellele, kes tungib sügavale sisemaale ja läbib selle igas suunas. Ta elab üle samasuguse pettumuse nagu kõik need, kes aastatuhandete jooksul on lasknud end meelitada rõõmsast rannikust, et leida õitsva paradiisi küllidest tagant päikesest põletatud, inimtühja, metsikut maastikku. Süüriast, sellest 160 000 ruutkilomeetri suurusest maa-alast, mis asub modernse juutide vabariigi naabruses, on kolm neljandikku osa kõrbe. Viljakandev ja elamiskõlvuline maa-ala läheb ainult mööda rannikut umbes saja kilomeetri laiuse ribana. Siin asuvad ka kõik arvukad Süüria linnad. Suurimad neist on põhjas Aleppo ja lõunas Damaskus. Viimane on vanimaid linnu maailmas, mis on püsinud tänapäevani.

Ta nimetab uhkusega oma asutajaks kuningas Saalomoni. See imeilus ja kuulus linn, mis asub keset viljarikast maastikku oma saledate minarettidega, mis kerkivad rohelusse ja lilledesse uppavast majademassist, on sundinud tühjadest stepidest tulnud araablasi ikka uuesti leiutama ta jaoks selliseid nimeusi nagu: „Pärl viljakuse meres“, „Iluduse kaelakee“, „Jumala jalgealune“ jne.

Me saame aru luuleliste stepipoegade liialdatud ülistustest, kui järgneme neile nende kodumaale, kui asume nendega ühes laagrisse nende mõrudamaigulise veega kae-vude või väikeste allikaojade äärde, mille saatuseks on varsti kaduda liiva alla, kui rändame nendega üle paljaste kaljude, olles kaitsetud igasuguse ilma vastu. Aga kuigi see tohutu maa-ala tühjas ja mahajäetud Süürias näib võõrale ebaküüalislahkena ja hädaohtlikuna, on ta olnud seal elunevatele pärismaalastele alati igasuguste vabaduste maaks. Seda inimese kallist vabadust, mida teised on pidanud endale kallilt võitma, on stepielanik säilitanud suurema vaevata juba Salmanasseri või Zenobia päevist. Tema ükski jäi puutumata võõraste võimude vahetusest, mis valitsesid maad sajandite jook-

VAADE BEIRUTILE SADAMAST

sul. Tema kodumaa jääb kõigile võimukandjatele selleks, mis ta on olnud algusest peale: neetud läbi-marssimise alaks, kus pole püsimit. Siin pole enam kindlaid linnu ega maju, mille püstitamine seob inimesi, nii et vaenlikud väesalgad võiksid teda tabada. Rahutud rändelanikkude salgad läbivad janu kannatama harjunud sõiduloomadel tühje maa-alasid sihitult ja piiritult. Kui vajadus nõuab, siis kaovad nad ühes „maja“, karja, varanduse ja perekonnaga järsku ja ülesleidmatult kõrve tühjusesse.

Lõpmatute võitluste läbi relvadega harjunud, puudustes karastatud ja julge nagu vaba stepilind, seisab stepiasukas ka tänapäev jälle võitluses võõraste vallutajatega ja jälle peavad korrapärase ning ülekaaluka sõjaväe relvad alistuma tema algelistele ja oma maale kohandatud võitlusmeetoditele, samuti kui Rooma ja Palmyra päevil. Too kõrbede hädaabi-rahul, mis sõlmitakse ka verivaenlaste vahel, kui on tarvis ühisele vaenlasele vastu panna, leiab aset ka tänapäev stepide rändavate sõjakate suguharude ja metsiku mäestiku hulljulgete druusial talupoegade vahel. Mõlemad püüavad kaitsa oma iseseisvust.

Piirimaa-ala viljaka ja tühja, harimatu Süüria vahel oli vanal ajal maa poliitilises elus tähtsaks kohaks. Seal leidub tollest ajast, millal Room oli Süüria ülevalitsejaks, loendamatuid kindluste varemeid, mis olid kaitseks metsikute rahvaste sissetungi vastu läänest. Läbi kogu maa ristlevad kivi-plaatidest sõjateed, millel marssisid kõigi maade võimumeeste sõjaväed ja mille kaudu sünnib ka tänapäev veel liikumine. Läbi kaljuste mäekitsuste lookevad kirjude aeglase madudena kaamelikaravanid. Vanadel kaljutahvlitel ülistavad hieroglüüfid ja künkiri Egiptuse vaaraosid, Assüüria kuninga ja Rooma imperaatoreid ning nende juba ammu aegade unarusse vajunud sõjakäike.

Kuid nii pole lugu mitte üksi Ida-Süüria piiri ääres, vaid kogu maa on sillaks inimkultuuri minevikule. Kust me ka maale astuksime, kas põhjast läbi Portae Syriae, kust kord Aleksander Suure ja Xenophoni väed sisse marssisid, või lõunast, piki vanu galilea palverändurite teid, läänepoolseist sadamaist, kust kõlasid kord ristisõitjate vagad võiduhüüded, või vaiksest idast, piki kustunud teid, kus sammusid Zenobia soomussärgikes ratsanikud ja veeresid assüürlaste sõjavankrid, — igal pool kohtame me maa hiilgava mineviku jälgi. Too muistne rikas Süüria polnud aga kunagi vaba, vaid oli vanast ajast saadik võõraste valitsejate mängukanniks. Ja isegi oma hiilgavaimais ausammastes, mida süürlased on püstitanud oma jumalatele — päikesejumalale Baalile, kuujumalannale Astartele jt. —, ei ilmuta nad iseseisvat kunsti, vaid laenavad oma vallutajatelt.

Moodsaist linnadest on vana aja jäljed kadunud. Sest mida pole hävitanud vaenlased ega ajahammas, selle võtab tänapäeva ehitusmeister, kes lammutab ilma aukartuseta ja takistuseta suured kivimürakad, kasutades neid oma ehituste juures. Kui saabutakse nendesse linnadesse, siis rikuivad nende kaugelt paistva maalilise ilu nood oriendi jää-

TÄNAVPILT DAMASKUSES

nused, millest nad pole vabanenud, — tolm, mustus, lärm tänavail ja vänge orgaaniliste ainete mädanemisõhn. Kesklinna ebakorrapärsed majaderead, need kitsad, sopilised, niisked ja pimedad käigud pole ehitatud mingite eeskirjade järgi. Kaitseks tulise päikese eest püstitatakse üle tänavate kerged varjualused. Tänavad on suvel kaetud paksu tolmuga, talvel sügava kõntsa ja mudaga. Kitsamate tänavate sillutis, kuhu kunagi ei lange ükski päikeskiir, on niiskusest ja jätistest libe ning räpane. Kõik poekesed, juuksurite putkad, kohvikud, laod, töökojad avanevad ühe küljega tänavale. Nende ees keeb kihav elu, eriti jahedamail hommiku- ja õhtutundidel. Seal voogab pärismaalaste kirju laine. Näib nagu oleks neil kõigil väga kiire. Me näeme jõukaid linna-kodanikke kõndivat tusedaina ja naiselikena oma laiades maaniulatuvais üripides, muhamedi vaimulikke uhkustavat oma valgeis turbaneis — islami doktorimütsides. Kõrgilt ja sirgelt sammuvad steppide kuivetunud mehed nende poolt põlatatud linnaelanikkude seas. Nad kannavad kirjut pearätikut,

„KÕRVELAEV“ KAAMEL

mis on kinnitatud pead ümbritseva villase nööri ja varjab neid talvel külma ja suvel vihma eest, olles aga ühtlasi ka maskiks näole. Araablase, kurdide, tšerkesside ja armeenlaste rõivad annavad võõra silmis tänavapildile otsekui karnevali ilme.

Need tänapäeva süürlased on aramealaste järeltulijad, kelle keeles kord Kristus õpetas. Nad on sel maal asunud ajaloo algusest peale, kuid nende veres on jälgi kõigest, kes sajandite jooksul siin on valitsenud: kreeklastest, roomlastest, bütsantslastest, araablasest, ristsõitjast, türklastest. Süür-

lased on tublid ja osavad kaupmehed, nupukad, elavad ja kõnekad, ning nende naised on ilusad.

Kristlik ja muhamedi usund, millised on Süürias võrdsest levinud, suhtuvad teineteise juba ristsõdadest saadik põlgusega, millest puhkevad üha uuesti verised sõjad ja metsikud verevalamised.

Kõigest rasside ja usundite erinevusest hoolimata kõnel-dakse Süürias üldiselt araabia keelt, kuna iga haritum süür-lane valdab ka prantsuse keelt.

SLIM

HARULDANE JUHTUM KANADAST

Scotty oli neliteist aastat vana, ja jahipüss, mida ta kandis, oli temast peagu pikem. Aga ta oskas seda käsitseda. Oravad ja tuhkrud, keda ta metsas kohtas, olid peagu alati ta saak. Ta ei jälitanud neid tapmis-lõhust. Ta tõi nad koju väikesse asundusse Saskat-schewani lähedal ja andis nad oma isale. Peagu kogu asundus elatas end karusloomade-küttimisest.

Kui Scotty kord ühel suvisel päeval läbi metsa läks, kuulis ta ühel lagendikul, mis asus puude ja tihedate põõsaste taga, mitmesuguseid hääli ja müra. Oli kõva praksumist, selle sekka kõlasid tumedad löögid, oiged ja sügav mõirgamine. Kogemus oli talle õpetanud, et ta peab kiiresti tagasi tõmbuma ja lagendikule selja pöörama. Aga uudishimu ajas teda edasi minema. Ta võttis püssi laskevalmis mõlemasse kätte, hiilis hääletult allatuule põõsaste juurde ja hiilis läbi okste.

Kesk lagendikku lamas surmatud emapõder. Tema kohal seisis hüigelsuur must karu. See oli suurim, keda Scotty kunagi oli näinud. Põõsaste ääres aga tuikus saamatult kõrgetel peenikestel jalgadel kahe või kolme kuu vanune põdravasikas. Ta oli hirmust peagu sõge. Karu ei lasknud pilku temalt.

See on alati väga kardetav asi — sattuda kokku täiskasvanud karuga, kes seisab oma ohvri kohal. See on hulljulgus, kui omatakse seejuures relvana ainult haavlipüssi. Aga Scotty ei hakanud kaalutlema. Ta

aimas selgesti põdravasika saatust, lõi järsku põõsad kahele poole laiali ja astus lagendikule. Karu pöördus ümber ja jõllitas talle vihaselt sätendavate silma-dega otsa.

Kümne sekundi jooksul ei juhtunud midagi. Scotty võitles tugeva ebamugavustundega ja põdravasikas tuigerdas edasi põõsastiku ääres. Siis pööras karu pead, vaatas tagasi vasika poole ja pööras siis pilgu uuesti Scottyle. Relva sile toru ei näinud talle meeldivat. Tõenäoselt olid ka temal oma kogemused. Ta urises kurjalt, mõirgas ja astus paar sammu ta-gasi. Siis pöördus ta järsku ümber ja kadus kiiresti ning tagasi vaatamata põõsastesse. Puukste prak-sumine tõendas, et ta emaldus.

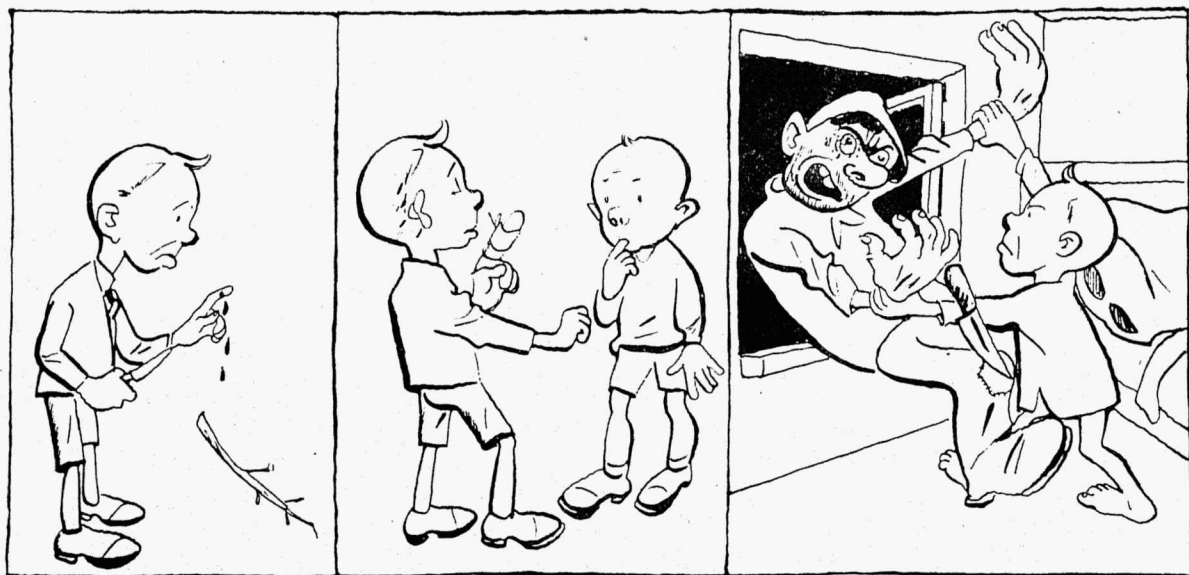
Väheseid minutiliseid pärast seda oli ka Scotty juba lahinguplatsilt lahkunud. Ta vedas põdravasikat püssi-rihma otsas enda taga. See oli lasknud end kergesti püüda. Scotty vanemad võtsid leitud loomakese vastu rääkimata vastu...

Esimeste kuude jooksul pidi noort põtra pudelist toitma. Hirm inimeste eest kadus varsti. Ta oman-das tiheda punakaspruuni karva ja kasvas ikka suu-remaks. Scotty pani temale nimeks Slim.

Kui Scotty sai kaheksateistkümne-aastaseks tuge-vaks noormeheks, siis oli Slim peagu hobusesuurune ja kandis tugeva pealuu küljes kaht teravaharulist

VAHVA JAAGU SEIKLUSED I

R. Tiituse joonised

Jaak haavab näppu,

kuid sõpradele jutustades

juhtunud see niiviisi.

sarve. Ta jalad olid ikka veel pikad ja peenikesed. Aga ta ei tuigerdanud enam. Ta omas kindlat käiku. Karv oli muutunud sügav-roostepunaseks, ja lakk, mis kattis kaela ja rinda, läikis peagu mustalt. Ta jooksis nagu koduloom õuel ringi. Mõnikord tuli ta ka majja sisse.

Kogu ta armastus kuulus Scottyle. Alati, kui ta Scottyt nägi, traavis ta tema juurde ja hõõrus oma nina tema õla vastu. Ta sallis seda, et Scotty vinnas end ta tugevale seljale ja kasutas teda naljatades ratsutamiseks. Ainult üksainus pahe oli Slimil: ta vihkas koeri.

See oli põlgus, mille vastu ei aidanud miski. See oli ürgne viha, mis oli päritud juba põlvest põlve. Ei headus ega karmus suutnud Slimi sellest hoida — iga koera peale langetatud peaga tormi joosta. Kui koer kiiresti ei põgenenud, siis sai ta tunda Slimi teravate sarvede otsi või ta niisama teravaid kapju. Ja kuna asunduses peeti ainult jahikoeri, siis jahtus armastus Slimi vastu ikka rohkem...

Ühel päeval langes otsus. Slim oli ühe naabri koera peagu surnuks torganud. Koera isand tuli Scotty juurde ja vandus raevunult, et laseb Slimi maha, kui see veel kauemaks asundusse jääb. Raske südamega otsustas Scotty põdra vabadusse lasta.

Seda oli aga kergem mõelda kui täide viia. Polnud küll raske Slimi metsa viia. Scottyl tarvitses ainult ees minna. Slim lonkis truult ta järel. Kui aga Scotty — olles mitu miili asundusest kaugel — andis talle plaksu mõõda külge ja ütles: „Noh, jookse nüüd, vanapoiss!“ — siis ei jäänud Slim mitte ainult rahulikult seisma, vaid asutas end uuesti Scottyga ühes koju minema. Scotty ei rääkinud kunagi sellest, mis siis järgnes. Näib nii, et ta pidi lõpuks hakkama Slimi kividega pilduma, kuni see korduvalt tabatuna kartlikult metsa kadus. Kord öösel tuli ta veel asunduse juurde tagasi. Siis ei nähtud teda enam. —

Neli aastat hiljem juhtus Scottyl õnnetus, et ta jaht koju tultes murdis endal jalaluu. Oli udune, väga külm sügiseõhtu. Ta sattus pimedas kitsalt jalgteelt kõrvale, libises ühel siledal kaljuplaadil ja kukkus nelja või viie meetri sügavusse kivide ja rusude otsa. Ta lamas järsu seinale jalal. Tema ees oli lage savann. Kaugel eemal võis ta näha asunduse laialipillatud tulukesi.

Jalg valutab nii, et ta ei saanud sammugi astuda. Ta oleks jõudnud õõ lageda taeva all siiski vastu pidada, vaatamata külmale. Aga seal oli midagi muud, mis täitis teda murega. Mitte väga kaugel kuuldus

pikka ulumist. Ta tundis seda. Ja ta relv oli libisenud tal käest ja lamas ülal teerajal.

Ta tõmbas oma noa tupest, toetus seljaga vastu seinale ja ootas. Ta ei tarvitsenud kaua oodata. Varsti nägi ta varje pimeduses ja roheliselt kiirgavaid silmi. Siis kõlas ulumine otse ta ees: hundid!

Neid oli seitse või kaheksa. Udu oli lahtunud. Kuu paistis. Võis näha, kuidas nad jooksid siia-sinna ja tulid ikka lähemale. Varsti pidi tulema rünnak. Ja siis — Scotty teadis seda — oli temaga lõpp! Kaheksa hunti on liiga palju ühele mehele, kel on ainult nuga. Ta vaatas asunduse poole ja surus hambad kokku.

Järsku kõlas päris lähedal kõva norskamist. Hundid tuksatasid. Scotty pööras pead. See, mida ta nägi, täitis teda uskumatu imestusega. Ühe kaljurahnu tagant ilmus suur pea võimsate sarvedega, siis võimas rind ja raske keha kõrgetel peenikestel jalgadel. Hiigelsuur isapõder seisis kuivalgel, vaatas tema poole ja tõmbas sisinal õhku sõõrmetesse.

Mis siis juhtus, see toimus mõne sekundi jooksul. See tuletas Scottyle meelde endisi aegu. Väalkiirelt löi põder sarved alla ja sööstis nagu tormihoog huntide keskele. Tumedad löögid ja teravate kapjade heledamad löögid segunesid huntide kriiskava ulumise-ga. Siis eemaldusid varjud metsikus põgenemises. Kolm hunti oli jäänud maha lamama. Põder pöördus ümber ja tuli traavi joostes Scotty juurde. Mõminaga sügavas kurgus jäi ta tema ette seisma ja hõõrus oma pikka pehmet nina tema õla vastu. Scotty põimis mõlemad käed ta karvase kaela ümber. „Slim!“ kojeles ta rõõmsalt. „Slim! Vana Slim!“

Põder seisis liikumatult. Ta hoidis pea langetatuna ja laskis endale meeldida, et Scotty kobas kätega ta karmis lakas ja ikka uuesti silistas ta nina. Siis astus Scotty longates ühe sammu kõrvale ja ütles: „Slim! Sa pead mulle täna öösi osutama veel ühe teene. Teise teene.“ — Ta haaras mõlema käega põdra tihedast karvast kinni ja vinnas end üles. Ähkides nihutas ta haige jala üle selja ja vajus ratsaasendisse. „Edasi, Slim!“ ütles ta ja patsutas teda kaelale. „Edasi — koju!“

Slim polnud midagi unustanud. Kuulekalt hakkas ta minema. —

Asunduses ei põlenud ammugi enam ühtki tuld. Kõik magasid. Keegi ei näinud, kuidas Scotty ratsutas põdra seljas mõõda kuivalget tänavat oma maja ette ja seal end tasa oma ratsu seljast maha libistas.

Mida paljud ei tea

Leidub loomi, kes kunagi ei tunne janu ega tarvitse oma elu jooksul tilkagi vett juua. Nende hulka kuuluvad mitmesugused Kordiljeeride loomatõud, jaanalinid ja kaljukits. Nende taimetoidus olevast veest jätkub täielikult nende kehale vajaliku vedeliku saamiseks.

*

Päike pöörleb kord enda ümber 25 päeva ja 3 tunni vältel. Ta läbimõõt on umbes sada korda suurem maakera omast.

*

Indiaanlased evivad palju teravamalt haistmismeelt, võrreldes valge rassiga. Nii väidavad näiteks indiaanlased, et nad haistavad raadiumi. Selle omaduse abil on nad tõepoolest avastanud Kanadas suuri raadiumivarasid. Teadlased kinnitavad küll, et raadium on täiesti lõhnata. See võib õige olla; ja kui indiaanlased väidavad vastupidist, siis on see vasturääkivus seletatav sellega, et raadiumi leiukohis on alati ka väävligaasi hõngu ja et indiaanlastel on võime seda haista.

Kesk-Aafrikas leidub koeratõug, kes ei haugu. Väliselt sarnanevad need koerad iiri setteriga. Seda haruldast tõugu leiame ka Itaalia Aafrikas. Neid koeri kasutatakse meeleldi ka jahiks. Seda, et nad ei haugu, peetakse sel puhul isegi kasulikuks. —

*

Valaskala ja elevant elavad kuni 200 aastat vanaks, kuna luik ja kotkas elavad ainult pool sellest ajast.

*

40% kogu maakera elanikest moodustab valge rass, 30% — mongolid, 24% — malailased, hindud jne. ning 6% — neegrid.

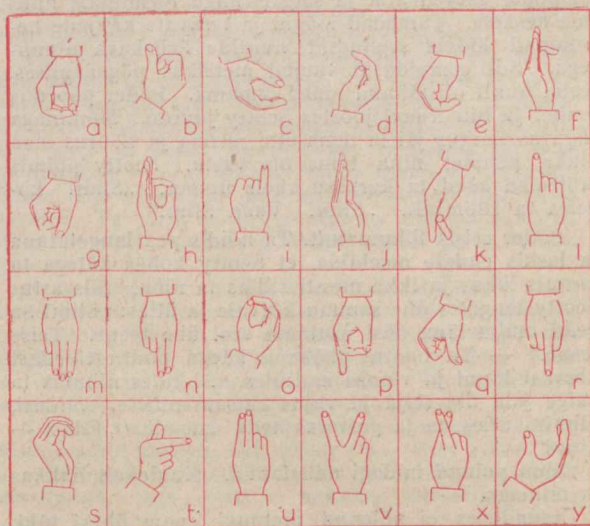
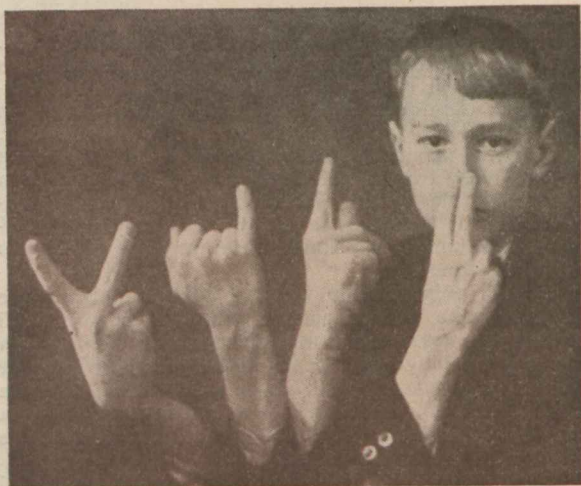
*

Indias valitseb veel praegu laialdaselt palju aastatuhandeid kestnud ebausku, et bambust võib lõigata ainult kahaneva kuu ajal, tähendab, mitte kunagi täiskuu ajal, ei päeval ega öösel. Seda ebausku hakkas teadus uurima. Käsitledes põhjalikult bambustüvesid, milliseid lõigati igasugustel kuuaegadel, tegi teadus vastuvaidlematult kindlaks, et see eausku on põhjendamatu. —

MÄRKIDEKEEL

Viimasel ajal on kurtummade hääletu keele, märkidekeele, vastu hakatud laiemaiski ringides huvi tundma ja seda keelt tarvitama. Kurtummade keeleõpetus sammub ju tänapäeval küll selles suunas, et isegi sündimisest saadik kurdid õpetatakse nii kõnelema kui ka huultelt lugema. Nüüd võivad ka need kõnelda, kes kunagi pole kuulnud. Enne seda, kui see viis tarvitusele võeti, õpetati kurtummadele ainult neil omavahel arusaadavat märkidekeelt. Märkidekeel on õieti rahvusvaheline, loodi ju kurtummade esimesel põhjamaade kongressil Kopenhaagenis 1907. a. toimikond, kuhu kuulus liikmeid Taanist, Rootsist, Norrast ja Soomest ja millele tehti ülesandeks välja töötada nende maade kurtummade jaoks ühine märkidekeel.

Kuid märkidekeel on nii huvitav ja mõnus, et seda õpib ja tarvitab meeleldi ka see, kes oskab kõnelda. On nimelt tihti olukordi, kus oleks tarvis-tähelepanu äratamata mõtteid vahetada.

Kord oli niisugune juhtum seltskonnas, kus kõik olid kõnelemisvõimelised. Istuti kõrge ametniku juures lõunalauas. Keegi, keda väga oodati, tuli viimaks. Teati, et ta oli olnud tähtsal nõupidamisel, ja mitmed tahtsid väga teada, mis tal uudist oli. Kuid laud oli pikk ja tuli olla pidulik ning viisakaist kommetest kinni pidada. Seltskonnas viibisid ka kaks venda, kes oskasid märkidekeelt. Üks vendadest istus äsja tulnu lähedal ja sai varsti teada, mis tol nõupidamisel oli juhtunud. Varsti teati seda ka teises lauaotsas. Teistele täiesti märgatamatult olid vennad vahetanud mõtteid — märkidekeele abil.

Neil, kes tahavad märkidekeelt ära õppida, tuleb kõigepealt tähed selgeks õppida. Nende abil võib moodustada igasuguseid sõnu ja lauseid. Kui vaadelda kurtummade märkide kuju, märgatakse kohe, et nad jäljendavad selgesti tähtede kuju. See kergendab märkide õppimist. Tuleb ainult meeles pidada, et kõik märgid tehakse nii, et käesalg (mitte peopesa) või väikese sõrme poolne külg (mitte põidlapoolne külg) on selle isiku poole pööratud, kellega kõneldakse.

Fotograafia sünniajast

MÖÖDUNUD 100 AASTAT

On olemas vähe suure tähtsusega tehnilisi leiutisi, mille sünniaeg selle sõna tegelikus mõttes oleks kindlasti teada. Tihti on ajast tingitud ülesandeid hakatud lahendama paljudes kohtades, kuni viimaks ühel õnelikul läks korda leiutisele kuju anda mingi tehnilise saavutise läbi. Leiutamismõttest üksi ei aita; alles tehniline läbiviidavus annab leiutisele väärtuse.

Saksa arst ja professor Heinrich Schulze sai juba 1727. aastal, tehes katseid teatavate hõbedasoolade valgustundlikkuse kohta, negatiivseid ja positiivseid pilte, mida ta aga ei saanud valguskindlaiks teha. Kuigi tema tähelepanek oli määrava tähtsusega edaspidisele tööle, ei või siiski ütelda, et fotograafia meie mõttes leiutati tema poolt, kuigi ta juba siis näitas kopeerimisvõimalusele. Pärast paljusid kobavaid katseid peagu 100 aasta jooksul tegi lõpuks prantslane Niepce otsustava sammu edasi aastal 1822; saanud ergutust litograafia leiutamisest sakslase Senefelderi poolt, kattis ta metallplaadid valgustundlikkude as-

faltkihtidega ja sai pärast mitmetunnilist valgustamist pimelas ja pärast selle kihi lahtiseksjäänud osade lahustamist metallplaadi, mille pealmine pind oli söövitatav. Tema kaasmaalased püüdsid arusaadavatel põhjustel fotograafia sünniaega ühendada tema leiutisega.

See, mis Niepce'il tookord õnnestus, pole veel fotograafia, kuid on kahtlemata tihedalt seotud meie aja fotomehaanilise trükkimismenetlusega, mis alles palju hiljem arenes välja tarvitamiskõlblikuks. Niepce'i tööd olid siiski põhjaneva tähtsusega ja viisid tema ja teise prantslase Daguerre'i edasiarendamisel esimeste tarvitamiskõlblikkude valguspiltideni. Niepce suri 1833. aastal; tema teadusliku päranduse võttis üle Daguerre ja võis juba 1837. aastal näidata proove oma töödest, mis hiljem said „daguerreotüüpi“ nime. See tõsiasi ongi põhjuseks, et 1937. aastal kirjutati paljudes kohtades fotograafia saja-aastasest juubelist.

Daguerre püüdis oma leiutisest saada majanduslikku kasu; ta proovis mitmesuguseid teid, mis ei viinud teda soovitud sihile; lõpuks leidis ta tähelepanu

VEND JA ÕDE

tolle aja teaduslike ringide poolt ja toetust ettenägelikkudele meestelt, kes oskasid õieti hinnata ta leiutise väärtust. Nende seas oli mõõtuandev sakslane Alexander von Humboldt. Prantsuse valitsus ostis ilusa žestiga Daguerre'i leiutise ära, määrates leiudurile kui ka surnud Niepce'i pojale eluaegse pensiooni ja avaldas leiutise ilma kitsendavate tingimusteta. Leiutise avaldamispäev oli 19. august 1839. aastal; sellest päevast alates võis igaüks, kes muretses endale vastavad juhendid, daguerreotüpeerida.

Käesoleval juhul on meil olemas tõsiasi, et uus leiutis anti pärast mitmeaastast tööd täiesti tarvitamiseks üldiselt kättesaadavaks. Seepärast võime ka tõesti kõnelda fotograafia „sünnipäevast“.

Tänapäev tarvitatav fotograafia käsitusviis on veel vaevalt ühenduses Daguerre'i leiutisega, mille abil saadi mittekooperitav pilt ainult igakordsel ülesvõttel hõbedatud vaskplaadile. See menetus suruti kõrvale 1850. ja 1860. aastate vahel inglase Talboti poolt samuti 1839. a. avaldatud võimaluse läbi, ühelt paberil negatiivilt võtta kuupalju-tahes äratõmbeid. See tööviis, mis andis alles ebakasutatavate kihtide kasutamiskõlblikuks muutmisega tulemusi, mis polnud kuidagi samaväärsed teravate, kontrastirikaste daguerreotüüpidega, viis parandatult kõigepealt valgustundliku emulsiooni kinnitamisega klaasplaatidele meieaegse valguspildistamiseni, nagu see tänapäev kogu kultuur-

maailmas leiab kasutamist niihästi teaduslikeks kui ka praktilisteks otstarveteks. Ka see teine leiutis, mis valmis hästi kasutatavas vormis küll pärast daguerreotüüpia, ulatub tagasi 1839. aastasse; sest Daguerre'i tööviisi avaldamine sundis Talboti avaldama esimesi teateid oma tööviisi kohta.

Niisiis näib olevat kaheldamatu, et 1939. aasta on see, mida peab esmajoones parimatel põhjustel pidama fotograafia saja-aastase juubeli aastaks.

Kas teate, et...

Kirjaümbrik leiutati alles 1837. aastal. Enne selle tarvituselevõtmist kirjutati ainult poogna ühele küljele, pandi see siis nii kokku, et ta evis ümbriku kuhu, ja suleti siis pitsatiga. —

Ka putukad evivad oma pesades omamuretsetud küttevõimalusi. Sipelgad näiteks muretsuvad oma elamusse soojust seeläbi, et nad tekitavad oma pesa teatud kambrites säärase taimejätiste mädanemist, milised sisaldavad soojusebaktereid. See mädanemisprotsess, mille juures tekkivad soojust meie, inimesed, võime tähele panna näiteks kompostihunniku juures, loob mõnikord niivõrd kõrge kuumuse, et sipelgad normaalse soojuste saamiseks veavad osa küttematerjali välja.

Katsed vahelduvvooluga

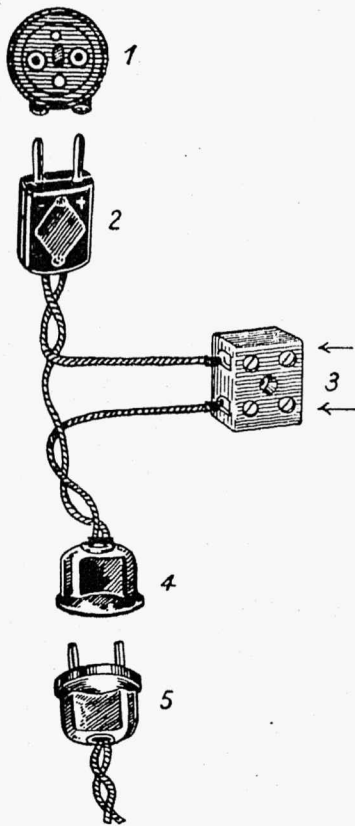
• Sünkroonmootor

On enesestmõistetav, et tugeva vooluga katsetamisel tuleb tarvitusele võtta ettevaatus-abinõud. Olles ettevaatamatu, võib saada elektrilöögi, mis juhul, kui kokkupuutepind juhtmete ja kehaosade vahel on suur ning pealegi niiske, on elukardetav. Samuti on väga ebaseadlik, kui katsetamise juures kogemata läbi põletatakse kaitsekorgid.

Neid ebaseadlikusi saab aga vältida, valmistades enesele lihtsa katsetamiskontakti, nagu see kujutatud kõrvaloleval joonisel: 1. on tavaline seinakontakt, mis leidub igas korteris, 2. — kahvelkontakt, 3. — nn. lüsterklemm, 4. — kahvli vastukontakt. Katsetamis-traadid ühendame lüsterklemmiga. Kahvel 2 pistame seinakontakti, kuid alles siis, kui kõik ühendused on

his. Vahelduvvool aga vahetab oma voolamise sihti tavaliselt 100 korda sekundis. Iga kahe sihimuutmise vahel, s. o. iga $\frac{1}{100}$ sek. kestel kasvab voolutugevus nullist oma tippväärtusele ja langeb jälle tagasi nullile, et järgmise $\frac{1}{100}$ sek. jooksul jälle kasvada ning kahaneda, seekord aga teisipidi voolates. Järgnevad katsed näitavad alalise voolu ja vahelduvvoolu toimet.

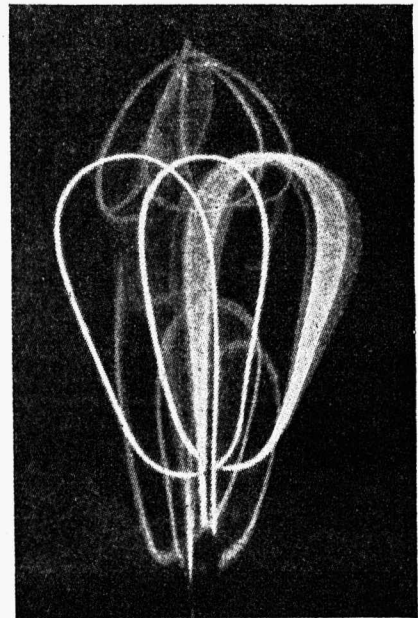
Alalise vooluga saab lahutada vett tema algaineteks, kastes kaks kontaktist tulevat traadiotsa vette, milles on lahustatud natuke soola või hapet. Siinjuures tõusevad vettekastetud traadiotsad kohe mullikesed, + otsalt vähem kui — otsalt. Vahelduvvoolu puhul mullikesi pole, küll võib aga küllalt tugeva voolu juures, kui veehulk pole suur, vee keema ajada.

Joonis 1.

tehtud. Nii saame vältida elektrilööki, mille võiksime kergesti saada, tehes voolu all ühendusi. Kontakt 4 võime ühendada kahvel 5 abil kas laualambi, triikraua, keeduplaadi või muuga. Mida suurema voolutarvitusega on viimased, seda tugevamat voolu saame kasutada katseteks. Lühiühenduse puhul lüsterklemmi juures ei saa nüüd läbi põleda kaitsekorgid, sest ühendus sünnib üle kahvel 5 küljes oleva takistuse, milleks on lamp, triikraud või miski muu voolutarvitaja.

Kuidas teha kindlaks, kas on meil vahelduv- või alaline vool? Alaline vool voolab püsivalt samas si-

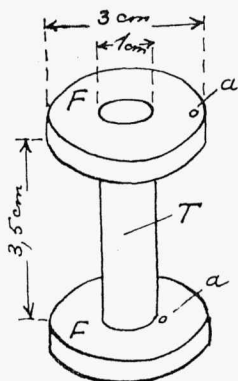

Joonis 2.

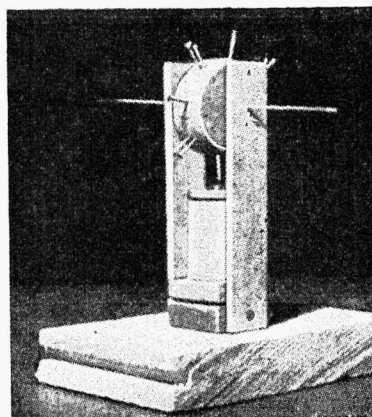
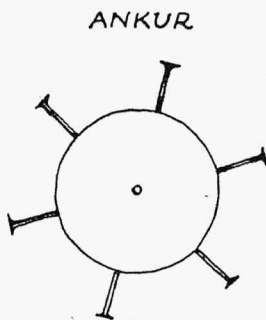
Vahelduvvooluga põleva hõõglambi (neonlambi) valgus kustub 100 korda sekundis. Seepärast näeme neonlambi valgusel, liigutades laialiaetud sõrmedega kätt, sõrmi mitmekordselt.

Tavalise elektripirni hõõgniitidele magnetit lähendades painduvad peened hõõguvad traadikesed kõrvale, kui lamp põleb alalise vooluga. Kõrvaleniikumine sünnib kas ühele või teisele poole, olenedes voolu sihist. Vahelduvvoolu juures, mille siht on kiiresti muutuv, hakkavad lambi hõõgniidid magneti mõjul kiiresti värisema, nagu kujutab pilt 2.

Jättes ülejäänud katsete kirjeldamise järgmiseks korraks, tutvume siinkohal veel sünkroonmootorikesega, missugune töötab, seda tuleb silmas pidada, ainult vahelduvvooluga. Sünkroonmootor põhjeneb nä hul, et vahelduvvooluga ergutatud elektromagnet pehmet rauda vahelduvalt tugevamini ja nõrgemini külge tõmbab. Mootori üheks oluliseks osaks on seega elektromagnet. Selle ehitamiseks valmistame pooli-kehakese, nagu see on kujutatud joonisel 3. Pooli-

Joonis 3. T — papist torukene selle jaoks; saab osta ka nn. pertinakstoru; F — vineerist rõngad; a, a — augukesed traadi alguse ja lõpu jaoks. Mõõtude täpsus pole oluline.

Joonis 4.

kehale tuleb kerida isoleeritud vasktraati, mille jämedus võib olla umbes 0,2 kuni 0,4 mm. Kui pool on valmis keritud, siis täidame ta tihedasti sirgete, ühepikkuste raudtraadikestega, mis on poolist natuke pikemad, nii et nad ühest otsast välja ulatuvad. Mootori teine oluline osa oleks tema ankur. Kõige lihtsamal kujul võiks see olla sukavardast tehtud teljel pöörlev ümmargune puurull või isegi kork, millesse on võrdsete vahemaade järel sisse löödud raudnaelad. Ankur ja elektromagnet monteeritakse lauaticikesele

kokku, nagu kujutab pilt 4. Pooliotsad tuleb ühendada varemkirjeldatud katsetamiskontakti lüsterklemmiga. Et mootorit käima panna, tuleb ankrule anda hoogu, pannes võlli näppude vahel pöörlema. Ainult teatud paraja kiiruse juures satuvad naelad parajasti ikka sel ajal elektromagneti kohale, kui voolutugevus on paisunud kõigile tugevamaks. Seeläbi saab ankur elektromagnetilt hoogu ning jääb pöörlema. Mõninga kannatliku katsetamise järel käib mootor no-
bdesti.

Uudiseid postmarkide alalt

Brasiilia. Uue põhiseaduse esimeseks aastapäevaks ilmusid viis mälestusmarki president Getulio Vargas'e pildiga, kelle valitsusajal kujundati ümber põhiseadus. Postmargid on trükitud kümnekaupa väikesile poognaile, rühmitudes Brasiilia vapi ümber. Presidendi pildi kohal leidub pealdis „Brasil-Correio“, selle all „Getulio Vargas. — 10. 11. 37“.

Tšiili. Käibele ilmus 1-peesolise postmargi 1911. a. väljaanne, mis kannab vasemalt alt paremale ülessuunatud punast pealdist „Oficial“ (1 peeso — tumeroheline ja must, pealdis punane).

Dahomea. Kaks käibivat postmarki kookosikorjaja neegri kujutisega ilmusid muudetud värves: 1 f. tumepunane ja punaoranž, 1,75 f. preisisinine ja lillakassinine.

Ekvador. Rahvusvahelise korjanduse toetamiseks võitluseks vähktõvega ilmus uus heategevusmark. 1930. a. väljaande 6-tsentaavoseline postmark on muudetud 5-tsentaavoseliseks ja üle trükitud tekstiga: „Campana-Contra el Cancer“. (5 tsentaavost 6 tsentaavose asemel — tumeoranž ja karmiin, pealdis karmiin.)

Elevandiluu-rand. Kaks 1936. a. väljaande postmarki ilmusid muudetud värves: 1 f. karmiin — rannamaastikuga, 1,75 f. mustsinine — pärismaalasnaistega.

Prantsuse Ekvatoriaal-Aafrika. Esimese Prantsuse laeva maabumise saja-aastaseks mälestuseks Gabuni lahes ilmus neli erimarki. Tagapõhjal Kesk-Aafrika maakaart, ees „La Malouine“, millega krahv Louis Bouet-Willamez sooritas sõidu. Krahvi pilt margi pildi paremal poolel. (65 c. tumepruun, 1 f. tumepunane, 1,75 f. sinine, 2 f. lilla.)

Prantsuse Guajaana. Kaks postmarki käibivast seeriast ilmusid muudetud värves: 1 f. tume-

punane ja oranžpunane — pärismaalase paadiga kärestikul; 1,75 f. tumeultramariin — valitsushoonega.

Hispaania. 15-sentiimiline postmark Ferdinando Katoliiklase pildiga, mis kandis seni märgelt „Lit. Fournier Vitoria“, ilmus nüüd ka märkega „Fournier Vitoria“ (15 sentiimi — veneroheline). Mülune sund-heategevusmark tiisikusevastase võitluse toetamiseks kannab kahekordse ristikujujutise kõrval kirjutist: „Pro Tuberculosis — Pobres — 1938“. Tagapõhjal kiirgav rist päikesega ja sanatooriumiga (10 sentiimi — sinine, punane ja must).

Tähelepanu!

Käesoleva numbriga lõpevad seekordsed „VIIKINGI“ suured

hindmõistatused.

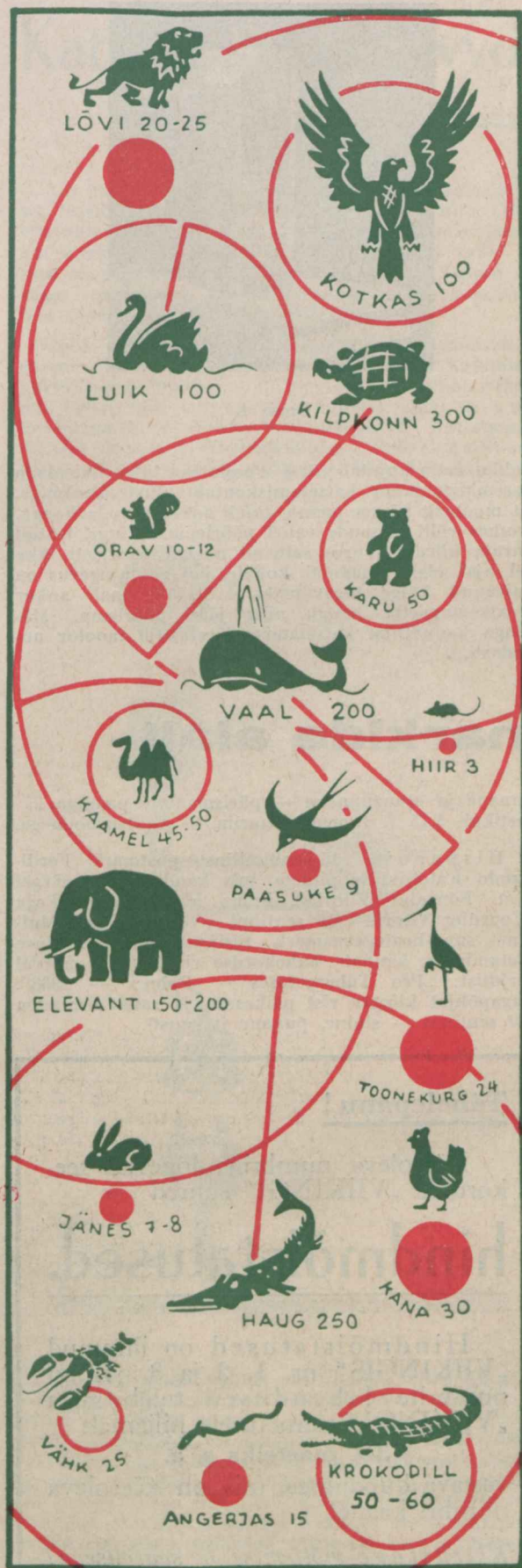
Hindmõistatused on ilmunud „VIIKINGIS“ nr. 1, 2 ja 3. Kõigi numbrite lahendused tuleb saata „VIIKINGI“ toimetusele hiljemalt

30. märtsiks s. a.

vastava kupongiga, mis on käesoleva numbriga kaanel.

Kiirustage mõtlemise ja saatmisega!

Kui kaua elavad loomad?

Samuti nagu inimesed, on surelikud ka loomad. Nende elus võib eraldada kolm arenemisjärku: noorus, täisiga ja vanadus. Nooruses on loomad kärmed, nõtked, julged ja osavad toitu hankima. Harilikult ei tunne nad siis ka hirmu võitluses oma olemasolu eest, kuna nad on varustatud vajalikkude kaitsevahenditega. Hoopis teisiti on lugu vanaduses. Ühes vanadusega kaob meelte teravus, jõud väheneb ja tahe jääb loiuks. Paljud hädaohud, mis nooruses olid võidetavad ilma suurema jõupingutusega, võivad nüüd saada saatuslikuks ja lõpetada looma eluküünla. Võib ütelda, et suurem osa loomi langebki viimaks varitsevate hädaohude ohvriks ning ainult vähestel õnnestub elada oma elu loomuliku lõpuni. Eriti on see kehtiv metsloomade kohta.

Kui tahame teada, kui pikk on ühe või teise loomaliigi eluiga, siis peame andmeid koguma mitme selle liigi looma kohta vabas looduses, tähistades neid ja jälgides nende arenemiskäiku, nagu seda tehakse kalade ja lindudega. Kahjuks ei ole võimalik selliseid vaatlusi korraldada loomade kohta alati vabas looduses, mis muidugi annaks kõige selgema pildi. Üsna tihti surutakse loom vaatluseks puuri (näit. lõvi, tiiger), milline talitusviis endastmõistetavalt pole õige, kuna looma elu puuris on sama, mis inimese elu vanglas. Ja kes seda ei teaks, kuidas vangla mõjub tervisele! Rohkem uuritud ja tuntud on koduloomade elupikkus, kuna aga arvamused metsloomade eluea pikkuse kohta on paljudel juhtudel ikkagi väga ebakindlad. Mõne liigi kohta on olemas vaid juhuslikud ja erandlikud andmed, millised vajaksid veel kontrollimist (näiteks mõnede kalade kohta).

Mitme eriteadlase andmeile toetudes anname alljärgneva tabeli, kus iga loomaliigi kohta on välja arvestatud tema eluea keskmine pikkus. Ülevaatlikkuse mõttes on loomad tabelis järjestatud klasside ja enamasti ka suuruse järgi.

Metajad loomad.	Eluiga aastais.
Vaal	200
Elevant	150-200
Hobune	40
Kaamel	45-50
Ninasarvik	40-45
Eesel	40-50
Karu	40-50
Lõvi ja tiiger	20-25
Veis	20-25
Hunt	13-15
Koer	12-15
Kass	20-22
Lammas	10-15
Jänes	7-8
Orav	10-12
Rott ja hiir.	3
Linnud.	
Kotkas	100
Papagoi	100
Luik	100
Õökull	100
Hall hani	65
Part	22
Toonekurg	24
Kurg	42
Kana	30
Tuvi	40
Kägu	40

Kuldnokk	10
Lõoke	13
Õöbik	25
Pääsuke	9
Varblane	14
Kalad	
Haug	250
Karpkala	100—150
Lõhi	80—100
Heeringas	15—20
Angerjas	15
Roomajad ja kahepaiksed	
Kilpkonn	300
Krokodill	50—60
Kärnkonn	40
Maod	10—30
Selgrootud loomad	
Vähk	25
Vihmauss	10
Meslane (ema)	5—6
Maipõrnikas	4—5
Koeraliblikas	1
Ämblik	1—2

Tabelis antud loomade elupikkust omavahel võrreldes näeme, et suuremate loomade eluiga on tavaliselt pikem kui väiksematel loomadel. Imetajate hulgas sammuvad kõige ees vaal ja elevant, kes ka tõepoolest on kõige suuremad loomariigis. Peale selle on tähelepandav, et pika elueaga loomad on visad siginema. Nad sünnitavad aastate tagant üheainsa poja. Teistest erinev on oma ea poolest eesel; ta ise on veisest vähem, kuid ta eluiga on kaks korda pikem.

Lindude riigis kuulub esikoht kotkale, luigele ja öökullile (kodukakule), kes samuti on palju suuremad kui laululinnud (varblane, lõoke, pääsuke).

Kaladest omab pikka iga haug, kuigi ta pole kõige suurem. Kuid üldse on kalade kohta andmed veel puudulikud. Seepärast võib esineda vääratusi.

Eriliselt väljapaistvalt pikka iga omavad hügelkilpkonnad, kelle suurus aga polegi väljapaistev. Nende pikkus ulatub vaid paari meetrini. On teada, et praegu viibib veel täie taurise juures üks kilpkonn, kes toodi Euroopasse Mauriikia saarelt 1764. a., seega paarsada aastat tagasi.

A. P.

Toimetaja: meisterfotograaf H. Ehapalu.

Veidi värvifotodest

Armas fotosõber!

Nagu sa kord juhuslikult mainisid, huvitas sind, kui kaugel on asi praegusel ajal värvifotodega. Tahhan sulle siinjuures sellest ka mõne sõna rääkida.

Sind huvitab muidugi kõigepealt, kas on võimalik saada värvilist pilti paberile samuti, nagu tavalist must-valge koopiat. Jah! — Aga see on ausalt öelda väga kallis lõbu. Värvilise paberpildi saamiseks on praegusel ajal kaks moodust. Üks on nn. „*duxochrom*“-protsess ja teine „*dufaycolor*“-protsess. *Duxochromi* juures seisneb asi järgmises: ühest esemest või maastikust valmistatakse kolme eri filtri abil kolm eri värvi negatiivi, need negatiivid kopeeritakse pärast ilmutamist kolmele eri värvi foliele ning neilt kantakse saadud värviline pildikiht üle vastavale paberile, kusjuures pildid peavad üksteist täpselt katma, — nii saadakse, nagu näed, väga keerulise ja täpse töötamise järel värviline paberpilt, ning pole siis ka ime, et sellise töö järel üks postkaart läheb maksma 10 krooni.

Teine ja lihtsam moodus on, nagu juba eespool mainisin, „*dufaycolor*“-protsess, mille juures saame värvilise paberpildi otsese kopeerimise teel värviliselt negatiivilt, aga ka selle juures tuleb üks 6×9 sm pilt maksma umbes 2 krooni, arvestamata filmikulu ning ümbertöötamist. Niipalju värvilise paberpildi kohta.

Siis on veel teine ja väga laialdaselt kasutatud võimalus värviliste transparentpiltide ehk läbipaiste-, läbi vaatamispiltide saamiseks. Siin seisneb asi just filmimaterjalis, mis omab juba värvikihte; pärast pildistamist saadakse sellest filmist ilmutatud ja ümberpööratud positiivne läbipaistev pilt. Seejuures aga saame

vaid üheainsa läbipaistva filmipildi, mida võib siis projekteerida vastava aparaadi läbi.

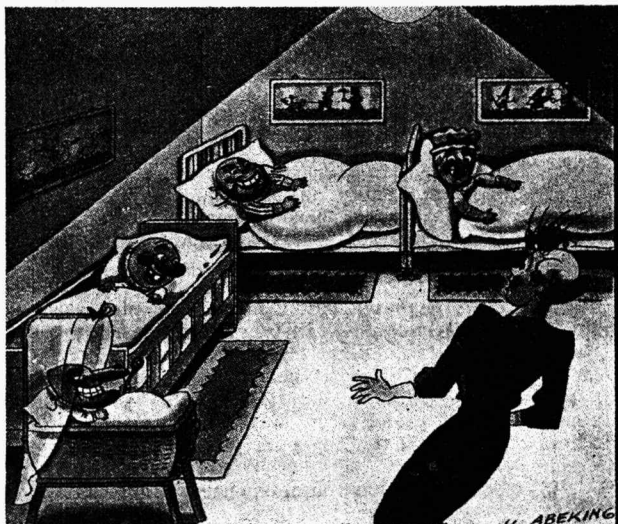
Värvilisi filme leidub ka meil müügil, nimelt *Dufaycolor*, *Lumicolor*, *Kodachrom* ja *Agfa Color*. Kaks esimest on 6×9 sm formaadis, kuna viimased kaks on kinofilmi-kaamerate tarvis.

Agfa Coloriga on asi iseenesest väga lihtne, kuna sul tarvitseb vaid teha ülesvõtted ning siis film anda kuhugi ärisse ja kahe-kolme nädala pärast saad oma filmi ilmutatult tagasi — ilmutamine on nimelt arvestatud filmihinna sisse.

Nagu sellest väikesest ülevaatest näed, on värviline fotograafia praegu siiski veel „lapsekingis“, kuid ta areneb kohutava kiirusega ning võib loota, et aasta või paari pärast on värvilise foto valmistamine juba niisama lihtne nagu praeguse must-valge foto valmistamine.

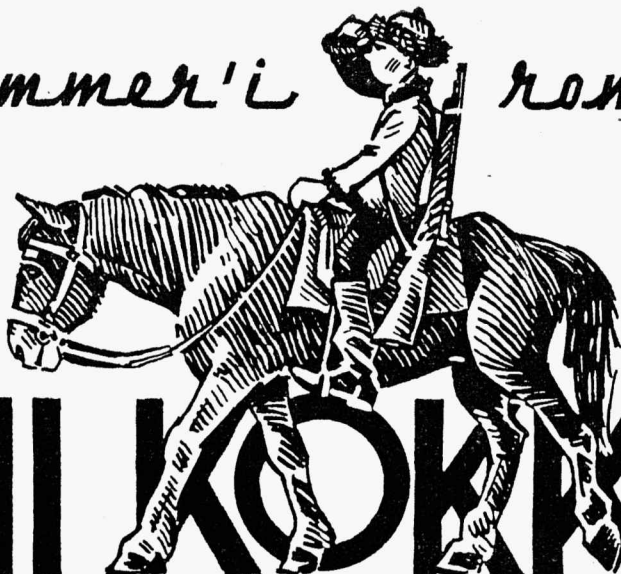
Sinu suur vend.

Kodune maskeraad

Niisugune kummaline lugu juhtus ühes perekonnas pärast vastlamaskeraadi ühe emaga. Lastetuba pakkus talle „kohutava“ pildi.

Jarl Hemmer'i romaan

ONNI KOKKO

3. järg.

Agaga Kalle ütles lühidalt: „Ärge siin seiske ja õhku vahtige, meil on tähtsamat teha.“

Ta lõi püksitaskule, milles klõbisesid padrunid. „Noh, hästi, täna tuleb näidata, mis keegi väärt on. Meie moodustame siin noortekompanii, aga Lauri ütles, et säärane nõrgake, kes esimese lasu juures tagumikule kukub, ei saa sisse.“

Nad jätkasid oma teed üle mõningate põldude ja jõudsid siis metsa. Hommik oli külm ja selge. Põldudel olid mullakamakad kivikõvaks külmunud ja siin-seal rudises õhuke jääkirmetis nende sammude all. Roniti üle libeda ja härmatisest otsegu hõbetatud tara, metsaserval läkisid kaskede lehitud oksad.

„Kuhu me õige läheme?“ küsis Onni.

Kalle näitas künkal seisvale hoonetele. „Me ajame paar sinist uba läbi Lindströmi küüni. Ja kui keegi tuleb, kes tahab meid segada, võtan lihtsalt oma punase käesideme; siis ei söanda kuratki meile enam ligi tulla. Ei ole siin maal enam nii nagu varem, kui politsei eest pidi plagama. Nüüd on teised ajad, poisid.“

Nad sammusid puude vahelt läbi ja peatusid küüni ees avatud platsil. Maapind oli üle külvatud kollaste õlekõrtega, ikka lihedamini, mida enam läheneti küüniuksele. Selle pilust tungis välja terve vihik peksmata viljapäid.

Onni tõmbas välja ühe viljapea ja hakkas seda närima. Tal oli armetu meeleolu. Ta oli enesega täiesti rahulolematu. Mitte ainult nalja, vaid ka Kalle püüsi pärast. — Nüüd tõusis küsimus, kuidas pidi laskmine toimuma. Selle pärast tekkiva vaidluse kestel tõmbas Kalle pudeli taskust ja laskis selle ringi käia. „Holla, poisid, üks napsike kuulub teenistuse juurde! Kõris peab põlema niisamuti kui püssis, siis läheb kõige paremini. Kui oleme kodanlased maha kõmmutanud, siis lakume kogu päeva, kuni näeme tähti tantsivat.“ Kui pudel Onni kätte jõudis, neelas ja puristas ta veel enam kui teised, aga keele pistis ta nagu prundi pudelikaela, kui ta põhja ülespoole kallutas. Tal oli halb kogemus ja salajane lubadus enesele.

„Ma mõtlen, me teeme mingisuguse võidulaskmise,“ tegi ettepaneku noorem Rörström.

„See tähendab kahevõitlust,“ parandas vanem vend.

„Aga me ei või ometi üksteise peale lasta,“ seletas Kalle koolmeisteri üleolekuga. „Siis võtab meid kõiki kurat, ja lõpuks pole see harjutamise siht, tarbetu on muidugi riskida. See silmapilk ju tuleb, kui meid va-

jatakse. Pealegi on meil mütsid, mille peale võime lasta.“

Seda ettepanekut, mis leidis üldist poolehoidu, kinnitati uue lonksuga. Mindi küüniseina juurde, suruti seinalaudade vahele neli keppi ja riputati mütsid reas nende otsa. Siis mindi tükki maad tagasi kuni tarani.

Kalle tõmbas padrunid püksitaskust ja laadis. Seejärel võttis ta üksinda jälle lonksu pudelist ja süütas sigareti. „Naa, kas te ei taha peale hakata!“ kraaksus ta. „Mis kuradi pärast te seisate seal ja vahite minu püssile? Küll see juba paugub, tarvis ainult vajutada.“

„Aga kuidas me peame laskma?“ küsis Onni.

„Müts vasakul äärel on minu, kusjuures mina olen loomulikult punakaartlane, see on selge nagu naps. Aga kaks meist peavad olema lihunikud, kellega me võidelda võime.“

„Mina mitte,“ hüüdis vanem Rörström, „mina olen niisama punane kui Kalle! Minu vend võib valgekaartlane olla.“

„Ei, mina olen venelane!“ hüüdis see.

„Aga siis oleme ju kõik ühel pool.“

„Muidugi, kurat, aga mina ei taha lihunik olla.“

„Olgu rahu!“ müristas Kalle vahele. „Kes ei taha, ei tarvitse ka. Ma küsin teilt nüüd, kas pole siin kedagi, kes tahaks täna lihunikude peale lasta? Saadanale, see on ometi ainult nali.“

„Mina võin ju seda teha,“ ütles Onni.

Samal hetkel märkas ta, et oli ütelnud midagi halba. Kalle punasesoonelised silmad läksid päris ümmaraks ja valgeks nagu perutaval hobusel ja mõlemad vennad hirnusid õelalt ning kurikavalalt. Agaga keegi ei ütelnud midagi, kuni Kalle nad kõik tara äärde rivisse oli seadnud.

„Nüüd laseme igaüks viis pauku, kusjuures mina laen teile, sest mina tunnen seda asja. Keegi ei liiguta oma oimu, enne kui asi on klaar. Just nii peab see käima. Valgekaartlane võib endale kolm mütsi välja valida. Ja meie kogum kokku anname lihuniku mütsikesele niipalju tina, et see läigib nagu ema vana keedupott.“

Onnis kihvatas, kuid ta valitses ennast ja mõtles ainult: „Ennem vaadata!“

Ta märkas, et teised olid oma jalgadel juba üsna ebakindlad; tema eneseusaldus kasvas, kui Kalle võttis uue lonksu ja pudeli edasi andis oma seltsilistele. See pöördus tagasi, jõudmata rivi lõppu, kus ta ise seisis. Siis sai talle selgeks, et ta jälle oli välja suletud ja üksinda, ning äkki jäi temas imelikult rahulikuks.

Kui Kalle püüsi tõstis, muutus Onni veelgi rahulikumaks. Püssiraud joonestas poogna ja Kalle sulges enne silmad, kui ta grimassi tehes vajutas päästikule. Rörströmi poisid võpatasid. Viis lasku järgnesid tihedasti üksteisele. Onni seisis ja piilus oma mütsi poole, kuid ta ei võinud nentida, et see oleks liikunud.

Siis tuli järg vendade kätte. Kalle laadis ja ulatas neile väljasirutatud käega püssi. Soe uduring seisis külmas hommikuõhus ümber püssiraua. „Naa, poisid, nüüd müristage lahti selle lihunikukaabu pihta!“

Poisid vaidlesid, kumb esimesena laskma peaks. Alles Kalle käsk otsustas noorema kasuks.

Onni nägi kohe, et ta oli hädaohutu. Laskja toetas jala tagasi vastu tara, olles hirmust ja viinast lõdvalt põlvili, ning enne kui ta päästikule vajutas, pööras ta pea kõrvale. Ilmesti mõttes ta hoiatusele, et ei tohi pikali kukkuda. Kalle märkas argust väga hästi, kuid seltsimehelikkus keelas talle iga valju arvustuse.

Pisut paremini läks vanemal vennal. Onni polnud seni võinud kindlaks teha, et tema müts oleks vähimalgi määral liikunud.

Nüüd jõudis järg tema kätte. Kerge värin jooksis läbi keha, kui ta käsi raske relva ümber kinni haaras. Ta oli küll varem juba mõnikord lasknud, aga need püssid olid mänguajad, võrreldes selle müristajaga. Oli ju raske seda üldse õlale tõsta. Niipea aga, kui ta hakkas sihtima, jäi tal jälle kätes ja jalgades rahulikuks. Tundus, nagu tungiks kogu ta tahe musta uurdesse ja voolaks üle kirbu küüniseinal olevale märgile. See pidi õnnestuma! Ta janunes kättemaksu järele teotuse eest, võitu oma üksildase osa pärast. Esimese lasuga ta ei võinud arvestada, seda ta teadis. Sellepärast sihtis ta kõige enne ühele Röst-rõmide mütsidest, sihtis kaua ja alles siis tulistas.

Müts ei liikunud. Kui ta täpselt vaatas, leidis ta otse selle lähedal puus musta lasuauku. Nüüd suunas ta püssiava Kalle paksuna ja ülbenä rippuvale nokkmütsile.

Ta võttis nüüd täpse kirbu ja vajutas. Selge — müts liikus. Ja seinal ümberingi polnud midagi näha. Nüüd oli ta oma asjas kindel. Järgnevad lasud kihutas ta kiiremini järele — kõik kolm samasse märki. Eelviimase puhul kõikus ta ohver pisut kõrvale, viimase puhul hüppas korralikult üles. Isegi Kalle oma vidus pilguga pidi olema seda märganud, sest kohalt, kus ta seisis, kuuldus mahasurutud vannet.

Neli poissi jooksid küüni seina juurde. — Kõik teised mütsid olid puutumatud, ainult Kalle omaga oli sündinud täieline muudatus. Paarist kohast nägi taevast läbi ja vatt rippus välja vormitu vorstina.

„Seda kuradit ka!“ kraaksus Kalle. „Asi on selge kui naps. Mina olen uimasest peast lihunikukaabukese asemel oma auväärsele mütsile lasknud. Aga meie laulame psalmi järgemööda, ütleb kõster! Veel üks ring, poisid.“

„Oodake natukese,“ ütles Onni. „Mina lähen küüni taha ja nuuskan korraks.“ Ta oli laskmises midagi tundnud, see puutus ta kõhtu. Sellal kui ta küüni taga istus, märkas ta, et teisel pool küüni oli käimas midagi alatut. Needmised, rõõmuhõisked ja naer kõlasid läbi vaikse sügiseõhu ja kajasid kaljunõlvalt tagasi. „Rohkem, rohkem!“ kuulis ta Kalle ulguvat häält, „tee puhas töö!“

Kellele hüüdis ta seda? Onni tuli kiiresti tagasi. Tema seltsimehed irvitasid võidutsevalt, kuna Kalle sirutas talle oma pundunud näost keele vastu. „Nüüd oli punane kukk siin ja munes oma munad lihunikukaapu!“

Onni läks oma mütsi juurde. See rippus küll nagu varem, aga sellest tilkus midagi seina mööda alla. Ta tõmbas selle maha, hüppas Kalle kallale ja lõi talle keset nägu. Järgmisel hetkel olid Rörströmi vennad tal seljatagant kallal.

Neli poissi keerlesid mõrgava kerana mööda kõvaskülmunud maad. Lähedalseisev püss langes tumeda mütsatusega ümber. Nad moodustasid keerleva

ja segipaisatud hunniku, millest vahetevahel neli keha eraldus, et siis uuesti kokku kasvada pekslevate käte ja trampivate jalgade tombuks, mis kriiskava rattana veeres pikkamisi kallakut pidi alla.

Onni sai maast kivi lahti ja lõi sellega õla pihta, mis ennast vastu tema rinda rusus. See oli kindlasti noorem Rörström. Mõirgamine muutus seeläbi ainult tugevamaks, aga tema seisukord paranes, surve andis järele ja võitlus jätkus. Siis tuli õnnetus. Ta vajus tagurpidi auku — või oli see kraav? Igatahes kaotas ta iga liikumisvõimaluse. Siis hakkas kellegi käsi teda lõua alt pigistama, see oli kindlasti vanem Rörströmi poistest. Onni katsus talle küll tagantpooli pähe lüüa, kuid asjata, ta oli liiga sisse haaratud. Keha surus ainult veel tugevamalt tema peale — ja ta vajus üha sügavamale kraavi.

Varsti tuli nähtavale Kalle, püss käes. Mis? Kas ta tahtis lasta?... Ei, ta algas täagirünnakut ja puuris teraviku nagu naaskli Onni reide. See tungis läbi riide, läbi naha — nüüd oli see lihas...

Onni kisendas valust ja metsikust vihast. Nagu terasvedru kargas ta kraavist üles ja paiskas ühe tõukega koorma oma rinnalt. Siis aga vuhises Kalle püssipära talle kuklasse ning ta kaotas meelemärguse.

Hilisülgise-päike oli juba loojenemas, kui ta leidis enese küünimäe jalal, rudjutud ja läbipekstud liikmetega. Esiteks tuli ainult ühte silma nagu nõrk kuma, ta tundis, et kusagil punaselt leegitses. See oli õhtupuna, mis laius kaugel üle küünikatuse, või oli kogu see punetus tema enese silmas? Ka puutüvede vahel ujus lausa veri õhus.

Vähehaaval hakkas ta käsi liigutama. Ta kompas ennast. Polnud kahtlust, see oli ta ise. Aga neetud valusid oli tal kehas. Ka peas oli raske kivi, mis surises ja ümises lakkamatult. Ja püksid olid ühest kohast kinni kleepunud, seal põletas kohutavalt — nüüd meenus talle Kalle tääk.

Ta tõmbas käed rusikasse, vajutas hambad kokku ja ajas enda vaevaselt püsti. Kedagi polnud näha. Pürkspektstult lonkas ta ilma mütsita kodu poole.

IV

Onu Isak toetas käed kaetud jüululauale, vaatas põrandale ja kõhatas. Ebakindlalt ja peagu nagu vannutatavalt kõlas, kui ta nüüd ütles:

„Ma leian ometi, vähemalt täna õhtuks oleks pidanud selle roojase venelase eest rahu olema. Ning seda ma ütlen sulle, et kui Anna tema kaasa veab, kui Anna temaga tantsupõrandalt siia tuleb, siis lähen mina kambriisse luku taha ja tulen alles siis välja, kui ta juba ära on.“

„Seda oleksid sa veidi varem pidanud ütleva. Nüüd, kui see asi on joones, ei lase selles enam miski ennast muuta. Nad võivad iga minut siin olla. Ükskord peab ju lõpuks algus tehtama, ning et teda välja visata ei võ, on sulle küllalt selge. Aga seda ma pean sulle veel ütleva: sa oled ennast viimasel ajal hea soldatitoiduga päris ilusasti nuumanud, kuid tänulikkusest ei näi sinu kõht midagi mõistvat. Niisugune asi pole viisakas, seda mõistaks isegi mõni kodanlane. Ning nagu ma sind tunnen, saad igatahes sina täna õhtul veel söömisest kõhuvalud. Jaa, annid on juba valmis, ainult andja tahad sa ukse taha tõsta! Lõpuks tead sa niisama hästi kui mina, kust see siin kõik tuleb.“

Emä näitas lauale, mis oli toidukraamiga kuhjatud. Keskest kerkis terve hunnik vene konservi-karpe.

„Siin majas ei tule kellelgi näljaste jõulud,“ lisas ta juurde.

Onni Kokko mõistis, et siin jäi ainult ühte teha. Ta haaras vargsi mütsi ning jaki ja hiilis välja pimedusse.

Nii läks selle jõulupeoga...

(Järgneb.)

Eesti tõusev spordinoorus

- Kaks sihti lähemas tulevikus: ● Eesti Mängud ja Olümpiamängud Soomes
- Kas sinus peitub tugev süda
 - Lühendeid noortele spordihuvilistele

Seesugune õnn langeb kord pika aja järel.

Ja tõepoolest võib see kogu Eesti noorsoo südamed panna kiiremini tuksuma, rääkimata spordinoortest ja noorte spordisõpradest!

Need on kaks suurt peapõhjust ja lähema tuleviku sihti: Eesti Mängud ja Olümpiamängud Soomes.

Eesti spordinoored, alates koolinoortest ja lõpetades spordiorganisatsioonide noorte rühmitistega, — kõik on kaasa kutsutud nende suursündmustega.

Eesti noored võivad tänapäeval olla küll üliõnnelikud, et noorte kehakultuurile on pööratud enam tähelepanu kui kunagi enne.

Asja ilmus Haridusministeeriumi poolt vastav soovitus ja täielik tunnustus ning toetus noorte osavõtu suhtes eelseisvatest Eesti Mängudest, millised leiavad aset meie pealinnas juuni keskpaiku.

Kõikjal koolides üle riigi tehakse hoogsaid ettevalmistusi massilisteks võimlemisetteasteteks, selleks on haaratud kõik noored, kelle vanus on üle 15 aasta. Kohapealsetele (ringkondade) pidustustele tõmmatakse aga kaasa ka algkoolide vanemad klassid.

Mitte üksnes kool omaette, vaid eriti just kogu noorte spordielu juhtiv ja korraldav keskus — Noorte Spordiliit — maakondade spordiliitude, ringkonna noorte-spordinõunikude, võimlemisõpetajate ning instruktorite tihedal üksmeelsel koostööl on rakendanud kõik jõud, et

■ Omaaegne Tartu suurim koolinoorte trump, praegune Kergejõustiku Liidu esimees E. Uemaa (Neumann) teivashüppel.

eesti spordinoorte esimene suurüritus õnnestuks igakülgsest.

Kaasa on haaratud kõik noorteorganisatsioonid ja spordiseltside noorte rühmitised.

See peab tähistama eesti spordinooruse uuestisündi ja selgemat sihti teel kõigele, mis sisaldab kooskõla, ilu ja jõudu.

Mitte üksnes massilise esinemisega ei astu eesti noorte võimlejaspere tuhandetes peades kogu rahva ette, vaid sama tähtsat osa tähistab ka

eesti spordinoorte esimene võimleproov noorte olümpiaadi või suurvõistlusmängude nime all. Sest ühtaegu massesinemistega võimlemises ja rahvatantsude alal teostuvad ka individuaalvõistlused kergejõustikus ning ka mõningad meeskonna-võistlused.

Kuna võimlejatena saadab iga ringkond (maakond) Eesti Mängudele keskmiselt umbes 400 poeg- ja 400 tütarlast, esitab üksikaladel iga ringkond

igal võistluslal 2 parimat. Teadagi nõuab parimate valik igas ringkonnas ka **suurte eelmängude korraldamist,**

mis on juba omaette raskuspunkt, mis haarab nii osavõtjatena või vähemalt pealtvaatajatena kogu Eesti noorsugu.

Normid on püstitatud, millede ületajad ainult pääsevad suurmängudele igast ringkonnast.

Normideks on:

100 m jooks	— 12,4
400 m jooks	— 59,6
1000 m jooks	— 3 min.
kaugushüpe	— 5,75
kõrgushüpe	— 1,60
teivashüpe	— 2,80
kuulitõuge (5,44 kg)	— 13,50
kettaheide (1,5 kg)	— 38,00
odaheide	— 45,00.

Nagu näete, küllaltki kõvad pähkliid pureda. Püsi-
vus aga viib sihile.

* *

Mis aga ootab noori eesti spordisangareid 1940. aastal Helsingis, see on juba omaette suurprobleem, millest edaspidi lähemalt. Sihiks on meil kõigil seda kaasa elada, nii kuis võimalused lubavad, kes pealtvaatajana, kes noore kangelasena võistlejate ridades. See paneb kohustuse noortele v i r g u d a, et eesti noorus oskaks sündmusi väärikalt hinnata ja neile kaasa elada.

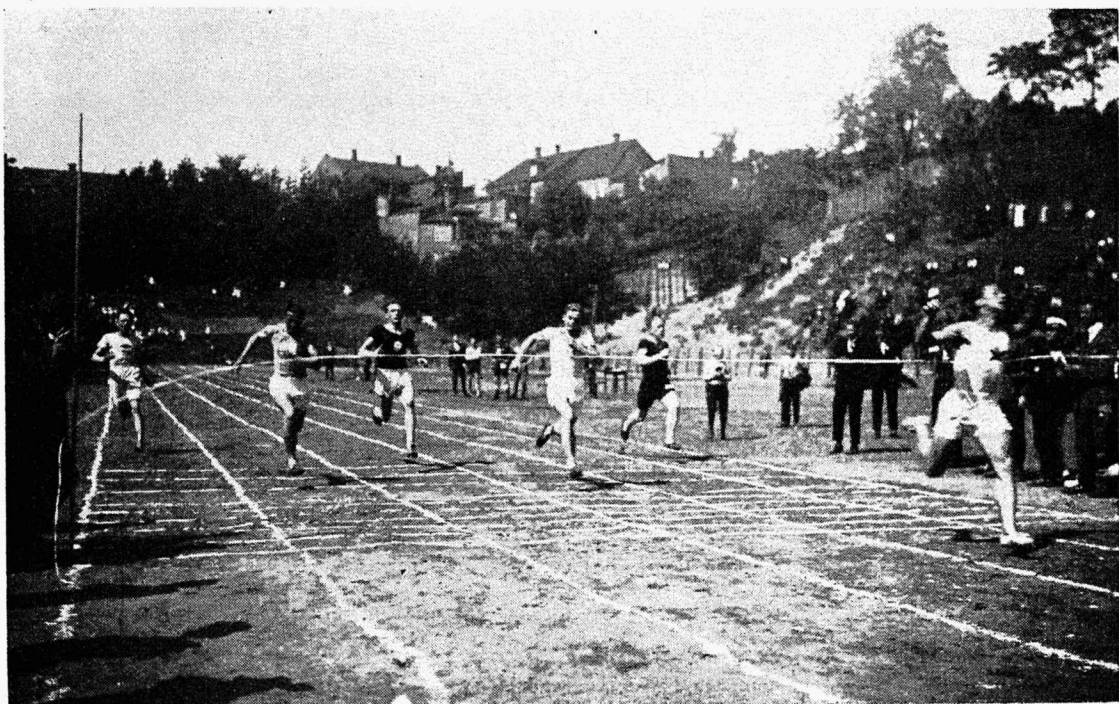
* *

Et varakevadine päike juba peatselt saadab soojendavaid kiiri eesti noorte keskele, tuleb aegsasti ette valmistada, et omada kogemusi astuda rohelisele murule ja süsisele rajale kindlama sammuga ning — mis on kõige tähtsam —

tugevama südamega.

Paraku on meil sportlaste hulgas levinud mingi ebaspordimehelik halb harjumus. Unustatud on spordimehelik mõiste. Tullakse võistlusrajale ainult siis, kui ollakse kindel võidumees. Selle tulemuseks on võistlustel võistlejate vähesus, mis on

spordimehelikkuse pankrotitunnus. See pole spordimehelikkus, vaid argus.

100 meetri lõppjooks 3. Eesti koolinoorteolümpiaadil 1922. a.

Teilt, noored, ootame siin uut suunda, uut vaimustust ja virgumist.

Meie püüame teid julgustada ja virgutada omalt poolt.

Algame siis kohe peale.

Kellest ei saa head sportlast?

Lühidalt — sellest, kes ruttab meeste kirja pääsemisega. Kehaline arenemine teostub järjekindluses, pikkamööda. Arengut takistavad kasvueas: suitsetamine, alkohol ja üldse igasugune lodevus.

Spordimehe treening ei seisnugi muus kui korrapärastes eluviisides, mis ei aita edasi mitte üksnes jooksuradadel, vaid ka igas ülesandes tegeliku elu edukäigu hüveks.

Keha puhtuse eest

kantagu tõsist hoolt. Ka jalgu tuleb sagedasti pesta ja hõõruda, eriti hoolitseda küünte eest.

Massaaži noor kasvav organism ei vaja, küll aga kergelt keha hõõrumist, mida igaüks võib pesemise järel ise toimetada.

Söömise kohta võib öelda

— söö, nii et nälg kustutatud, ja söö kõike, mitte aga nii, et vats rebeneb. Joomises oldagu tagasihoidlikud.

Kasvueas võetagu sportlikke harjutusi m ä n g u n a. Mäng ise on parim kasvataja ja käsutaja oma reeglite kaudu. Mäng õpetab sundimatult ja vabalt liiklema.

Kõik ei sobi kasvuale!

Kõik spordiharud on head, tuleb ainult vahet teha, kes harrastab ja mil viisil, millal ning kui palju harrastada.

Tõsiselt tuleb hoiduda võistlus-rattasõidust, veel vähem sobivad võistlusmaadlused, -kõnd, -raskusharjutused.

Seevastu mängud, kergejõustik, ujumine ja üldse vaba liikumine on ideaalseimad noorte spordiharud.

Kui tahad kasvada tubliks kodanikuks ja saada heaks sportlaseks, siis...

Harrasta mitmekesiseid vahelduvaid mängu ja spordi vahelduvalt kergedel spordiharudel.

Harjuta märki ja kaugele viskama, harrasta vibu-

sporti, spordipüssist laskmist, pallikaigast õieti tarvitava, tugevasti ja nõtkelt hüppama, palli püüdma, väledalt ja stiilselt jooksma ning üldse harju oma keha üle valitsema.

Pea meeles, et kehaline kasvatus on ühtlasi vaimne kasvatus, sport õpetab õieti mõtlema.

Oled sa noor, alla 18 aastat, siis spordi ainult „mängides“.

Armsamat spordiharu või mängu ära harjuta liiga sagedasti, eriti mitte täie kõhuga.

Hoidu õnnetuste eest! Ära hüppa kõvale aluspinnaile, enne harjutamist „tantsi“ end hästi soojaks.

Kasvueas harjuta rohkesti kiirust,

kiirjooksu; selleks on sobivad vastavad jooksuamüngud ja teatejooks. Kiirjooks annab rohkem vastupidavust, kui seda arvatakse.

Tähtis on võimlemine. Harrasta koduvõimlemist (sellest kirjutame lähemalt ühes järgmises numbris).

Maga korrapäraselt, mitte aga koeraund. Viibi ikka puhtas õhus.

Iga tugevama harjutuse või mängu järel pese end või hõõru keha märja rätikuga.

Kui saabub võistlusaeg...

Pea meeles:

Otstarbekas võimlemine ei hoia sind ainult korras, vaid **s e a b s i n d k o r d a**.

Võimle põhjalikult ja vaevata.

Enne keha soojaks sõrkida ja võimelda, siis alles võid asuda harjutama.

Uni olgu järjekindel ja ühtlane, 8—9 tundi. „30 ööd-päeva tuleb seda magamata ööd järele magada,“ ütles „maratonilõvi“ Jüri Lossmann Pariisi olümpiaadile sõites, kui ühel ööl ei saanud rongis korralikult puhata.

Kuni võistluspäevani

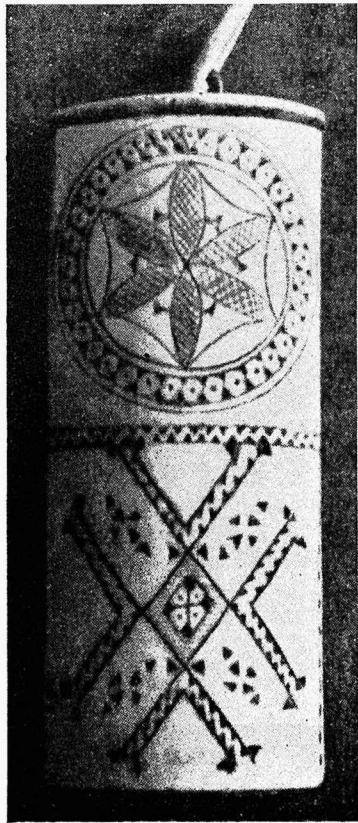
oldagu tegevuses — võistluste üle ei peeta aru, ei enustata.

Edu eeltingimusteks

on jõud, kiirus ja vastupidavus,

kõige tähtsam on aga kiirus, sest kiirust saab omada ainult noorena,

Põhjaneal

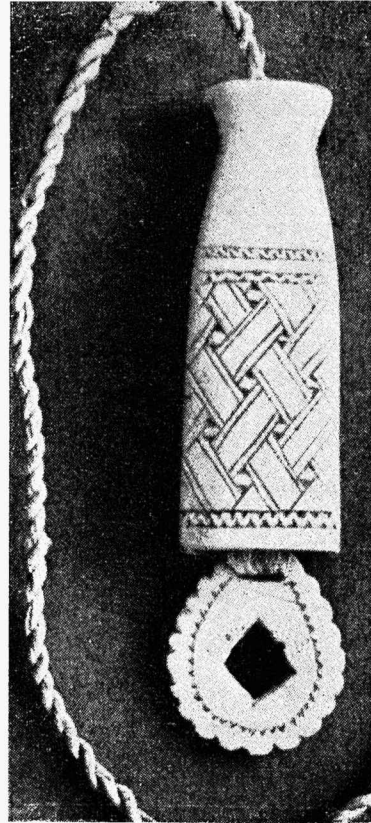

Toos tuletikkude jaoks. Valmistatud põdrasarvest. 14-a. poisi töö.

Laplastest lapsed kunstnikena

Laplaste ajaloost teatakse väga vähe. Võib küll kindlaks määrata teatud ajajärke laplaste sisserändamise ja asumise kohta Skandinaavia poolsaarele, ent nende varasem saatus kaob saagade-maailma pimedusse. Väga kaugele tagasiulatuval ajal olid nad kalapüüja ja jahirahvas, ent arvatavasti juba enne Kristuse sündi elas suurem osa neist rändelu. Meie päevil on paljud laplased hakanud põllupidajaks.

Varemalt pidid laplased nagu teisedki primitiivsed rahvad valmistama ise endile vajalikke tarbeid. Kätesaadavaim materjal oli puu ja sarv. Kased mägedes on rikkad pähkest juurpuust, millest on võimalik nikerdada kauneid esemeid. Põdrasarv muutub säravalt valgeks, kui seda päikese käes pleegitada. Olles mõni aeg vees olnud, laseb põdrasarv end hästi noaga ümber töötada. Põdravalvur võtab paar põdrasarve-tükki koltas kaasa (koltas on lapi pluu, mis vööga kokku tõmmatakse; koltasse paneb laplane endale kaasa väiksemaid vajalikke tarbeid, nagu toitu jne.), ja kui

Nõelatoos, mida kannab iga laplane vöö küljes. 14-a. poisi töö.

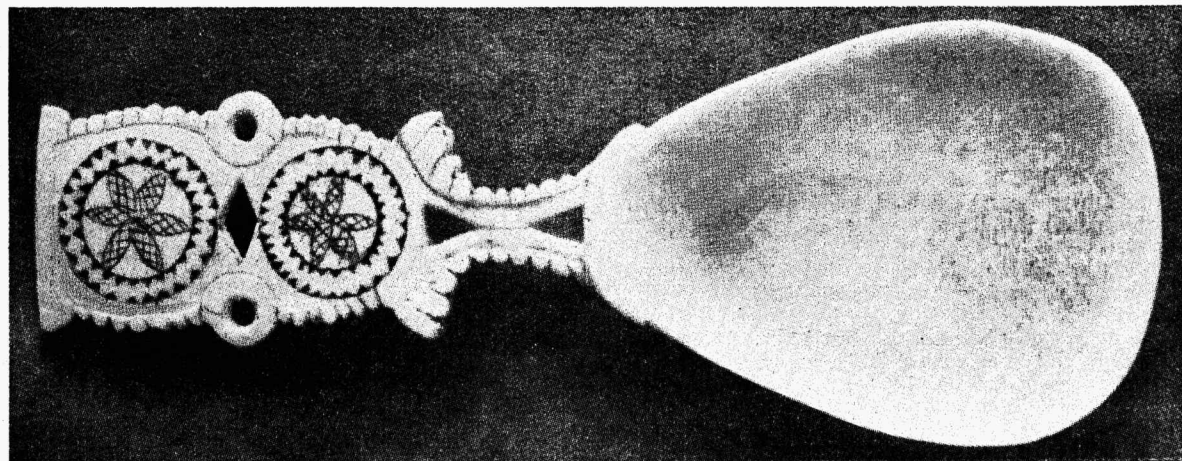
põdrad puhkavad, on tal pisut aega nikerdada. Laplased valmistavad oma tarbeesemeid otstarbekalt. Ent need esemed peavad ka ilusad olema. Kõik mustrid näitavad igasuguseid noaga väljatöötatud täkkeid ja lõikeid, mis osade kaupa üle värvitakse.

Nuga on üldse laplase tähtsaim ese ja seda kannavad kestvalt nii mehed kui ka naised. Tupp ja käepide on valmistatud puust ning sarvest. Tupp koosneb enamikus kahest sarveviilust, millised on ülalt kokku seotud nahatükiga ja alt kokku needitud. Tupp on alt kumer. Käepide valmistatakse kas ühest tükist või paljudest sarvrõngastest, millised asetatakse üksteise peale. Üksikute rõngaste vahele pannakse sageli puu- või metallplaadid, mistõttu pide näib joonikuna.

Joogikarikana kannab laplane alati endaga kaasas nõndanimetatud kuksat või skupat, mis on valmistatud kas puust või põdrasarvest. Need kuksad on erakordselt ilusasti ja puhtalt valmistatud ning nii suurepäraselt kaunistatud, et neid võib sageli isegi kunstiteoseiks nimetada. Seda võib öelda ka paljude teiste esemete kohta, mida laplane kannab vöö vahel, nimelt õmblemisese ja tikutoos. Esimene koosneb õõnsast sarvtorust, mille sisemusse on paigutatud pikergune nahkpadi. Sellesse pistetakse nõel ja niit, et nad oleksid käepärast, kui teel tuleb näiteks kingi või rõivaid parandada. Tikutoos on valmistatud tühjaksõõnestatud silindritaolisest sarvetükist, olles puust kaane ja põhjaga. Toos on täiesti veekindel. Neid toose tarvitatakse ka veel muuks otstarbeks, nagu tubaka, nuuskubaka, soola jne. jaoks. Sarvest valmistatakse peale selle lusikaid, nõõpe, pandlaid ja terve hulk teisi asju. Mustrid erinevad maakohdade järgi, ent stiililt on nad siiski sarnased.

Lapimaad külastavatele turistele on laplaste poolt valmistatud esemed otsitud mälestusajakesed. Mõningates kohtades on nende esemetega äritsemine suureks sissetulekuallikaks laplastele. Laplaste lapsi õpetatakse erilistes rändkoolides, kus esineb õppeainena ka nikerdamine. Seal katsutakse laplaste nikerduskunsti taas elustada, püüdes äratada lastes armastust isade kunstikäsitöö vastu, arendades laste maitset ja suurendades nende osavust.

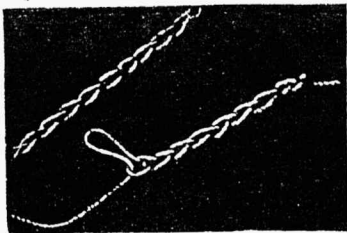
Piltidel toodud käsitööd on valmistatud 14—15-aastaste laste poolt Arjeplogi rändkoolis.

Põdrasarvest valmistatud lusikas. 15-aastase koolipoisi töö.

Käsitöid tütarlastele

• Heegeldusõpetus

1

2

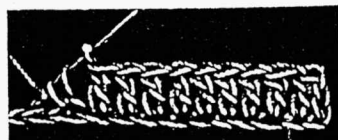
3

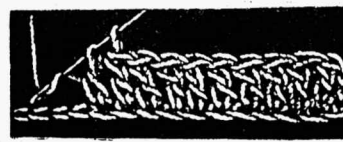
4

5

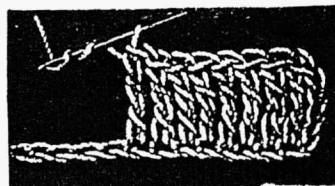

6

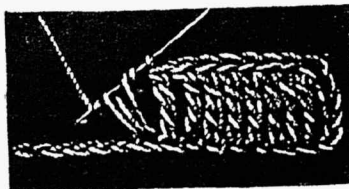

7

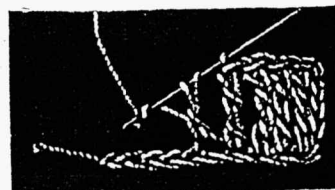
1. Ahelsilmuste rida (ülesloomis-silmused).
2. Ahelsilmused on heegeldatud ülesloomis-silmuste reale, millist moodust tarvitatakse ühelt realt teisele minekuks.
3. Kinnissilmused. Alumise rea ahelsilmuste real ühest silmusest läbi võtta ning ühes eelmise nõelaloleva silmusega läbi tõmmata.
4. Poolsammas. Üks kord nõelale võtta üks kord alumise rea ahelsilmusest läbi võtta ning kõik korraga ka nõelalolev silmus, läbi tõmmata.
5. Sammas (esimene võte). Üks kord nõelale võtta.
6. Sammas (teine võte). Üks kord alumise rea järgmisest ahelsilmusest läbi võtta ning üks kord lõng nõelale võtta.
7. Sammas (kolmas võte). Kaks alumist silmust läbi tõmmata ning siis üks kord nõelale lüües kaks ülejäänud silmust läbi tõmmata.
8. Kahekordne sammas (esimene võte). Niit kaks korda ümber nõela lüüa.
9. Kahekordne sammas (teine võte). Üks kord alumise rea ahelsilmusest läbi tõmmata, üks kord nõelale võtta.
10. Kahekordne sammas (kolmas võte). Kaks alumist silmust läbi tõmmata, üks kord nõelale võtta.
11. Kahekordne sammas (neljas võte). Kaks silmust läbi tõmmata, üks kord nõelale võtta ja kaks viimast silmust läbi tõmmata.
12. Kahekordsete sammaste lehekujuliselt kokkuheegeldamine.
13. Lihtsate ahelsilmuste kaarte heegeldusnäide.
14. Neljakordsetest sammastest kokkuheegeldatud lehekeste heegeldusnäide.

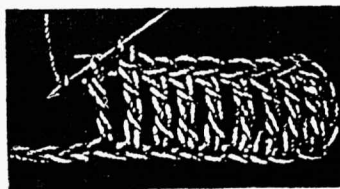
8

9

10

11

12

13

14

Meie sportlaste sünnipäevi

MÄRTSIS

2. märtsil.

Leo Kalmet, võimlemisõpetaja ja Draamateatri tegevusjuht Tallinnas, Eesti spordiliikumise juhte, sünd. 1900. a. Tallinnas.

Arnold-Voldemar Veimre (Weiss), tegelik arst Tallinnas, endine silmapaistvaim tõkkejooksja ja end. kauaaegne Ekraveliidu esimees, sünd. 1899. a. Tallinnas.

5. märtsil.

Otto Suik, üliõpilane, Tartu tuntuimaid kergejõustiklasi, sünd. 1913. a. Räpina vallas Võrumaal.

Valdeko Valdmäe (Welt), üliõpilane Tartus, käsipalli-internatsionaal ja Eesti meistermeeskonna liige mitmel korral ning end. tuntud kergejõustiklane, sünd. 1913. a. Tartus.

Valle Leet (Issajev), vabrikutöölise Tallinnas, Eesti poksi-internatsionaal ja meister, sünd. 1915. a. Tallinnas.

8. märtsil.

Ferdinand Laurberg, autojuht Tallinnas, mitmekordne jääpalli- ja ühekordne jalgpalli-internatsionaal, sünd. 1904. a. Tallinnas.

Jaana Rebane, mütsitegija Tartus, Lõuna-Eesti mitmekordne tõstemeister sulgkaalus, sünd. 1915. a. Viljandis.

Viktor Sieger, äriteenija Tartus, Tartu Palliklubi jalgpallimeeskonna lüsedamaid poolkaitsjaid, sünd. 1916. a. Tartus.

10. märtsil.

Kristjan Palusalu (Trossman), Tallinna Keskvangla veltveebel, Berliini olümpiamängude kahekordne kuldmedalimees maadluses, end. Euroopa meister ja paljukordne Eesti meister raskekaalus, sünd. 1908. a. Saulepi vallas Läänemaal.

Karl Käbi, mehaanik Tallinnas, 12-kordne poksi-internatsionaal ja paljukordne Balti ja Eesti meister poksis, sünd. 1914. a. Tallinnas.

12. märtsil.

Richard Ivask, põllumees Rõngus, endine tuntud kergejõustiklane ja praegu Tartumaa parimaid tõstjaid, sai Tartumaa 1937. a. parima sportlase kuldmärgi, sünd. 1901. a. Rõngu vallas Tartumaal.

Adelberg-Aristokli Toots, pottsepp Tallinnas, Eesti mitmekordne meister kergekaalu-maadluses ja Eesti esindaja samas kaalus vabamaadluses Berliini olümpiamängudel, sünd. 1910. a. Tartus.

13. märtsil.

August Jõgi, major, sõjaväe kehalise kasvatuse juhte, endine mitmekülgne tegevspordlane, sünd. 1891. a. Lohusuu vallas Tartumaal.

Evald Tipner, autojuht Tallinnas, enam kui 60-kordne Eesti jalgpalli-rahvusmeeskonna väravavaht ja Eesti jääpalli-meistermeeskonna V. S. Spordi liige, sünd. 1906. a. Tallinnas.

14. märtsil.

Arno-Johannes Poolak, spordi-ajakirjanik Tallinnas, kauaaegne spordiliitude juhatusliige, sünd. 1909. a. Pärnus.

17. märtsil.

Vello Kaaristo (Krassikov), piirivalvur Narva jaoskonnas, Eesti parim suusataja ja Eesti esindaja Garm.-Partenkircheni talimängudel, sünd. 1911. a. Narvas.

Otto Silber, sõjaväeametnik Tallinnas, 20-kordne internatsionaal jalgpalli alal, rahvusvaheline jalgpallikohtunik, võistles Pariisi olümpiamängudel Eesti rahvusmeeskonnas, sünd. 1893. a.

19. märtsil.

Vladimir Kärk, ametnik Tallinnas, paljukordne korvpalli-internatsionaal ja Eesti rahvusmeeskonna liige Berliini olümpiamängudel, sünd. 1915. a. Tallinnas.

Arnold Viiding, kriminaalpolitsei-assistent Tallinnas, end. Euroopa meister ja paljukordne endine Eesti meister kuulitõukes, sünd. 1911. a. Valgas.

20. märtsil.

Karl Sillak, riigiteenija Tallinnas, ligi 50-kordne jalgpalli-internatsionaal, omaaegne väljapaistev rattasõitja ja Eesti jääpalli-meistermeeskonna V. S. Spordi liige, sünd. 1906. a. Tallinnas.

Nikolai Stepulov, elukutseline poksiija, end. paljukordne Eesti ja Balti meister poksis, Berliini olümpiamängude hõbemedalimees ja Euroopa teine kergekaalu-poksis, sünd. 1913. a. Tallinnas.

21. märtsil.

Valter Neeris, veerandsaja-kordne jalgpalli-internatsionaal ja Eesti meistermeeskonna „Estonia“ parimaid kaitsjaid, sünd. 1915. a.

22. märtsil.

Bernhard Abrams, O/Ü „Esto“ ärijuht Tallinnas, Eesti kõrgushüppe-rekordi kauaaegne omanik, Vene olümpiamängude võitja, kauaaegne spordiliitude juhtiv tegelane, sünd. 1891. a. Tallinnas.

Gustav Kalkun, Spordi Keskkliidu noortejuht, end. Eesti kettaheite-rekordi omanik, olümpia-atleet Pariisi ja Amsterdami olümpiamängudel, sünd. 1898. a. Tartus.

25. märtsil.

Johannes Villemson, Spordi Keskkliidu peasekretär, Vene ja Eesti omaaegsete kiirusutamise-rekordite omanik, Eesti endine paljukordne meister jooksudes ja olümpia-atleet Antverpeni olümpiamängudel, sünd. 1893. a. Tallinnas.

26. märtsil.

Ilmar Reedre, ajateenija sõjaväelane, Eesti jäähoki-meistermeeskonna ASK liige, Tartu keskkoolide end. käsipalli-meistermeeskonna mängija, sünd. 1919. a. Tartus.

27. märtsil.

Feliks Beldsinski, kohviku ärijuht Tallinnas, 9-kordne internatsionaal kergejõustikus, Eesti jooksurekordite praegunegi omanik, sünd. 1905. a. Helsingis.

Linda Marten, võimlemisõpetaja Tallinnas, endine Eesti ujumisrekordite omanik ja end. Eesti meister ujumises, sünd. 1914. a. Tallinnas.

Arnold Peterman, metallitöölise Tallinnas, 7-kordne kergejõustiku-internatsionaal, omal ajal Eesti parimaid pikamaa-jooksjaid, sünd. 1908. a. Pärnus.

Harriet Rosenholm, hambatehnik Tallinnas, paljukordne end. Eesti meister ujumises ja rekordite omanik, sünd. 1915. a. Tallinnas.

28. märtsil.

Ademar Jürilau, äritegelane Tallinnas, 11-kordne kergejõustiku-internatsionaal, mitme Eesti rekordi endine omanik ja paljukordne Eesti meister keskmaja-jooksudes, sünd. 1907. a. Tartus.

Voldemar Pärlin, ohvitser Ratsarügemendis, Eesti edukamaid ratsasportlasi, sünd. 1904. a. Peterburis.

30. märtsil.

Paul Tammepuu, tööline Tartus, Eesti parimaid raske- ja poolraskekaalu-poksiijaid, sünd. 1915. a. Luunja v. Tartumaal.

31. märtsil.

Otto Reinlo (Reinfeldt), ohvitser Rakveres, 40-kordne jalgpalli-internatsionaal ja meistermeeskonna V. S. Spordi liige, sünd. 1899. a. Tallinnas.

MALE

Toimetaja: Paul Tamm.

Kirjad: „Viikingi“ toimetus, märgusõna „Male“.

Avangu vigu

I. Lipugambiidis pärast järgmisi käike: 1. d4, d5, 2. c4, e6, 3. Rc3, Rf6, 4. Og5, Rbd7 ei tohi valge mängida näilisele etturi võidule:

5. c4:d5? e6:d5 6. Rc3:d5? Rf6:d5!! 7. Og5:d8 of8—b4+ 8. Ld1—d2 ob4:d2 9. Ke1:d2 Ke8:d8 ja must võidab viguri.

II. 1. d4, d5, 2. c4, c6, 3. Rf3, Rf6, 4. e3, g6, 5. Rc3, Og7, 6. Lb3, 0—0, 7. Od2, ei või must mängida:

7. —, Rf6—e4? 8. c4:d5! Re4:c3 9. d5:c6! ja valge võidab etturi.

III. Torre — Ed. Lasker mängisid Chicagos 1926: 1. Rf3, d5, 2. c4, d.c, 3. Ra3, e5, 4. Re5, O:a3, 5. La4+, b5!, 6. L:a3, Ob7, 7. b3, Ld6, ja nüüd valge tegi vea:

8. Ocl—b2?, mis kaotab viguri 8. —, c4—c3!!

Partii nr. 1 — Nimsoindia avang

Mängitud AVRO suurturniiril Hollandis 5. voo-
rus 1938. a.

Valged: dr. A. Aljechin. Mustad: P. Keres.

1. d2—d4 Rg8—f6 2. c2—c4 e7—e6 3. Rb1—c3 of8—b4 4. e2—e3 d7—d5 5. Rg1—f3 0—0 6. of1—d3 c7—c5 7. 0—0 Rb8—c6 8. a2—a3 ob4:c3 9. b2:c3 b7—c6 10. a3—a4 c5:d4 11. c4:d5! Ld8:d5 12. e3:d4! Oc8—b7 13. Vf1—e1 Vf8—d8 14. Ocl—g5 Va8—c8?

See on aga juba otsene viga, mille järel valge saavutab täiesti ülekaaluka seisuga. Peale 14. —, Re7 seis valge ikka veel paremini, kuid mingit otsest tulemust sellest polnud kohe näha.

15. Ld1—d2 Rc6—e7 16. a4—a5! Re7—g6 17. a5:b6 a7:b6 18. h2—h4 Vd8—d7 19. Va1—a7 ob7—c6 20. Va7:d7 Oc6:d7 21. Rf3—e5 Rf6—e8 22. c3—c4 Ld5—b7 23. Re5:d7 Lb7:d7 24. h4—h5 Rg6—f8 25. d4—d5 e6:d5 26. c4:d5 h7—h6 27. Og5—e7 Re8—d6 28. Ve1—e5 Rd6—c4 29. Od3:c4 Vc8:c4 30. Oe7:f8 Kg8:f8 31. d5—d6 Vc4—c6 32. Ve5—d5 f7—f6 33. Vd5—d3 Vc6—c8 34. Ld2—b4 b6—b5 35. Vd3—d5 Vc8—d8 36. g2—g3 Kf8—f7 37. Kg1—h2 Ld7—e6 38. Lb4—d4 Vd8—d7 39. Ld4—d3 b5—b4 40. Vd5—d4 Vd7—d8?

Viimane käik enne ajakontrolli, ja kohe viga, mis pidi kaotama partii. Peale 40. —, Kf8 seisab valge ikka veel paremini, kuid must saab end visalt kaitsta, omades häid viigilootusi.

41. Ld3—g6+?

Maailmameistri salakäik, kuid kohe tähelepanematus, mis annab võidu käest. Aljechin mõtles küll oma salakäigu juures umbes 40 minutit, kuid peab arvestama, et säärase pingutava turniiri juures olid mängijad pärast 5-tunnist mängu niivõrd väsinud, et pole mingi ime, kui Aljechin siin ei pannud tähele võidujätku.

Maleliselt vaadatuna võitis siin 41. V:b4, sest must ei tohi Ed6 lüüa, nagu nähtub alljärgnevalt:

I: 41. —, V:d6, 42. Lg6+ ja võidab.

II: 41. —, L:d6, 42. Lc4+, Kf8 (või ka 42. —, Ld5, 43. Vb7+, Kf8, 44. Lc7, L:h5+, 45. Kg2, Ld5+, 46. f3 ja võidab), 43. Vb7, Vd7, 44. Lc8+, ke7 (44. —, Vd8, 45. Lg4 jne.), 45. Vb3! ja valge võidab, sest 45. —, Vd8 võidab 46. Lg4, Kf8, 47. Vb7 jne.; peale 45. —, Kf7, aga 46. Vb8. Lootusetu on muidugi ka 45. —, f5, 46. Ve3+, Kf6, 47. Le8, Vf7, 48. f4 ja must on peaaegu patis. —

Peab aga muuseuma ka veel arvestama, et kõik need võimalused pidi valge arvestama läbi laual enne oma salakäigu tegemist, ja see polnud sugugi nii lihtne.

41. —, Kf7—f8 42. Lg6—h7 Kf8—f7.

Viik. Valgel pole enam paremat kui 43. V:b4, L:d6, 44. Vg4, Lf8, 45. Lgb+, Kg8, 46. L:h6, mille järel aga must 46. —, Vd4! saavutab kergesti viigi.

Algusest lõpuni põnev partii! Märkused suurmeister Paul Keres järgi, „Berl. Lokal-Anz.“, 1938.

Teateid

Uued liiduklassi kandidaadid

Uuel aastal jõudis Rakveres lõpule üleriigiline seltsiklassi turniir, mille eesmärgiks oli selgitada uusi kandidaate liiduklassi. Võisteldi kahes grupis.

Esimese grupi tulemus: 1.—4. Mälksöö (Türi), Rootare (Tallinn), Eller (Viljandi) ja Roots (Tartu) — à 5 p., 5.—6. Sakovsky (Tallinn) ja Rool (Rakvere) — à 4,5 p., 7. Lepik (Võhma) 3 p., 8. Tiivas (Rakvere) 2,5 p. ja 9. Veldemann (Paldiski) 1,5 punkti.

Teise grupi tulemus: 1. Kalde (Tallinn) — 8 p., 2. Rud. Pruun (Tallinn) 6 p., 3. Rütüli (Tartu) 5,5 p., 4.—8. Aleksandrov (Rakvere), Sauks (Tartu), Peet (Pärnu), Staub (Tartu) ja Pöder (Nõmme) — à 4 p., 9. Kuskov (Kiviõli) 3 p. ja 10. Kässer (Tallinn) 2,5 punkti.

Liiduklassi kandidaatideks said — esimesest grupist neli ja teisest grupist kaks esimest mängijat.

Venes võitis P. Flohr

Leningradis ja Moskvas korraldasid venelased suure maletreeningturniiri, millest võitis osa ka meie maailmameistri-kandidaat Paul Keres. Turniir väl-
tas kuu aega, jõudes lõpule 1. veebruaril.

Tulemus kujunes järgmiseks: 1. Flohr 12; 2. Reshevsky 10,5; 3.—6. Lilienthal, Löwenfisch, Ragozin ja Makogonov, kõigil 10; 7—8. Belavenets ja Rabinovitch, kummalgi 9,5; 9.—10. Alatoritsev ja Kahu, kummalgi 9; 11. Konstantinopolski 8,5; 12.—13. Keres ja Smõslov, kummalgi 8; 14. Goglidze 7,5; 15. Tolush 7; 16. Romanovski 6; 17. Bondarevski 5 ja 18. Pano 3,5 punkti.

Eesti suurmeister Paul Keresel oli tublisti ebaõnne, seega võiduprotsent 47. P. Keres mängu tulemus: 3 võitu, 4 kaotust ja 10 viiki.

Kirjavastused

Malesõber Haapsalus. Millal tunnistatakse partii viigiks?

Vastus: Partii on viik, kui:

1. kuninga tules mitte olles käigulolev mängija ei saa teha ühtegi määrustekohast käiku. Sel juhul kuningas on „suitsus“ ehk „patis“;

2. mängija tõestab, et ta võib anda igavest tuld;

3. kui sama positsioon (seis) kordub kolmandat korda;

4. saavutatakse vastastikune kokkulepe;

5. üks mängijatest tõestab, et on tehtud 50 käiku mõlemalt poolt, ilma et vahepeal oleks käidud etturiga, löödud malendit või antud kadu. Viiki tuleb nõuda hetkel, millal kas punkt 3. või 5. ettenähtud tingimused teostuvad. Hilisemad nõudmised jäävad tulemusteta.

Tähelepanu!

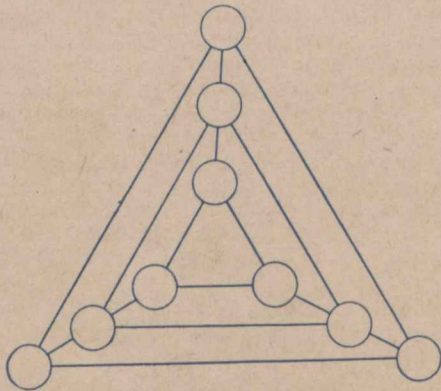
Tähelepanu!

**SIIN ON VIIMASED!
„VIIKINGI“ SUURED HINDMÕISTATUSED**

Armsad poisid ja tüdrukud!

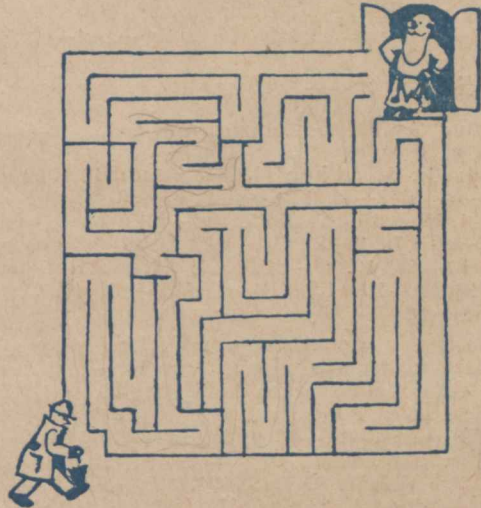
„VIIKINGI“ kolmanda numbriga lõpevad seekordsed hindmõistatused. Hindmõistatused ilmusid „Viikingi“ kolmes numbris (nr. 1, 2 ja 3), kokku 9 erisugust mõistatust. Kõigi 9 mõistatuse lahendused tuleb saata nüüd ühes käesoleval kaanel leiduva kupongiga „Viikingi“ toimetusele hiljemalt **30. märtsiks 1939. a.** Kinkide saajate nimed avaldatakse „Viikingis“ nr. 4, mis ilmub aprillikuu algul. Seepärast asuge aegsasti tööle ja ärge unustage tähtpäeva. Jõudu tööle!

VI HINDMÕISTATUS ON KUJUNDITE-MÕISTATUS:

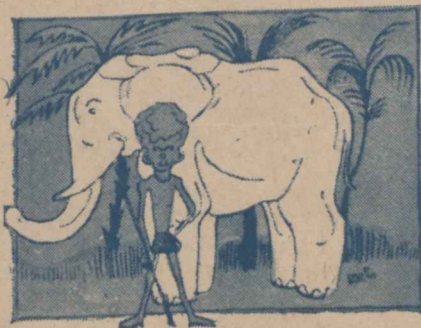
Arvud 1—9 tuleb nii paigutada kolme kolmnurga tippu, et iga kolmnurga tippude arvud annaksid eraldi kokku arvates ühe ja sama summa, samut peavad kõigi kolmnurkade tippude arvud isekeskis kokku arvates andma sama summa. Millised on arvud igas kolmnurga tipus?

**VII HINDMÕISTATUS:
Tee taevasse**

Leidke selles teede rägastikus õige tee, mille kaudu mees pääseb taevasse.

VIII HINDMÕISTATUS ON PEITEPILT.

India vürst Mahatma Rundhi oma valge elevandi ja elevandipoisiga.
Kus on Mahatma Rundhi?

IX HINDMÕISTATUS.

See joonis oli mõeldud ühe kirjutise ilustuseks, mis ilmus ühes „Viikingi“ numbris, kuid jäi ruumipuudusel välja. Milline pealkiri on sellel kirjutisel?

Hindmõistatuse kupong.

nimi:
konnanimi:
ress: